

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

100 GRĀMATAS BĒRNIEM

IZSTĀDES KATALOGS

82.174-93+002(474.3)

Si 650

RĪGAS DOME

RĪGAS DOME
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

Grāmatu atlase

Dzidra Šmita, Ingūna Stranga

Teksts

Ingūna Stranga, Evīta Hofmane

Fotogrāfiju atlase

Renāte Šidlovska

Grāmatu saraksts

Zīna Geršmane

Redaktore

Agra Turlaja

Korektore

Zīna Geršmane

Māksliniece, maketētāja

Laima Brauna

ISBN 978-9934-8714-1-2

© RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA, 2018

CEĻOJUMS LAIKĀ – 100 GRĀMATAS BĒRNIEM

Rīgas Centrālā bibliotēka Latvijas simtgadei velta ceļojošu latviešu autoru bērnu grāmatu izstādi “100 grāmatas bērniem”. Tā ir kolekcija, kurā aplūkojamas un rokās paturamas grāmatas, kas izdotas mūsu valsts pastāvēšanas 100 gados – katrā gadā izvēlēta viena grāmata.

Savas bērniības grāmatas izstādē var sastapt vairāku paaudžu cilvēki. Tā ir tikšanās, kas raisa atmiņas un emocijas, jo ikviens šeit var atcerēties sevi pašu tālajā (vai ne tik tālajā) laikā, kad tika lasītas izstādē redzamās grāmatas, aplūkotas izteismīgās ilustrācijas. Te sastopami gan latviešu literatūras klasiķu (Raina, Aspazijas, Kārļa Skalbes, Annas Brigaderes u. c.), gan padomju laika rakstnieku (Annas Sakses, Zentas Ērgles, Žaņa Grīvas u. c.), gan mūsdienu autoru (Ineses Zanderes, Valda Rūmnieka, Jura Zvirgzdiņa, Māras Cielēnas u. c.) darbi.

Izstāde atklāj arī dažādu laikposmu grāmatu izdošanas īpatnības. Tajā redzams pagājušā gadsimta 20.–30. gadu grāmatniecības uzplaukums, kad darbojas tādi apgādi kā “Valters un Rapa”, “Grāmatu draugs”, A. Gulbja izdevniecība, Jāņa Rozes apgāds un citas, mazākas izdevniecības. Šajā laikā tiek izdotas gan krāšņi ilustrētas grāmatas uz laba papīra – īsti grāmatu mākslas paraugi –, gan skopāki izdevumi mācībām vai cilvēkiem ar šaurāku rocību. Svaigi nopirktas grāmatas pirmajam lasītājam īpašu baudu sagādāja lappušu atgriešana ar papīrnazi.

Arī bargajos Otrā pasaules kara gados tika izdotas saturiski augstvērtīgas bērnu grāmatas, tostarp latviešu literatūras klasika, ko ilustrējuši izcilākie latviešu mākslinieki, tādi kā Niklāvs Strunke, Kārlis Sūniņš, Pēteris Upītis, Oskars Norītis, Indulis Zeberīņš u. c. Visgrūtākais izrādījies 1945. gads, kad, mainoties divām okupācijām, Latvijā nav izdota neviena latviešu autora grāmata bērniem, tāpēc izstādē iekļauta skolu jaunatnei domātā Aspazijas luga “Zaudētās tiesības”. Izdevumu poligrāfiskais izpildījums – papīrs un druka – bija kara laika iespējām atbilstošs.

Pēckara un 50. gadu Latvijas Valsts izdevniecības izdotajās Andreja Baloža, Valda Luksa vai Pētera Sila grāmatās atrodamās nodevas sava laika ideoloģijai (pionieri, sarkanie kaklauti, svinīgie solījumi) mūsdienās var likties kā tāla eksotika, taču veselai bērnu paaudzei tā bija teju vienīgā lasāmviela. 60. gadu vidū sāka darboties izdevniecība “Liesma”, un kurš no vecāka gadagājuma cilvēkiem gan neatcerēsies Annas Sakses “Trīs šķūnīšus”, Margaritas Stārastes “Zīluku” vai Kārļa Skalbes “Kaķīša dzirnavas” ar Džemmas Skulmes un Ojāra Ābola ilustrācijām?

Bērnu literatūras uzplaukums vērojams aizvadītā gadsimta 70. un 80. gados, kad tiek izdotas vizuāli krāšņas grāmatas ar Ilonas Ceipes, Pāvila Šenhofa, Edgara Folka, Kārļa Sūniņa un daudzu citu mākslinieku ilustrācijām. Nedaudz skopāks mākslinieciskais noformējums ir pagājušā gadsimta 90. gadu izdevumiem, jo valstī bija sarežģīta ekonomiskā situācija, zema iedzīvotāju pirktspēja un jaundibinātie apgādi vēl tikai sāka apgūt jaunās tehnoloģijas. Tomēr bērnu grāmatas turpināja iznākt, nepārraujot gadu desmitiem iedibināto tradīciju.

Jaunajā gadu tūkstoši izdotās grāmatas lepojas ar labu noformējumu un krāšņām ilustrācijām. Jau 25 gadus Latvijas skaistāko grāmatu konkursā “Zelta ābele” ir arī nominācija “Bērnu grāmata”, kurā tiek vērtēta izdevuma vizuālā veidola atbilstība saturam. 2017. gadā platforma “Latvian Literature” izdevusi starptautiskajam lasītājam veltītu prezentācijas materiālu ar oriģinālām ilustrācijām “The Horse” (“Zirgs”), kas veidots kā lielformāta daiļliteratūras grāmata bērniem.

Grāmatu kolekcijā “100 grāmatas bērniem” ir gan dāvinājumi, gan antikvariātos un no privātpersonām iegādātas grāmatas, gan izdevumi no RCB un filiālbibliotēku krājuma. Kolekcija tapusi Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Kultūras pārvaldes finansētā projekta ietvaros. Projekts tiek īstenots Latvijas valsts simtgades Rīgas pilsētas pasākumu un projektu apakšprogrammā 2017.–2021. gadam. Fotogrāfijas no Rīgas Centrālās bibliotēkas, Ogres Centrālās bibliotēkas un Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājumiem, kā arī no LNB Digitālās bibliotēkas, Latvijas Universitātes bibliotēkas digitalizētā krājuma, Rīgas Skolu muzeja, Rakstniecības un mūzikas muzeja krājumiem un no Ērgļu ģimenes personīgā arhīva. Fotoattēliem bez autorības norādes autori nav noskaidroti.

Ceļojošo izstādi “100 grāmatas bērniem” iecerēts eksponēt bibliotēkās un skolās Rīgā un citviet Latvijā.

Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore Dzidra Šmita

GRĀMATU SARAKSTS

Berga Inese. Kā radās Latvija : atverami lodziņi, kartes, spēles un uzlīmes / Inese Berga ; [Svetlanas Galviņas zīm. ; kartogr. Rita Saurova]. – Rīga : Zvaigzne ABC, [2011]. – 32 lpp. : il., notis, k., fotogr. + Piel.: ilustratīvie materiāli [5] lp.

1919

Plūdons [Vilis]. Mazā Anduļa pirmās bērnības atmiņas / [Vilis] Plūdons. – Rīga : [b. i.], 1919. – 43 lpp. : il.

1920

Akuraters Jānis. Šis un tas Itnekas : pasaka piecos cēlienos / Jānis Akuraters. – Rīga : Izglītības ministrija, 1920. – 82 lpp. – (Latviešu rakstnieki skolai un jaunatnei ; Nr. 8).

1921

Birznieks-Upītis Ernests. No pelēkā akmeņa stāstiem ; Druviņi ; Vecais Galviņš ; Pret vakaru / Ernests Birznieks-Upītis. – Rīga : Latvijas Skolotāju savienība, 1921. – 56 lpp. – (Skolas literatūra ; Nr. 11).

1922

Jaunsudrabiņš Jānis. Baltā grāmata : 32 ainas bērniem un pieaugušiem / Jānis Jaunsudrabiņš. – Rīga : J. Roze, 1922. – 32 lpp.

1923

Rainis Jānis. Mušu ķēniņš : bērnu pasaka 5 cēlienos / Jānis Rainis. – Rīga : A. Gulbja apg., 1923. – 140 lpp.

1924

Rainis Jānis. Dzejoļu izlase skolai / Jānis Rainis. – Rīga : Latvijas Skolotāju Savienība, 1924. – 48 lpp. – (Skolas literatūra ; 22).

1925

Valdis. Staburaga bērni : tēlojumi no dzīves un dabas / Valdis. – Saīs. izd. – Rīga : A. Gulbis, 1925. – 192 lpp.

1926

Brigadere Anna. Sprīdītis : pasaka 7 tēlojumos pēc mūsu tautas pasaku motīviem / Anna Brigadere. – 4. iesp. – Rīga : Valters un Rapa, 1926. – 76 lpp.

1927

Sauliets [Saulietis] Augusts. Soda diena / Augusts Sauliets [Saulietis] ; il. E. Brenčēns. – Rīga : J. Roze, 1927. – 22 lpp. : il. – (Jaunatnes literatūra ; Nr. 5).

1928

Poruks Jānis. Kukažiņa ; Pār drupām un gruvešiem ; Puteklītis ; Bērnu simfonija / Jānis Poruks. – Rīga : J. Roze, 1928. – 20 lpp. : il. – (Jaunatnes literatūra ; Nr. 64).

1929

Poruks Jānis. Kauja pie Knipskas : stāsts iz skolnieku dzīves / Jānis Poruks ; il. I. Zerberiņš. – Rīga : J. Roze, 1929. – 24 lpp. : il. – (Jaunatnes literatūra ; Nr. 43).

1930

Iksēns Andrējs [Iksens Andrejs]. Ganu zēnu prieki un bēdas : tēlojumu virkne / Andrējs Iksēns [Andrejs Iksens]. – Rīga : Valters un Rapa, 1930. – 103 lpp.

1931

Barons Krišjānis. Kr. Barona latvju dainu izlase skolai un jaunatnei. 1. sēj.: Par dziesmām un dziedāšanu ; Cilvēka mūža ritums, ģimenes un radu sadzīve / Krišjānis Barons. – [Rīga] : Kr. Barona biedrība, 1931. – 144, [3] lpp.

1932

Brīnumkoks : laika grāmata mazajiem bērniem / Fr. Jansona red. ; il. P. Upītis. – Rīga : Latvijas Skolotāju kooperatīvs, 1932. – 32 lpp. : il. – (Darbam un vaļai ; Nr. 5).

1933

Skalbe Kārlis. Muļķa laime : pasakas / Kārlis Skalbe ; il. Niklāvs Struņķis [Strunke]. – Rīga : Valters un Rapa, 1933. – 56 lpp., [3] lp. iel. : il.

1934

Brigadere Anna. Maija un Paija : pasaka 7 tēlojumos / Anna Brigadere. – 6. iesp. – Rīga : Valters un Rapa, 1934. – 117, [1] lpp.

1935

Keggi [Kegī] Ruta. Zilā roze : leģenda / Ruta Keggi [Kegī]. Kristus mazie draugi : uzvedums / Milda Priedulāja. – Rīga : Latv. ev.-lut. baznīcas virsvalde, [1935]. – 16 lpp. – (Mūsu mīļiem bērniem ; Nr. 13).

1936

Soste Mārtiņš. Mazie rēķinātāji : māj mācībai un pirmskolai / Mārtiņš Soste. – Rīga : Valters un Rapa, 1936. – 72 lpp. : il.

1937

Spilva K. Jurīša draugi : (stāsts) / K. Spilva ; il. K. Krauze. – Rīga : Valters un Rapa, 1937. – 113, [2] lpp. : il.

1938

Sauliets [Saulietis] Augusts. Pērkons : (stāsts) / Augusts Sauliets [Saulietis]. – Rīga : J. Roze, 1938 – 39, [1] lpp. – (Jaunatnes literatūra ; Nr. 8).

1939

Akuraters Jānis. Kalpa zēna vasara ; Degoša sala ; Mūžības tuvumā : [noveles] / Jānis Akuraters ; O. Norīša il., vinjetes un grafiskais ietērps. – Rīga : Grām. draugs, 1939. – 175 lpp., [8] lp. il.

1940

Sudrabu Edžus. Kaušķītis ; Čauksts : [stāsti] / Sudrabu Edžus ; [il. I. Zeberīņš]. – Rīga : VAPP Jaunatnes rakstu apg., 1940. – 80 lpp., 1 lp. iel. : il., portr.

1941

Kronenbergs Alberts. Pieci kaķi : latviešu tautas pasakas mazajiem lasītājiem / sakop. un il. A. Kronenbergs. – Rīga : VAPP Jaunatnes rakstu apg., 1941. – 36 lpp., 3 lp. il. : il.

1942

Bebru Juris. Ganuzēna darbi un nedarbi : bērniības atmiņas / Bebru Juris ; A. Kronenberga vāks un zīm. – Rīga : A. Gulbis, 1942 – 94, [2] lpp. : il.

1943

Brigadere Anna. Pasaku lugas : Sprīdītis ; Maija un Paija ; Lolitas brīnumputns / Anna Brigadere ; il. Jānis Kuga. – Rīga : Kadilis, 1943. – 223 lpp., 21 lpp. iel. : il.

1944

Širmanis Jānis. Dadžu Juris : stāsts jaunatnei / Jānis Širmanis ; [N. Strunkes vāks un il]. – 3. iesp. – Rīga : A. Gulbis, 1944 – 106, [2] lpp. : il.

1945

Aspazija. Zaudētās tiesības : drāma 5 cēl. : vidusskolu 9. kl. / Aspazija. – Rīga : VAPP, 1945. – 55, [1] lpp. – (Skolas literatūra ; Nr. 29).

1946

Upīts Andrejs. Sūnu ciema zēni : patiesīgs stāsts jaunatnei / Andrejs Upīts ; [I. Zebe-riņa il.]. – 3. izd. – Rīga : LVI, 1946. – 192, [2] lpp. : il.

1947

Kroma Monta. Svinīgais solījums : piektās klases skolnieka stāsts / Monta Kroma ; il. K. Freimanis. – Rīga : LVI, 1947. – 59 lpp. : il.

1948

Lukss Valdis. Augsim : dzejoļi / Valdis Lukss ; [il. M. Vītoliņš]. – Rīga : LVI, 1948. – 36 lpp. : il.

1949

Rainis Jānis. Bērnu dzejas : izlase / Jānis Rainis ; [il. K. Freimanis]. – Rīga : LVI, 1949. – 95 lpp., [7] lpp. iel. : il.

1950

Sils Pēteris. Saulainās dienas : [dzejas] / Pēteris Sils ; il. V. Albergs. – Rīga : LVI, 1950. – 32 lpp. : il.

1951

Balodis Andrejs. Kolhoza bērni : [dzejas] / Andrejs Balodis ; [il. R. Dzenis]. – [Rīga] : LVI, 1951. – 17 lpp. : il.

1952

Lācis Vilis. Vanadziņš un citi stāsti / Vilis Lācis ; il. V. Valdmanis. – Rīga : LVI, 1952. – 30, [2] lpp. : il. – (Skolēna bibliotēka).

1953

Zālīte Elīna. Birztaliņā sēņojot : [stāsts dzejā] / Elīna Zālīte ; [il. O. Urbāns]. – Rīga : LVI, 1953. – 25 lpp. : il.

1954

Sils Pēteris. Divi draugi : [dzejas] / Pēteris Sils ; [il. R. Jansons]. – Rīga : LVI, 1954. – 20 lpp. : il.

1955

Vanags Jūlijs. Mazā Mikiņa lielie darbi : viena gada gaita / Jūlijs Vanags ; [il. J. Kīns]. – Rīga : LVI, 1955. – 42, [1] lpp. : il.

1956

Krūklis Alfreds. Vismīļākā dāvana : [dzejas par Sala vecīti] / Alfreds Krūklis ; [il. R. Jansons]. – Rīga : LVI, 1956. – 16 lpp. : il.

1957

Rinkule-Zemzare Dzidra. Lielais Slinkums : [dzeja] / Dzidra Rinkule-Zemzare ; il. T. Banis. – Rīga : LVI, 1957. – 20 lpp. : il.

1958

Saulītis Bruno. Āķis lūpā : Janča Vēriņa makšķernieku stāsti / Bruno Saulītis ; [māksl. Ā. Lielais]. – Rīga : LVI, 1958. – 85, [2] lpp. : il.

1959

Paegle Leons. Runga, iz maisa : pasaku spēle 9 ainās / Leons Paegle ; il. A. Toropins. – Rīga : LVI, 1959. – 87 lpp. : il.

1960

Skalbe Kārlis. Kaķīša dzirnavas : [pasaka] / Kārlis Skalbe ; il.: Dž. Skulme, O. Ābols. – Rīga : LVI, 1960. – 32 lpp. : il.

1961

Stāraste Margarita. Zīļuks : pasaka / Margarita Stāraste ; [aut. il.]. – Rīga : LVI, 1961. – [32] lpp. : il.

1962

Vāczemnieks Laimonis. Atdodiet mammu! : stāsts bērniem / Laimonis Vāczemnieks ; [il. N. Zvirbulis]. – Rīga : LVI, 1962. – 102, [2] lpp. : il.

1963

Osmanis Jāzeps. Āgenskalna kosmonauti : dzejoļi bērniem / Jāzeps Osmanis ; [il. G. Krollis]. – Rīga : LVI, 1963. – 48 lpp. : il.

1964

Sakse Anna. Trīs šķūnīši : stāsts / Anna Sakse ; il. T. Banis. – Rīga : LVI, 1964. – 89 lpp. : il.

1965

Štrāls Kārlis. Teku, tek, nepanāku : [stāsts] / Kārlis Štrāls ; il. V. Šelkovs. – Rīga : Liesma, 1965. – 48 lpp. : il.

1966

Delle Vilma. Skanīgā krūze : [stāsts] / Vilma Delle ; [il. V. Toropina]. – Rīga : Liesma, 1966. – 27 lpp. : il.

1967

Zunde Velta. Lejup pa Gauju : kādas meitenes ceļojums / Velta Zunde ; il. K. Sūniņš. – Rīga : Liesma, 1967. – 52 lpp. : il.

1968

Ādamsons Eriks. Čigānmeitēns Ringla : [pasaku poēma] / Eriks Ādamsons ; il. M. Stāraste. – Rīga : Liesma, 1968. – 16 lpp. : il.

1969

Ločmelis Alberts. Divnieks ripo klibodams : pasaka / Alberts Ločmelis ; [il. D. Rožkalns]. – Rīga : Liesma, 1969. – [14] lpp. : il.

1970

Bārda Fricis. Lietus vīriņš : [dzeja] / Fricis Bārda ; [il. I. Ceipe]. – Rīga : Liesma, 1970. – 40 lpp. : il.

1971

Plūdons Vilis. Ābeļziedā : dzejas izlase / Vilis Plūdons ; il. J. Pīgoznis. – Rīga : Liesma, 1971. – 40 lpp. : il.

1972

Gāliņš Harijs. Svešās spalvas : dzejoji / Harijs Gāliņš ; [il. V. Šelkovs]. – Rīga : Liesma, 1972. – 32 lpp. : il.

1973

Dorbe Herberts. Aina ar brālīti meklē cālīti : dīvains ceļojums, kas var patikt visiem / Herberts Dorbe ; il. M. Stāraste. – Rīga : Liesma, 1973. – 24 lpp. : il. – (Bitīte).

1974

Ērgle Zenta. Ieviņa Āfrikā : tēlojumi / Zenta Ērgle ; [il. M. Stāraste]. – Rīga : Liesma, 1974. – 40 lpp. : il.

1975

Sakse Anna. Kas ir vismīļākais? : izlase / Anna Sakse ; [il. T. Banis]. – Rīga : Liesma, 1975. – 159 lpp. : il., portr.

1976

Kļava Mirdza. Vāverēns Toms un viņa draugi : pasakas / Mirdza Kļava ; [il. P. Šēnhofs]. – Rīga : Liesma, 1976. – 48 lpp. : il.

1977

Plotnieks Uldis. Uzmanību, Vanaga Acs! : grām. jaunajiem dabas draugiem / Uldis Plotnieks ; [il. Z. Kampars]. – Rīga : Liesma, 1977. – 87 lpp. : il.

1978

Čaklais Māris. Minkuparks : dzejoji bērniem / Māris Čaklais ; il. A. Jansone. – Rīga : Liesma, 1978. – 47 lpp. : il.

1979

Grīva Žanis. Pasaka par Diegabiksi / Žanis Grīva ; [il. D. Lapiņa]. – 2. izd. – Rīga : Liesma, 1979. – [43] lpp. : il.

1980

Ziedonis Imants. Blēņas un pasakas / Imants Ziedonis ; [il. V. Kucins]. – Rīga : Liesma, 1980. – 79 lpp. : il.

1981

Ļūdēns Vitauts. Meldru puikas, meldru vīri : dzejas izlase / Vitauts Ļūdēns ; [il. I. Ceipe]. – Rīga : Liesma, 1981. – 65 lpp. : il.

1982

Upmale Vija. Draudzības spieķi : [stāstu krājums] / Vija Upmale ; [il. P. Šēnhofs]. – Rīga : Liesma, 1982. – 274 lpp. : il.

1983

Ziedonis Imants. Kas tas ir – kolhozs? : Kikerika lekciju grām. bērniem / Imants Ziedonis ; il. M. Adumāns. – Rīga : Liesma, 1983. – 64 lpp. : il.

1984

Vācietis Ojārs. Astoņi kustoņi : dzejoļi bērniem / Ojārs Vācietis ; il. D. Lapiņa. – Rīga : Liesma, 1984. – 95 lpp. : il.

1985

Baltvilks Jānis. Brālis ozols, māsa liepa / Jānis Baltvilks ; il. E. Folks. – Rīga : Liesma, 1985. – 44 lpp. : il. – (Gribu visu zināt).

1986

Lasmanis Imants. Sēņu lietus : dzejoļi / Imants Lasmanis ; māksl. Aija Zīle. – Rīga : Liesma, 1986. – 84, [3] lpp. : il.

1987

Belševica Vizma. Zem zilās debesu bļodas : pasakas / Vizma Belševica ; [māksl. I. Ceipe]. – Rīga : Liesma, 1987. – 94, [2] lpp. : il.

1988

Bērza Ilga. Gaujas māte : dzejoļi / Ilga Bērza ; [il. Ilze Krēsliņa]. – Rīga : Liesma, 1988. – 46, [2] lpp. : il.

1989

Ločmelis Alberts. Riteņi vai tīģeri : dzejoļi bērniem / Alberts Ločmelis ; [māksl. Inārs Helmutis]. – Rīga : Liesma, 1989. – 44, [4] lpp. : il.

1990

Indrāne Ilze. Slotu karalis / Ilze Indrāne ; māksl. Daina Lapiņa. – Rīga : Sprīdītis, 1990. – 61, [2] lpp. : il.

1991

Neiburga Andra. Stāsts par Tilli un Suņu vīru / Andra Neiburga ; [māksl. Andris Breže]. – Rīga : Balta, 1991. – 80 lpp. : il.

1992

Grebzde Irma. Tikai meitene : romāns / Irma Grebzde ; māksl. Rasma Galeniece. – Rīga : Sprīdītis, 1992. – 142, [1] lpp. : il.

1993

Stērste Elza. Vilciņš griežas / Elza Stērste. – Rīga : Avots, 1993. – 94, [1] lpp.

1994

Klīdzējs Jānis. Cilvēka bērns : romāns / Jānis Klīdzējs. – 2. izd. – Rīga : Sprīdītis, 1994. – 191, [1] lpp.

1995

Berelis Guntis. Agnese un Tumsas Valdnieks : brīnumains stāsts / Guntis Berelis ; [māksl. Anita Kreituse]. – Rīga : Daugava, 1995. – 178, [1] lpp. : il.

1996

Līvena Laima. Mārča dzejoļi / Laima Līvena ; Gītas Okonovas il. – Rīga : Preses nams, 1996. – 52, [1] lpp. : il.

1997

Zigmonte Dagnija. Teobalds, kurš visu zina labāk / Dagnija Zigmonte ; [māksl. Anita Jansone-Zirnīte]. – Rīga : Nordik, 1997. – 238, [1] lpp. : il.

1998

Dreika Dagnija. Burvi, mans Burvi... : pasakas un tēlojumi bērniem un pieaugušajiem / Dagnija Dreika ; māksl. J. Zvirbulis. – Rīga : Daugava, 1998. – 115, [1] lpp.

1999

Kūlis Ēriks. Rūķēnu pārļainais piedzīvojums / Ēriks Kūlis ; [māksl. Dzintra Vīriņa]. – Rīga : Enigma, 1999. – 108, [2] lpp.

2000

Jansons Eduards. Ķetaurītis un Letenīte / Eduards Jansons ; māksl. E. Stukle. – Rīga : Jura apg., 2000. – 125, [2] lpp. : il.

2001

Neibarts Aivars. Bumbulītis Guļbuļzemē : dzejpiedzīvojumi īsiem un gariem ļaužiem / Aivars Neibarts ; māksl. D. Ulme. – Rīga : VAK Mežaparks, [2001]. – 38, [3] lpp. : il.

2002

Zandere Inese. Iekšīņa un ārīņa : dzejoļi / Inese Zandere ; māksl. Ū. Laukmane. – Rīga : Preses nams, 2002. – 159 lpp. : il.

2003

Zvirgzdiņš Juris. Tobiasa blēņu stāsti / Juris Zvirgzdiņš ; māksl. S. Ērmāne-Ļitvina. – Rīga : Garā pupa, 2003. – 40, [2] lpp. : il.

2004

Rungulis Māris. Vardes kurkst kabatās / Māris Rungulis ; [māksl. Agata Muze]. – Rīga : Pētergailis, 2004. – 53, [1] lpp. : il.

2005

Cielēna Māra. Dažādas tumsas : pasakas / Māra Cielēna ; māksl. Ilze Ramane. – Rīga : Rasa, 2005. – 47, [1] lpp. : il.

2006

Vīks. Pakrastnieki / Vīks ; [māksl. Jānis Kārklīņš]. – Rīga : Pētergailis, 2006. – 199, [1] lpp. : il.

2007

Vērdiņš Kārlis. Burtiņu zupa : dzejoļi bērniem / Kārlis Vērdiņš ; māksl. Otto Zitmanis. – Rīga : Liels un mazs, 2007. – 52 lpp. : il.

2008

Blūms Pēteris. Rīgas peles Ēdolē : [pasaka] / Pēteris Blūms ; māksl. Ilze Dambe. – [B. v. : b. i., 2008]. – 58, [2] lpp. : il. – (Pilsētas pele stāsta).

2009

Samauska Ieva. Pilsēta no A līdz Z : dzejoļi bērniem / Ieva Samauska, Gundega Muzikante. – [B. v.] : Annele, 2009. – [117] lpp. : il.

2010

Zandere Inese. Princešu piedzīvojumi / Inese Zandere ; [māksl. Irēna Lūse]. – Rīga : Liels un mazs, 2010. – 45 lpp. : il.

2011

Sproģe Indra. Joka pēc alfabēts / Indra Sproģe ; aut. il. – Rīga : Zvaigzne ABC, [2011]. – [32] lpp. : il. + 1 CD.

2012

Ūdris Rolands. Pasakas par Spociņu-Jociņu / Rolands Ūdris ; [Austras Cukuras il., Jāņa Makstnieka, Ievas Libartes-Makstnieces māksl. noform.]. – [Latvija] : Mūzikas izd. "Plate", [2012]. – 46 lpp. : il. + 1 CD.

2013

Rūmnieks Valdis. Ozola grāmata : fantastisks detektīvs ar pakāpdzīšanas / Valdis Rūmnieks ; [māksl. Agija Staka]. – Rīga : Zvaigzne ABC, [2012]. – 163, [1] lpp. : il. – (Lasītprieks!).

2014

Berzinska Lilija. Pļavas pasakas / Lilija Berzinska ; aut. il. – Rīga : Dienas grāmata, 2014. – 69, [2] lpp. : il.

2015

Kalniņš Aldis. Zili brīnumi : sociālā fizika bērniem / Aldis Kalniņš. – 4. papild. izd. – Rīga : Jumava, 2015. – 39 lpp. : il.

2016

Auseklis Uldis. Kaķēns margrietīnās / Uldis Auseklis ; Signes Ērmanes il. – Rīga : Lauku Avīze, 2016. – 84 lpp. : il.

2017

Baltais lācis : pasaku pavārgrāmata bērniem : 16 receptes / Māras Viškas ideja un il. ; Ulda Daugaviņa pasaka ; Mārtiņa Sirmā receptes. – [Rīga] : Liels un mazs, 2017.–37, [2] lpp. : il.

2018

Tilaks Dzintars. Labo blēņu vasara : skolas brīvlaika piedzīvojumu romāns / Dzintars Tilaks. – Rīga : Zvaigzne ABC, [2018]. – 189, [1] lpp.

**ATVERAMI LODZIŅI, KARTES,
SPĒLES UN UZLĪMES**

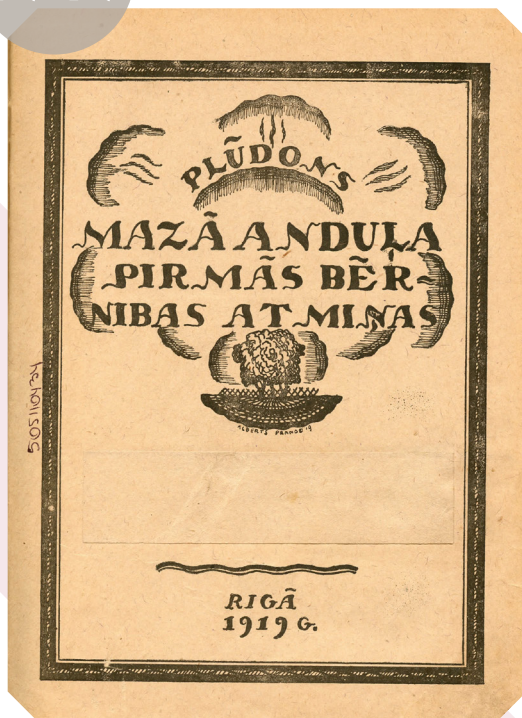

Kā radās Latvija

**Grāmata palīdzēs tev izpētīt un uzzināt,
kā gadu simtu ritējumā veidojās Latvija.**

1919

- > Dzejnieks, skolotājs, bērnu literatūras popularizētājs un izdevējs.
- > Īstais vārds Vilis Lejnieks. Pseudonīms Plūdons (arī Plūdons). Citi pseidonīmi: Argus acs, Drumsis, Dzelksnis, Garzobis, Mefistofelis u.c.
- > Dzimis Bauskas pagastā, saimnieka ģimenē.
- > Mājās rīkojis teātra izrādes, izdevis žurnālu ar saviem dzejoļiem.
- > Izglītojies Baltijas Skolotāju seminārā Kuldīgā.
- > Gandrīz 40 gadu strādājis par skolotāju gan lauku, gan Rīgas skolās, rakstījis mācību grāmatas.
- > Izcilākais balādes meistars latviešu literatūrā. Daiļradei raksturīga virtuozā valoda, precīza kompozīcija,

VILIS PLŪDONŠ

(1874–1940)

Vilis Plūdons. Ap 1920. gadu.
Fotogrāfs: Mārtiņš Lapiņš.

smalka formas izjūta un muzikalitāte. Dabas daudzveidība atklāta īpatnējās redzes gleznās.

- > Pirmā dzejnieka grāmata bērniem *Mazā Anduļa pirmās bērniņas atmiņas* (1901) ir autobiogrāfisks darbs. Pasaka *Eža kažociņš* (1921) veltīta vecmāmiņai. Dzejas krājumi bērniem: *Vītola stabulīte* (1923), *Kad Ziemassvētki pievārtē* (1930), *Pasaciņu šūpulītis* (1933), *Brīnumstabulīte* (1937), *Rūķīšu grāmata* (1939).
- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni un Tēvzemes balvu.
- > Bauskas novada Ceraukstes pagasta "Lejenieku" mājās iekārtots memoriālais muzejs.
- > Bauskā, Saules dārzā ir uzstādīts Ģirta Burvja veidots pieminēklis dzejniekam.
- > 1996. gadā nodibināta Latvijas Zinātņu akadēmijas Viļa Plūdoņa balva literatūrzinātnē.
- > Bauskā, Iecavā un Rojā ir Viļa Plūdoņa iela.

1920

- > Dzejnieks, rakstnieks, sabiedriskais darbinieks.
- > Pseidonīmi: Ezops, J. Aks, J. Sisenis, Polluks.
- > Dzimis Dignājas pagastā, mežsarga ģimenē.
- > Mācījies mežkopību, studējis juridiskās zinātnes Maskavā.
- > 1905. gadā aizrāvēis ar nacionālas valsts ideju. Politiskās darbības dēļ vairākkārt apcietināts. Izsūtīts uz Krieviju, no kurienes aizbēdzis uz Ziemeļvalstīm. Latvijā atgriezies 1908. gadā.
- > Pirmā pasaules kara laikā karojis latviešu strēlnieku pulkos, piedalījies Ziemassvētku kaujās. Piedalījies neatkarīgās Latvijas valsts proklam-

JĀNIS AKURATERS

(1876–1937)

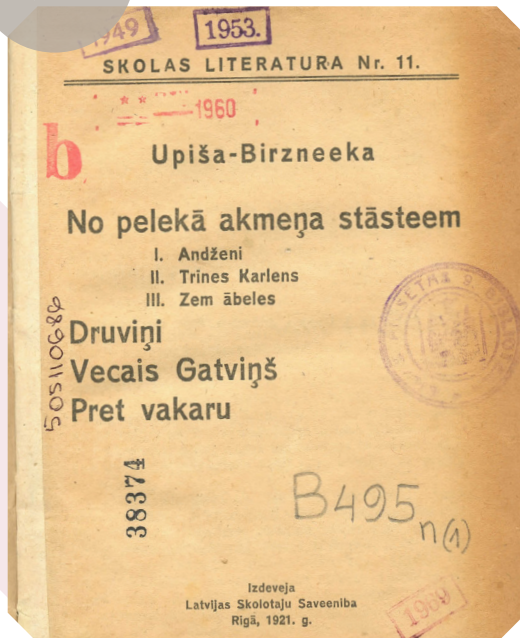

Jānis Akuraters.
1917. gads.
Fotogrāfs:
Mārtiņš Lapiņš.

ēšanā 1918. gada 18. novembrī.

- > Strādājis par skolotāju, bijis Izglītības ministrijas Mākslas departamenta direktors un Radiofona direktors.
- > Padomju laikā lielākā daļa daiļrades bija iekļauta aizliegto grāmatu sarakstā un izņemta no bibliotēkām.
- > Dzejā dzīve tverta kontrastējošos, romantiskos tēlos, garīgās un materiālās pasaules pretstatos, spēcīgi saasināta dzīves traģisma izjūta.
- > Jaunākā skolas vecuma bērniem domātajā pasaku lugā *Šis un tas Itnekas* (1920) atainota Saules ķēniņa Dzintara un viņa līdzgaitnieku cīņa pret ļauno burvi un tā sabiedrotajiem – tumsas spēkiem.
- > Apbalvots ar Tēvzemes balvu.
- > Rakstnieka pēdējā dzīves vietā, tagadējā Ojāra Vācieša ielā 6a, atklāts J. Akuratera muzejs.
- > Jēkabpilī ir Jāņa Akuratera iela.

1921

ERNESTS BIRZNIEKS-UPĪTIS

(1871–1960)

Rīgas pilsētas Bibliotēku centrāles vadītāju. Pēc K. Ulmaņa apvērsuma izslēgts no Rakstnieku un žurnālistu arodbiedrības, līdz 1940. gadam pārtraucis literāro darbību.

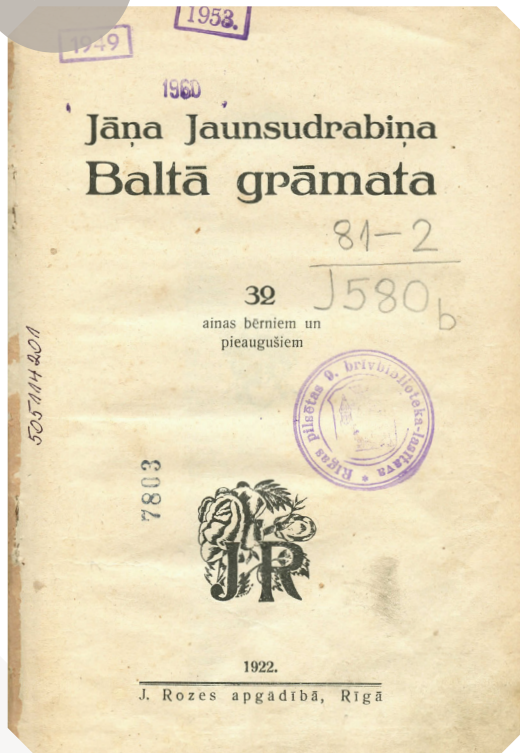
- > Viens no spēcīgākajiem darbiem ir *Pelēkā akmens stāsti*. Stāsti tapuši no 1892. līdz 1907. gadam, dzīvojot Dagestānā un apceļojot Eiropu. Pirms apkopošanas krājumā tie publicēti periodikā.
- > Grāmatas bērniem: *Pastariņa dienasgrāmata* (1922), *Pastariņš dzīvē*, *Pastariņš skolā* (abas 1924), *Nīnas pasaciņas* (1922–1924), *Bucis un Ulla* (1924), *Kustīgais Jānītis* (1957) u. c.
- > Rakstnieks, izdevējs, tulkotājs
- > Īstajā vārdā Ernests Birznieks.
- > Dzimis Dzirciema pagastā, rentes saimnieka ģimenē.
- > Piešķirts LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka (1940) un LPSR Tautas rakstnieka (1941) goda nosaukums.
- > Skolas laikā aizrautīgi piedalījies tautasdziesmu un pasaku vākšanā.
- > Dzirciema “Bisniekos” atrodas Pastariņa muzejs.
- > Strādājis par mājskolotāju Tukuma apriņķī.
- > Rīgā un Jūrmalā ir Ernesta Birznieka-Upīša iela.
- > Pārcēlies uz Kaukāzu (1893), strādājis par skolotāju, skolu pārzini, bibliotekāru, ierēdni naftas rūpnīcā. Rīgā nodibinājis izdevniecību “Dzirciemnieki”, kas izdeva latviešu un cittautu rakstnieku darbus. Darbu vadījis, dzīvodams Kaukāzā.

Ernests Birznieks-Upītis ārzemju ceļojuma laikā. Ap 1907. gadu.

1922

- > Rakstnieks, dramaturgs, gleznotājs, viens no pirmajiem latviešu mākslas teorētiķiem un kritiķiem.
- > Dzimis Neretas pagastā, kalpu ģimenē.
- > Pirmā pasaules kara laikā bēgļu gaitās dzīvojis Ziemeļkaukāzā.
- > Strādājis par muižas pārvaldnieku, fotogrāfu, žurnāla redaktoru, organizējis izstādes. Glezniecības studiju nolūkos ceļojis uz Franciju un Itāliju.
- > Otrā pasaules kara beigās devies bēgļu gaitās uz Vāciju. Darbojies trimdas sabiedrības literārajā dzīvē.
- > Miris Vācijā, 1997. gadā pārapsēdīts Neretas pagasta Ķišku kapos.

JĀNIS JAUNSDRABIŅŠ

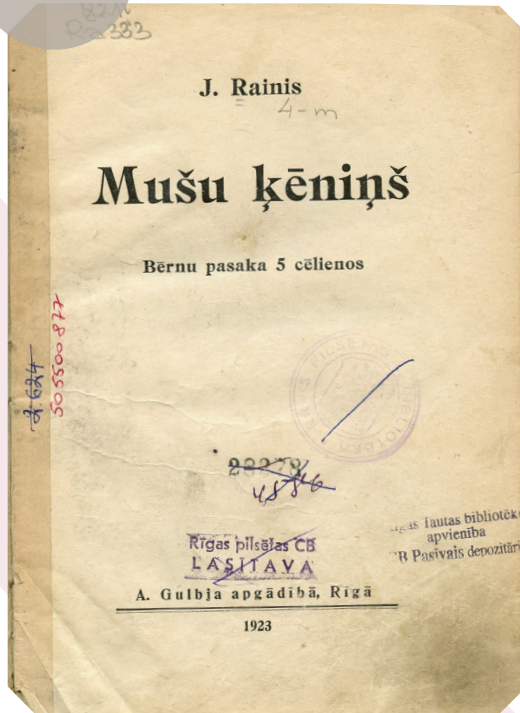
(1877–1962)

Jānis Jaunsudrabiņš.
Portrets. 1922. gads.
Fotogrāfs:
Jānis Rieksts.

- > Rakstniecībā dominē mīlestības tēma un eksistenciālas problēmas, dzīva, tieša, tēlaina valoda; glezniecībā pārstāv akadēmiski reālistisko virzienu, gleznojis ainavas, klusās dabas un portretus.
- > Bērnības un pusaudža gadu tēlojumi apkopoti *Baltajā grāmatā* (1922) un *Zaļajā grāmatā* (1951). *Baltā grāmata* ar autora ilustrācijām ir viens no izcilākajiem latviešu bērnu literatūras darbiem.
- > Neretas pagastā iekārtots memoriālais muzejs “Riekstiņi” – *Baltajā grāmatā* tēlotās “Mūsmājas”.
- > Vestfālē (Vācija), kur atradās rakstnieka atdusas vieta, Dzimtenes muzeja ēkā iekārtota Jāņa Jaunsudrabiņa piemiņas istaba.
- > Neretas pagasta Ķišku kapos uzstādīts Ojāra Feldberga veidots kapa piemineklis.
- > Neretā un Saldū ir Jāņa Jaunsudrabiņa iela.

1923

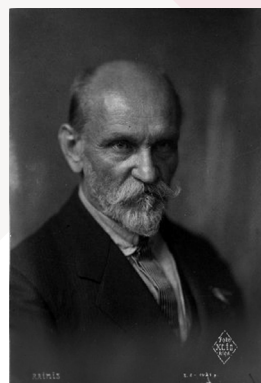
- > Dzejnieks, dramaturgs, tulkotājs, kultūras darbinieks, politiķis.
- > Īstais vārds Jānis Pliekšāns. Izmantojis arī pseidonīmus: Jānis Jasēns Pliķšis, Pēterpīletis, Henricus Lettus u. c.
- > Dzimis Dunavas pagastā, kur tēvs apsaimniekojis vairākas pusmuižas.
- > Studējis juridiskās zinātnes Pēterburgā. Darbojies jurisprudencē, bijis laikraksta redaktors, tulkotājs.
- > Par piederību organizācijai “Jaunā strāva” 1897. gada maijā apcietināts. Tā paša gada Ziemassvētkos cietumā salaulājies ar Aspaziju. Izsūtīts uz Krieviju.
- > Atgriezies no izsūtījuma, aktīvi iesaistījies 1905. gada revolūcijas notikumos. Pēc tās sagrāves emigrējies

RAINIS

(1865–1929)

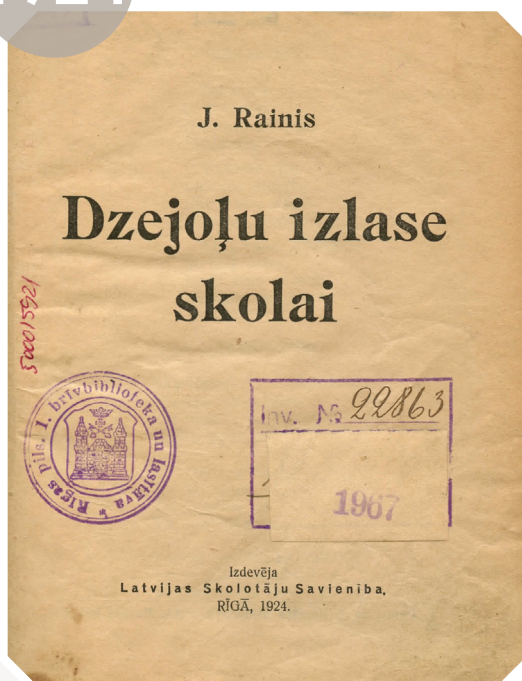
uz Šveici, kur kopā ar Aspaziju dzīvojis Kastanjolas ciematā. No turienes abi atgriezušies 1920. gadā.

- > Miris savā vasarnīcā, apglabāts Rīgas Jaunajos kapos, kas vēlāk pārdēvēti par Raiņa kapiem.
- > Literārais mantojums ļoti plašs. Lugas *Mušu ķēniņš* (1923) galvenais varonis ir atjautīgs zēns Lidis. Luga stāsta par piedzīvojumiem pasaku karaļvalstī. Lidis sapnī pārliecinās par savstarpējās palīdzības un draudzības spēku.
- > Ir vairāki Raiņa memoriālie muzeji: “Tadenava”, “Jasmuiža”, Raiņa vasarnīca muzejs Jūrmalā, Raiņa un Aspazijas māja Rīgā, Raiņa un Aspazijas muzejs Šveicē, Lugano pilsētas Vēstures arhīvā.
- > Rīgā, Esplanādē atrodas Kārļa Zemdegas (mets) un Aivara Gulbja veidots piemineklis. Kārlis Zemdega veidojis arī pieminekli Raiņa kapos.
- > 1998. gadā nodibināta LZA Raiņa balva par izcilu ieguldījumu zinātnē un kultūrā.
- > Daudzās Latvijas pilsētās ir Raiņa iela.

Rainis. 1921. gads.
Fotosalons “Klio” Rīgā.

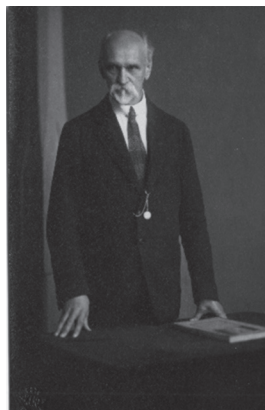
1924

- > Dzejnieks, dramaturgs, tulkotājs, kultūras darbinieks, politiķis.
  - > Īstais vārds Jānis Pliekšāns. Izmantojis arī pseidonīmus: Jānis Jasēns Plikšis, Pēterpiliētis, Henricus Lettus u. c.
  - > Dzimis Dunavas pagastā, kur tēvs apsaimniekojis vairākas pusmuižas.
  - > Studējis juridiskās zinātnes Pēterburgā. Darbojies jurisprudencē, bijis laikraksta redaktors, tulkotājs.
  - > Par piederību organizācijai “Jaunā strāva” 1897. gada maijā apcietināts. Tā paša gada Ziemassvētkos cietumā salaulājies ar Aspaziju. Izsūtīts uz Krieviju.
  - > Atgriezies no izsūtījuma, aktīvi iesaistījies 1905. gada revolūcijas notikumos. Pēc tās sagrāves emigrējies uz Šveici, kur kopā ar Aspaziju dzīvo-
- > jis Kastanjolas ciematā. No turienes abi atgriezušies 1920. gadā.
  - > Miris savā vasarnīcā, apglabāts Rīgas Jaunajos kapos, kas vēlāk pārdēvēti par Raiņa kapiem.
  - > Literārais mantojums ir ļoti plašs. Par bērnu dzejas klasiku kļuvuši dzejoļu krājumi: *Zelta sietiņš* (1920), *Puķu lodziņš*, *Lellīte Lollīte* (abi 1924), *Vasaras princīši un princesītes*, *Putniņš uz zara* (1925).
  - > Darbojas vairāki Raiņa memoriālie muzeji: “Tadenava”, “Jasmuiža”, Raiņa vasarnīca muzejs Jūrmalā, Raiņa un Aspazijas māja Rīgā, Raiņa un Aspazijas muzejs Šveicē, Lugano pilsētas Vēstures arhīvā.
  - > Rīgā, Esplanādē atrodas Kārļa Zemdegas (mets) un Aivara Gulbja veidots piemineklis. Kārlis Zemdega veidojis arī pieminekli Raiņa kapos.
  - > 1998. gadā nodibināta LZA Raiņa balva par izcilu ieguldījumu zinātnē un kultūrā.
  - > Daudzās Latvijas pilsētās ir Raiņa iela.

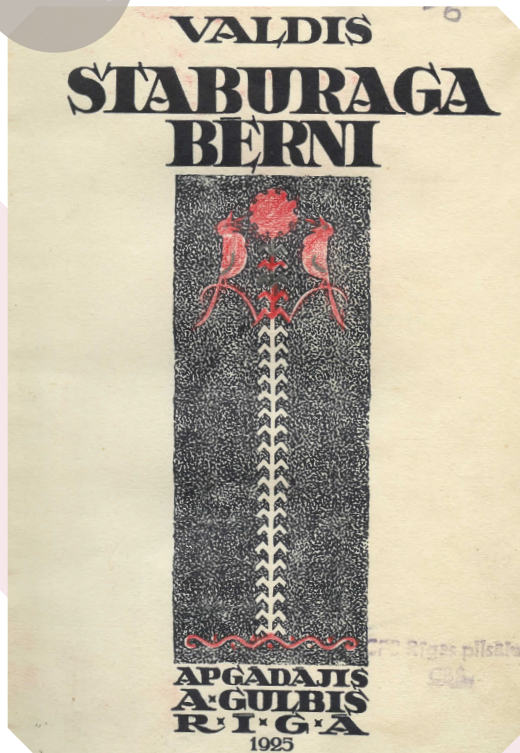
RAINIS

(1865–1929)

Rainis. Ap 1924. gadu.
Fotosalons “Klio” Rīgā.

1925

VALDIS

(1865–1934)

Valdis. 1903. gads.
Fotogrāfs:
Karls Marija
Hebenšpergers,
fotodarbnīca Rīgā.

- > Rakstnieks, pedagogs.
- > Īstajā vārdā Voldemārs Zālītis.
- > Dzimis Sausnējas muižā, muižas dārznieka ģimenē.
- > Strādājis par skolotāju, skolas pārzini, bijis Rīgas Latviešu biedrības bibliotekārs, Latvijas skautu organizācijas līdzdibinātājs, darbojies arī vairākās citās biedrībās un organizācijās.
- > Valmieras Drāmas teātrī iestudēta izrāde "Staburaga bērni".
- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.
- > Sausnējas novadpētniecības muzejā iekārtota ekspozīcija par rakstnieku.

Vispopulārākā darba – *Staburaga bērni* (1895) – pamatā ir bērniības atmiņas. Darbs valdzina ar sirsniņo zēnu draudzības tēlojumu, kā arī ar brīnišķīgajām dzimtenes dabas ainām. Grāmata kļuvusi par literatūras pieminekli appludinātajam Staburagam – gleznainai šūnakmens klintij Daugavas kreisajā krastā.

- > Mācījies Baltijas skolotāju seminārā Rīgā, studiju laikā apceļojis Vāciju, Šveici un Itāliju, papildinājis izglītību Viļņas Skolotāju institūtā, ko beidzis ar sudraba medaļu.
- > Jaunjelgavas novadā, Vīgantes muižas parkā uzstādīta "Staburaga bērnu" galveno varoņu – Janča un Marča – skulptūra.

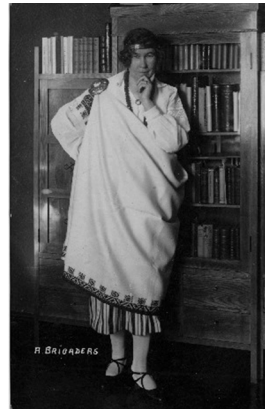
1926

- > Rakstniece, dramaturģe, dzejniece.
- > Pseidonīmi: Mežmeita, Tezejs, Niekalbis, Ziņotājs no Olimpa, Ziņotājs no Hadesa u. c.
- > Dzimusi Tērvetes pagastā, kalpu ģimenē.
- > Tuvākie draugi bērnībā rasti dabā. No tēva Annele mantojusi atziņu visai dzīvei – darbu nevar sākt, kad grib, un atmest, kad tīk. Bērnības atmiņas iekļautas grāmatā *Dievs. Daba. Darbs* (1926).
- > Jaunībā ļoti paticis teātris, vēlāk labprāt skatījusies savu lugu iestudējumus.
- > Papildus rakstniecībai strādājusi par pārdevēju, mājskolotāju.
- > 1903. gadā Rīgas Latviešu teātra direktors lūdzis Annu Brigāderi pār-

ANNA BRIGADERE

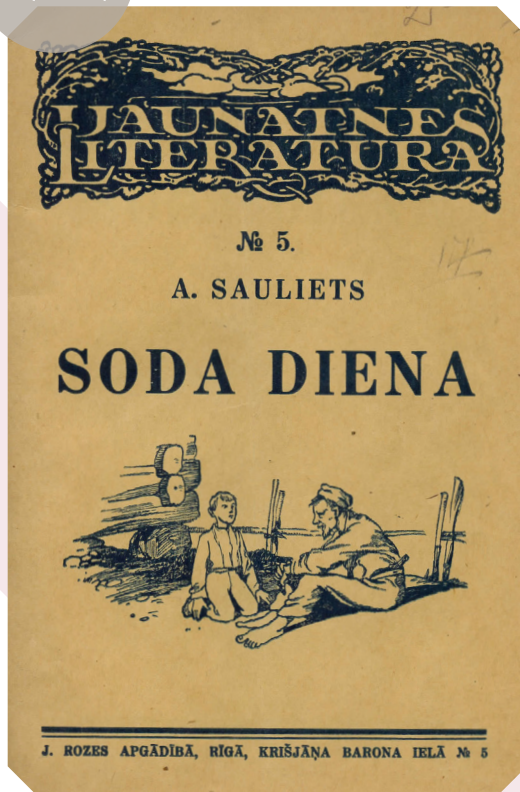
(1861–1933)

Anna Brigādere tautiskā tērpā pie grāmatu skapja. Ap 1925. gadu. Fotogrāfs: Dz. Vibulis.

- tulkot no vācu valodas lugas Ziemassvētku izrādēm. Tās viņai šķitušas neinteresantas, tāpēc nolēmusi uzrakstīt pati. Deviņās dienās tapusi pazīstamākā luga *Sprīdītis*, kas tulkota septiņās valodās, uzvesta uz teātru un skolu skatuvēm, pēc tās motīviem Gunārs Piesis uzņēmis mākslas filmu. Mazais un ņiprais *Sprīdītis* jau vairāk nekā gadsimtu ikvienu aicina ne vien meklēt savu Laimīgo zemi, bet arī atgriezties mājās.
- > Literārās darbības 25 gadu jubilejā kā tautas balvu saņēmusi no valsts zemes gabalu ar ēkām Tērvetes krastā, ko nosaukusi par “Sprīdīšiem”.
  - > Rakstnieces bērū dienā par spīti stiprajam lietum uz Rīgas Meža kapiem viņu izvadīja apmēram kilometru garš sērotāju gājiens.
  - > Tērvetē iekārtots muzejs un dabas parks “Sprīdīši”, kur var sastapt rakstnieces darbu varoņu skulptūras.
  - > Jelgavā un Aucē ir Annas Brigāderes iela.

1927

- > Rakstnieks, dzejnieks, dramaturgs, publicists.
- > Īstajā vārdā Augusts Plikausis.
- > Pseudonīmi: Skrabacis, Ansis Gaudarvalks.
- > Dzimis Grašu pagastā, saimnieka ģimenē.
- > Mācījies skolotāju kursos Valmierā, nokārtojis tautskolotāja eksāmenu.
- > Sācis rakstīt un publicēties 19. gs. 90. gados.
- > Strādājis par skolotāju, grāmatvedi, laikraksta redakcijā, nodibinājis grāmatu apgādus "Zalktis" un "Varavīksna".

AUGUSTS SAULIETIS

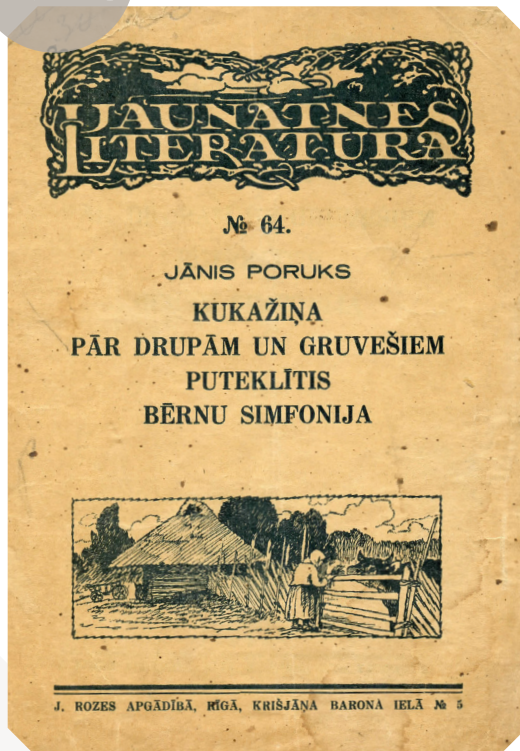
(1869–1933)

Augusts Saulietis. 1900.–1910. gads. Fotogrāfs: Jānis Riekstiņš.

- > Klasiski psiholoģiskās tradīcijas pārstāvis, daudzu dzejoļu, stāstu, lugu, tēlojumu, apceru un eseju autors. Daiļradē saskatāmas gan reālistiskās prozas, gan simbolisma un jaunromantisma tradīcijas. Galvenās tēmas prozā: cilvēka ciešanu, vientulības un atšķirtības motīvi, sirdsapziņas un vainas, nozieguma un atmaksas problēmas, dzīves un nāves, cilvēka ideālu un meklējumu traģika. Darbu kompozīcijā liela nozīme zemtekstam, atmosfērai. Apcerēs un esejās galvenā uzmanība pievērsta tautas garīgā spēka avotiem, kas rodami valodā, tautasdziesmās, daiļliteratūrā.
- > Stāsta *Soda diena* (1927) varonis ir mazs zēns, kuram nodara pāri pieaugušais. Darbā risināta grēku nožēlas un piedošanas tēma.
- > Cesvaines Ķinderu kapos, kur atdusas rakstnieks, uzstādīts Kārļa Jansona veidots piemineklis.

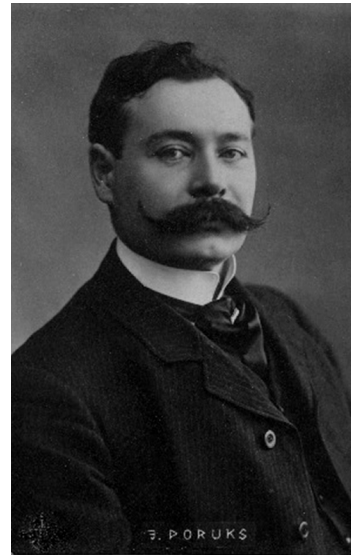
1928

- > Rakstnieks, dzejnieks, publicists.
- > Dzimis Druvienas pagastā, saimnieka ģimenē.
- > Pseudonīmi: Daimons, Nemo, Adagio, Parsifals.
- > Studējis Drēzdenes Karaliskajā konservatorijā klavierspēli, mūzikas vēsturi, pašmācībā arī filozofiju, bet Rīgas Politehniskajā institūtā – ķīmiju un komerczinātnes.
- > Pēc 1905. gada slimības dēļ aktīvu literāro darbību pārtraucis.
- > Viens no spilgtākajiem jaunromantisma pārstāvjiem latviešu literatūrā. Daiļradē liela nozīme bērniībā gūtajiem reliģiskajiem priekšstatiem. Darbos savijas vairāki stili, kas veido organisku veselumu. Mēdz teikt,

JĀNIS PORUKS

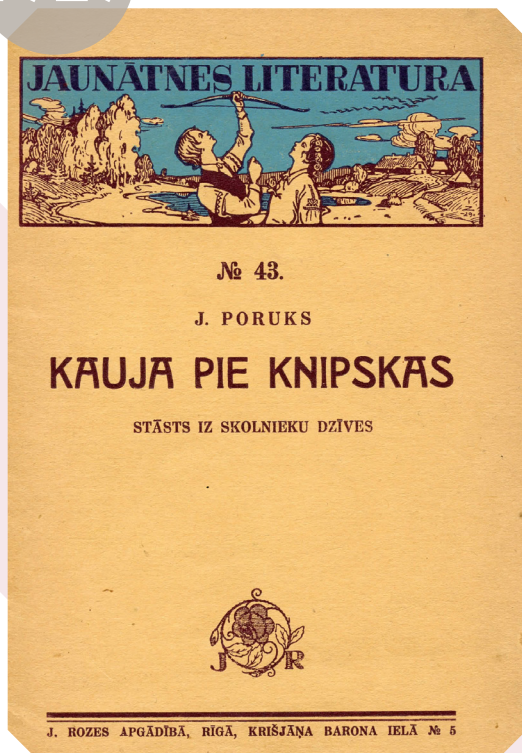
(1871–1911)

Jānis Poruks. Ap 1905. gadu.
Fotogrāfs: Jānis Rieksts.

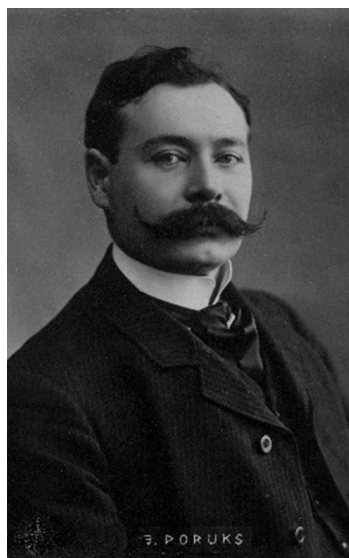
- ka J. Poruka dzejai piemīt mūzikas dvēsele, vairāki komponisti radījuši dziesmas ar viņa dzejas tekstiem.
- > Stāstā *Kukažiņa* (1899) atveidots latviešu māmuļas arhetips – veca sieviņa ar labsirdīgu smaidu sejā, kas visiem saka mīļus vārdus un dod derīgus padomus. Tērvetes dabas parkā atrodas tēlnieces Līvijas Rezevskas veidota skulptūra “Kukažiņa”.
- > Vecajā Druvienas pagastskolas ēkā iekārtots Druvienas muzejs, kurā apmeklētāji var iepazīties gan ar slaveno novadnieku Jāni Poruku, gan ar Latvijas lauku skolu 19. un 20. gs. mijā.
- > Rīgas Meža kapos, kur pārapbedīts dzejnieks, uzstādīts Teodora Zaļkalna veidots piemineklis.
- > Rīgā, Cēsīs, Madonā un Ventspilī ir Jāņa Poruka iela.

1929

JĀNIS PORUKS

(1871–1911)

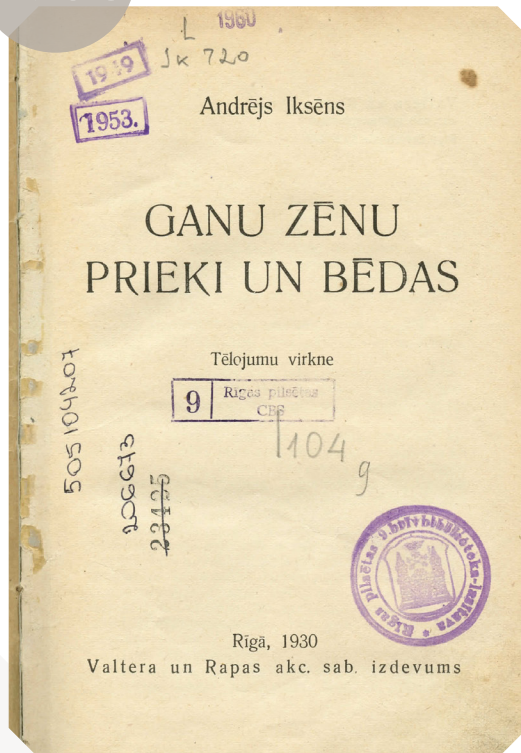

Jānis Poruks. Ap 1905. gadu.
Fotogrāfs: Jānis Rieksts.

- > Rakstnieks, dzejnieks, publicists.
  - > Dzimis Druvienas pagastā, saimnieka ģimenē.
  - > Pseidonīmi: Daimons, Nemo, Adagio, Parsifals.
  - > Studējis Drēzdenes Karaliskajā konservatorijā klavierspēli, mūzikas vēsturi, pašmācībā arī filozofiju, bet Rīgas Politehniskajā institūtā – ķīmiju un komerczinātnes.
  - > Pēc 1905. gada slimības dēļ aktīvu literāro darbību pārtraucis.
  - > Viens no spilgtākajiem jaunromantisma pārstāvjiem latviešu literatūrā. Daiļradē liela nozīme bērībā gūtajiem reliģiskajiem priekšstatiem. Darbos savijas vairāki stili, kas veido organisku veselumu. Mēdz teikt,
- > ka J. Poruka dzejai piemīt mūzikas dvēsele, vairāki komponisti radījuši dziesmas ar viņa dzejas tekstiem.
  - > Sarakstījis vairākus tēlojumus bērniem. Populārākais – *Kauja pie Knipskas* (1897) – vēsta par kādas skolas bērniem. J. Porukam raksturīgajā manierē aprakstīti divi krasī pretēji tēli – Cibiņš un Buņģis.
  - > Vecajā Druvienas pagastskolas ēkā iekārtots Druvienas muzejs, kurā apmeklētāji var iepazīties gan ar slaveno novadnieku Jāni Poruku, gan ar Latvijas lauku skolu 19. un 20. gs. mijā.
  - > Cēsu Laucienas kapos apbedītais dzejnieks 1924. gadā pārapbedīts Rīgas Meža kapos, kur uzstādīts Teodora Zaļkalna veidots pieminekļis.
  - > Rīgā, Cēsīs, Madonā un Ventspilī ir Jāņa Poruka iela.

1930

- > Rakstnieks, dramaturgs, publicists.
- > Pseidonīmi: Andriks, Andžs Augšupēdis, Damasts Daunis, A. Cirvīts.
- > Dzimis Odzianas pagastā, muižas kalpa ģimenē.

Grāmatās *Upmalas zēni* (1927), *Makšķernieka piezīmes* (1938) u. c. ievietojis atmiņas par bērnu dienām. Tēlojumu virkne *Ganu zēnu prieki un bēdas* (1930) stāsta par divu zēnu piedzīvojumiem kādā vasarā.

- > Bijis karavīrs (Latvijas armijas Studentu bataljonā cīnījies pret Bermonta daļām) un ierēdnis, darbojies žurnālistikā un grāmatu tirdzniecībā, strādājis dažādās pašvaldībās.

ANDREJS IKSENS

(1888–1962)

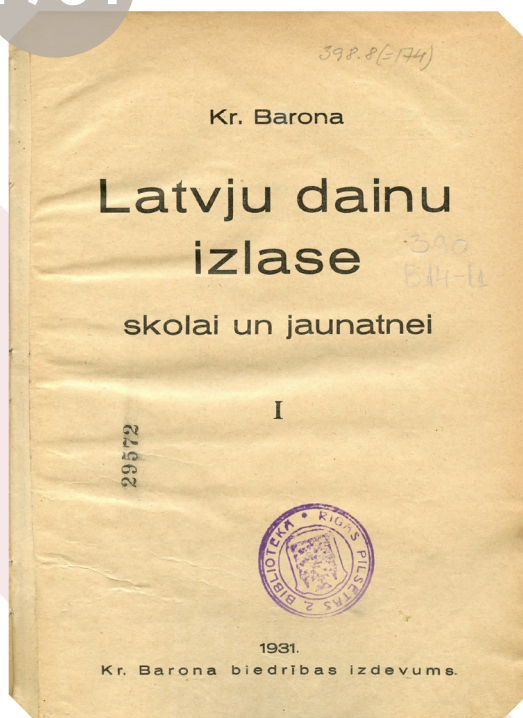

Andrejs Iksēns.
Aptuveni 20. gs.
20. gadi.

- > Pirmās literārās publikācijas kopš 1919. gada.
- > Rakstījis dzeju, grāmatas jaunatnei, kara tēlojumus un feļetonus. Sakārtojis nozīmīgu dokumentālu krājumu par cīņām ar Bermontu *Daugavas sargi* (1923). 1939. gadā J. Rozes izdevniecībā iesniegtais dzejoļu krājums nav izdots un gājis bojā.
- > 1944. gadā devies bēgļu gaitās uz Vāciju, vēlāk emigrējis uz Austrāliju, kur turpinājis darboties žurnālistikā.

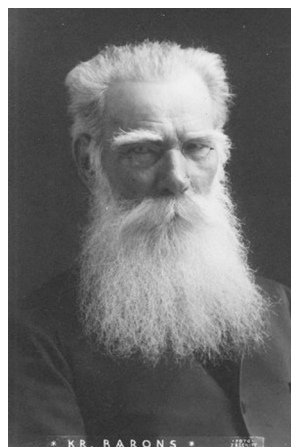
- > Dzejā klasiskā formā pausts patriotisms un elēģiskas pārdomas.
- > Par poēmu *Marokas Baigais* (1958) saņēmis Latviešu Preses biedrības Austrālijas kopas balvu.

1931

KRIŠJĀNIS BARONS

(1835–1923)

*Krišjānis Barons.
Ap 1920. gadu.
Fotogrāfs: Jānis
Rieksts.*

- > Ievērojamākais latviešu folklorists, saukts par Dainu tēvu, – tautasdziesmu krājējs un pētnieks, publicists, viens no pazīstamākajiem jaunlatviešu kustības dalībniekiem.
- > Dzimis Strutelē, muižas vagara ģimenē.
- > Studējis Tērbatas Universitātē.
- > Ilgāku laiku dzīvojis Krievijā (Maskavā, Pēterburgā, Voronežas guberņā). Strādājis par mājskolotāju, tulku.
- > Pirmais latviešu autors, kas sarakstījis Baltijas ģeogrāfijas grāmatu – *Mūsu tēvzemes aprakstīšana* (1859).
- > 1878. gadā Maskavā pārņēmis Friča Brīvzemnieka iesākto latviešu tautasdziesmu vākšanas un kārtotāšanas darbu. Pēc K. Barona rase-
- > juma izgatavots Dainu skapis, kurā atrodas aptuveni 268 800 lapiņu ar tautasdziesmām. 2001. gadā tas iekļauts UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” reģistrā; pašlaik glabājas Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.
- > Viens no plašākajiem tautas dzejas izdevumiem pasaulē ir K. Barona savāktās *Latvju dainas* sešos sējumos (1894–1915; 217 996 tautasdziesmas).
- > Rīgā, Krišjāņa Barona ielā 3 atrodas Dainu tēva memoriālais dzīvoklis muzejs.
- > Rīgā, Vērmanes dārzā uzstādīts Leas Davidovas-Medenes veidots K. Barona piemineklis, savukārt Lieļajos kapos – Jāņa Zariņa darināts kapa piemineklis. Pēc Teodora Zaļkalna meta izgatavots piemineklis uzstādīts arī Siguldā.
- > K. Barona vārdā nosaukts asteroīds – “3233 Krišbarons”.
- > Rīgā un Jelgavā ir Krišjāņa Barona iela.

1932

- > Rakstnieks, pedagogs.
- > Dzimis Kursīšu muižā, vagara ģimenē.
- > Mācījies Baltijas skolotāju seminārā Kuldīgā.
- > Strādājis par skolotāju, skolas pārzini, lasījis lekcijas, popularizējis jaunos pedagoģijas principus. Pirmā pasaules kara laikā strādājis hospitālī.
- > Rediģējis un izdevis populārzinātnisko un literāro žurnālu skolas vecuma bērniem "Dzimtene un Pasaule".
- > Otrā pasaules kara beigās devies

FRICIS JANSONS

(1875–1957)

*Frīdrihs Jansons.
Ap 1935. gadu.
Fotogrāfs: Vilis
Rīdžinieks.*

bēgļu gaitās uz Vāciju, vēlāk uz Ameriku, Kaliforniju.

- > Pirmā publikācija – tēlojums *Nabaģu eglīte* (1899) J. Veismaņa "Māju kalendārā 1900. gadam".
- > Stāsti un tēlojumi apkopoti krājumā *Viļņiem šalcot un citi stāsti* (1913). Pēc Pirmā pasaules kara rakstījis gandrīz tikai bērniem: *Mazie ļaudis un viņu darbi* (1927), *Brīnumu zemē* (1929), *Kad Puteņu tēvs līksmojas* (1930). Rakstījis arī bērnu ludziņas, mācību grāmatas, pedagoģiskus rakstus, recenzijas. Literārajos darbos dominē dramatisks dzīves izjūta, bērnu literatūrā – gan spraigi un aizraujoši, gan didaktiski un sentimentāli darbi.
- > *Brīnumkoks. Laika grāmata maziem bērniem* (1932) iznākusi F. Jansona redakcijā.
- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

1933

- > Rakstnieks, tulkotājs, latviešu literāro pasaku meistars.
- > Dzimis Vecpiebalgas pagastā, kalēja ģimenē.
- > Pašmācības ceļā ieguvis tautskolotāja tiesības.
- > Bijis laukstrādnieks, kolportieris, rakstveža palīgs, darbojies daudzos laikrakstos.
- > Politisko vajāšanu dēļ no 1906. līdz 1909. gadam pārsvarā dzīvojis emigrācijā – Šveicē, Somijā, Norvēģijā. Pēc atgriešanās Latvijā arestēts un notiesāts. Atbrīvots 1913. gadā.
- > Viens no Latvijas valsts dibinātājiem, divu Saeimu deputāts, Latvijas

KĀRLIS SKALBE

(1879–1945)

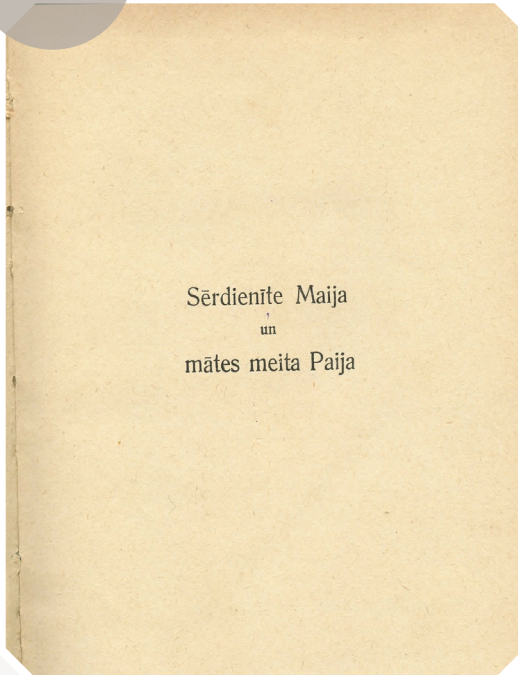
rakstnieku un žurnālistu arodbiedrības līderis; leteicis Brīvības pieminekļi iekaltos vārdus “Tēvzemei un Brīvībai”.

- > Otrā pasaules kara beigās emigrējis uz Zviedriju. Ļoti skumis pēc dzimtenes, saslimis un miris svešumā.
- > Kļuvis populārs jau ar pirmo pasaku *Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties* (1904). Krājums *Ziemas pasakas* (1913) iekļauts Latvijas kultūras kanonā.
- > 2014. gadā TV šovā “Lielā lasīšana” pasaka *Kaķīša dzirnavas* (1913) atzīta par populārāko grāmatu latviešu lasītāju vidū.
- > 1992. gadā urnas ar K. Skalbes un viņa dzīvesbiedres Lizetes Skalbes pelniem pārāpbedītas Vecpiebalgas pagasta “Saulrietos”, kur kopš 1987. gada darbojas memoriālais muzejs.
- > K. Skalbes kapavietas pieminekli laivas formā veidojuši Andrejs Jansons un Maija Baltiņa.

Kārlis Skalbe. Ap 1935. gadu.

1934

- > Rakstniece, dramaturģe, dzejniece.
- > Pseudonīmi: Mežmeita, Tezejs, Niekalbis, Ziņotājs no Olimpa u. c.
- > Dzimusi Tērvetes pagastā, kalpu ģimenē.

Lugās bērniem ir gan interesants sižets, gan vērtīgas mācības. Tā lugā *Maija un Paija* (1921) cildināts darbs kā dzīves augstākais pamats.

- > Tuvākie draugi bērnībā rasti dabā. No tēva Annele mantojusi atziņu visai dzīvei – darbu nevar sākt, kad grib, un atmest, kad tīk. Bērnības atmiņas iekļautas grāmatā *Dievs. Daba. Darbs* (1926).
- > Jaunībā ļoti paticis teātris, vēlāk labprāt skatījusies savu lugu iestudējumus.
- > Papildus rakstniecībai strādājusi par pārdevēju, mājskolotāju.

ANNA BRIGADERE

(1861–1933)

Anna Brigadere tautiskā tērpā pie grāmatu skapja. Ap 1925. gadu. Fotogrāfs: Dz. Vībulis.

- > 1903. gadā Rīgas Latviešu teātra direktors lūdzis Annu Brigaderi pārtulkot no vācu valodas lugas Ziemassvētku izrādēm. Tās viņai šķitušas neinteresantas, tāpēc nolēmusi uzrakstīt pati. Deviņās dienās tapusi pazīstamākā lugā *Sprīdītis*.
- > Literārās darbības 25 gadu jubilejā kā tautas balvu saņēmusi no valsts zemes gabalu ar ēkām Tērvetes krastā, ko nosaukusi par “Sprīdīšiem”.
- > Rakstnieces bērnu dienā par spīti stiprajam lietum uz Rīgas Meža kapiem viņu izvadīja apmēram kilometru garš sērotāju gājiens.
- > Tērvetē iekārtots muzejs un dabas parks “Sprīdīši”, kur var sastapt rakstnieces darbu varoņu skulptūras.
- > Jelgavā un Aucē ir Annas Brigaderes iela.

1935

- > Tulkotāja, literatūrkritiķe.
- > Strādājusi par skolotāju, daudz tulkojusi, publicējusi literatūrkritiskus darbus periodikā.
- > 1944. gadā devusies bēgļu gaitās uz Vāciju. 1949. gadā kopā ar vīru – ķirurgu Jāni Keģi – pārcēlusies uz

RUTA KEĢI

(1910–1992)

Ruta Keģi. 20. gs.
30. gadu vidus.

- > ASV, kur aktīvi iesaistījies trimdas literārajā un politiskajā dzīvē. Tā 1972. gadā pēc četrus mēnešus ilgas sarakstes ar CBS televīzijas vadību panākusi, ka CBS raidījumos demonstrētajā ģeogrāfiskajā kartē Latvija un pārējās Baltijas valstis netiek rādītas kā Padomju Savienības teritorija.
- > Uzrakstījusi tēvam – ievērojamajam latviešu kultūras darbiniekam, teologam, pedagogam, folkloristam un dzejniekam Ludim Bērziņam – veltītu darbu *Stāsts par tēti* (1972).
- > Leģenda *Zilā roze* ir kristīgās tematikas darbs bērniem.

MILDA PRIEDULĀJA

(1896–1984)

- > Skolotāja, literāte, rakstniece.
- > Īstajā vārdā – Milda Albertīne Salums. Pseidonīms: Milda Albertiņa.
- > Dzimusi Vecpiebalgas pagastā.
- > 1918. gadā beigusi sieviešu ģimnāzijas pedagogisko klasi Cēsīs.
- > Beigusi Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultāti.
- > Skolotāja un mācību pārzine Vecgulbenes draudzes skolā. Aktīvi darbojusies vietējā sabiedriskajā dzīvē, īpaši saistībā ar pašdarbības teātri.
- > 1941. gadā kopā ar vīru – atbildīgu Latvijas dzelzceļa darbinieku – deportēta.
- > Rakstījusi lugas, pasakas, dzejoļus. Līdz deportācijai iznākušas 27 grāmatīņas, daudzas kristīga satura. Lugas aktīvi iestudētas pašdarbības kolektīvos visā Latvijā, tās saņēmušas balvas Latvijas Radiofona rīkotajos konkursos.

1936

- > Rakstnieks, pedagogs.
- > Dzimis Cēsu apriņķī.
- > Beidzis Pleskavas Skolotāju institūtu.
- > Bijis Rēzeknes Skolotāju institūta pasniedzējs, strādājis Cēsu, Valmieras, Rēzeknes un Jelgavas tautskolās, bijis Valmieras ģimnāzijas direktors, Izglītības ministrijas Tautskolu departamenta direktors.

MĀRTIŅŠ SOSTE

(1887–1976)

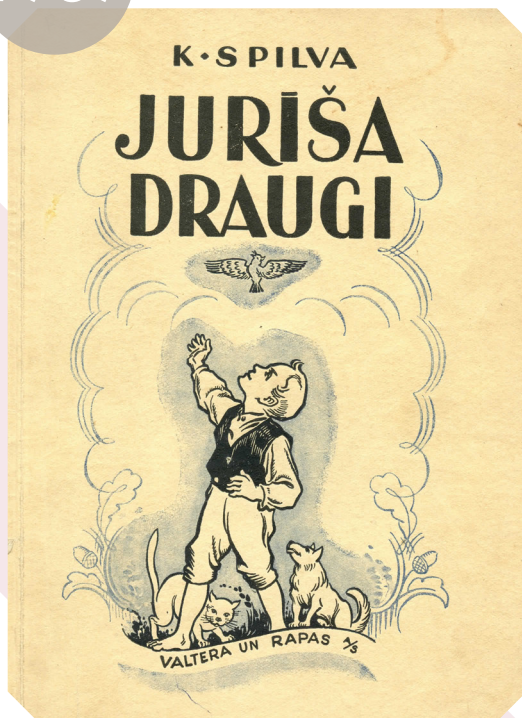
*Mārtiņš Soste (otrais no kreisās)
ar ģimeni. 1927. gads.*

- > Otrā pasaules kara beigās devies bēgļu gaitās uz Vāciju, kur Kleinkecas nometnē noorganizējis latviešu bērniem skolu. 1949. gadā izceļojis uz Austrāliju.

Vairāku mācību grāmatu autors. Grāmatiņa *Mazie rēķinātāji* (1936) domāta aritmētikas pamatu apguvei māj mācībā un pirmsskolas vecuma bērnu iestādēs.

- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni un Igaunijas Baltās zvaigznes ordeni.

1937

- > Literāte, tekstilmāksliniece.
- > Īstajā vārdā Kristīne Pāvuliņa.
- > Dzimusi Valmieras pagastā, kalēja ģimenē.
- > Mācījusies Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļā un Rīgas Valsts mākslas amatniecības skolā. Pēc 1935. gada strādājusi par Latvju sieviešu nacionālās līgas austuvju māksliniecisko vadītāju.

KRISTĪNE SPILVA

(1891–1967)

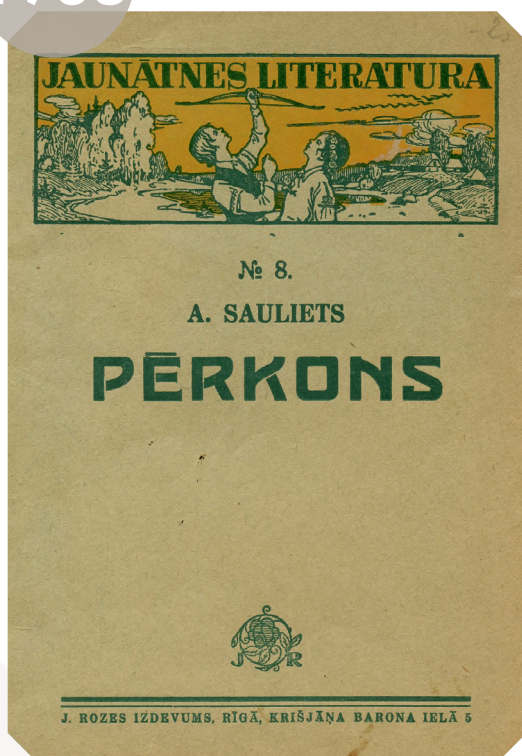
- > Rīgas Valsts Mākslas aušanas skolas direktore (1940–1944). Viena no 1944. gada 17. marta Latvijas Centrālās padomes memoranda parakstītājām (memorands deklarēja nepieciešamību nekavējoties atjaunot Latvijas Republikas faktisko suverenitāti un izveidot Latvijas valdību).
- > Padomju laikā zīmējusi auduma paraugus tekstilfabrikai „Rīgas audums” un citām fabrikām.
- > Publicējusi stāstus *Jurīša draugi* (1937), *Zēns ar kaķi* (1939), romānu 2 daļās *Mežnoru sēta* (1939), kā arī rakstus etnogrāfijā. Ilustrējusi *Mājturības leksikona izdevumus* (1938, 1940).

Kristīne Spilva.

1938

> Rakstnieks, dzejnieks, dramaturgs, publicists.

> Īstajā vārdā Augusts Plikausis.

Stāstā *Pērkons* (1938) rakstnieks akcentē cilvēka iekšējo pārmetumu spēku un vēlmi pēc sirdsmiera.

> Pseidonīmi: Skrabacis, Ansis Gaudarvalks.

> Dzimis Grašu pagastā, saimnieka ģimenē.

> Mācījies skolotājuursos Valmierā, nokārtojis tautskolotāja eksāmenu.

> Sācis rakstīt un publicēties 19. gs. 90. gados.

> Strādājis par skolotāju, grāmatve-

AUGUSTS SAULIETIS

(1869–1933)

di, laikraksta redakcijā, nodibinājis grāmatu apgādus “Zalktis” un “Varavīksna”.

> Klasiski psiholoģiskās tradīcijas pārstāvis, daudzu dzejoļu, stāstu, lugu, tēlojumu, apceru un eseju autors. Daiļradē saskatāmas gan reālistiskās prozas, gan simbolisma un jaunromantisma tradīcijas. Galvenās tēmas prozā: cilvēka ciešanu, vientulības un atšķirtības motīvi, sirdsapziņas un vainas, nozieguma un atmaksas problēmas, dzīves un nāves, cilvēka ideālu un meklējumu traģika. Darbu kompozīcijā liela nozīme zemtekstam, atmosfērai. Apcerēs un esejās galvenā uzmanība pievērsta tautas garīgā spēka avotiem, kas rodami valodā, tautasdziesmās, daiļliteratūrā.

> Cesvaines Ķinderu kapos, kur atdusas rakstnieks, uzstādīts Kārļa Jansona veidots piemineklis.

Augusts Saulietis. 1900.–1910. gads. Fotografis: Jānis Riekstiņš.

1939

- > Dzejnieks, rakstnieks, sabiedriskais darbinieks.
- > Pseudonīmi: Ezops, J. Aks, J. Sisenis, Polluks.
- > Dzimis Dignājas pagastā, mežsarga ģimenē.
- > Mācījies mežkopību, studējis juridiskās zinātnes Maskavā.
- > 1905. gadā aizrāvēis ar nacionālas valsts ideju. Politiskās darbības dēļ vairākkārt apcietināts. Izsūtīts uz Krieviju, no kurienes aizbēdzis uz Ziemeļvalstīm. Latvijā atgriezies 1908. gadā.
- > Pirmā pasaules kara laikā karojis latviešu strēlnieku pulkos, piedalījies Ziemassvētku kaujās. Piedalījies neatkarīgās Latvijas valsts pro-

JĀNIS AKURATERS

(1876–1937)

lamēšanā 1918. gada 18. novembrī.

- > Strādājis par skolotāju, bijis Izglītības ministrijas Mākslas departamenta direktors un Radiofona direktors.
- > Dzejā dzīve tvirta kontrastējošos, romantiskos tēlos, garīgās un materiālās pasaules pretstatos, spēcīgi saasināta dzīves traģisma izjūta.
- > Prozas tēlu veidojumā uzticīgs romantisma principiem. Varoņu raksturā, liktenī, dzīves principos ir kāda sevišķa noslēpumainība, kas neparasts, taču ne pārspīlēts, jo nāk no parastas vides.
- > Visbiežāk publicētais darbs *Kalpa zēna vasara* (1907) ir atmiņas par vienu vasaru rakstnieka jaunības gados. Stāsts uzrakstīts Kristiānijā (tagad Oslo) kā vēstījums draugiem dzimtenē.
- > Apbalvots ar Tēvzemes balvu.
- > Rakstnieka pēdējā dzīves vietā, tagadējā Ojāra Vācieša ielā 6a, atklāts J. Akuratera muzejs.
- > Jēkabpilī ir Jāņa Akuratera iela.

Jānis Akuraters.
1917. gads. Fotogrāfs:
Mārtiņš Lapiņš.

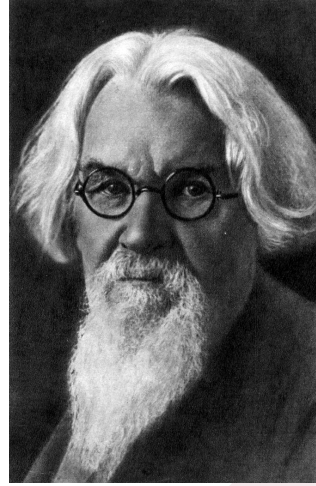
1940

- > Rakstnieks, tulkotājs, pedagogs.
- > Īstajā vārdā Eduards Morics Zilbers.
- > Dzimis Meņģeles pagastā, galdnieka ģimenē.
- > Mācījies Baltijas Skolotāju seminārā Rīgā.
- > Strādājis par skolotāju (vairākus gadus arī Ufas gubernā, latviešu kolonijā "Austrumciems"), par skolas pārzini.
- > Piedalījies 1905. gada revolūcijā, tāpēc 1906. gadā bijis spiests bēgt uz Krieviju. 1907. gadā devies uz Baku, kur strādājis par skolotāju, turpinot literāro darbību. Vēlāk darbojies dažādās vietās Krievijā, kopš 1924. gada – Maskavā, kur strādājis par korektoru.

SUDRABU EDŽUS

(1860–1941)

Sudrabu Edžus. 1935.–1936. gads.

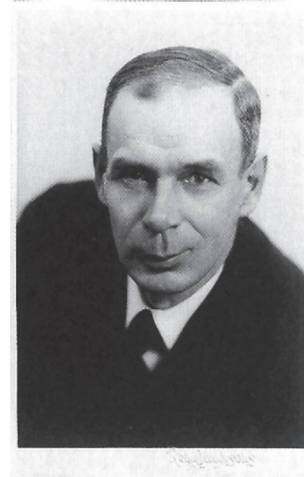
- > Miris un kremēts Maskavā, urna pārvesta uz Rīgu un novietota Raiņa kapu sienā.
- > Vērtīgākā daiļrades daļa ir stāsti jaunatnei. Psiholoģiski pārlicinoši rādīta neordināras, jūtīgas personības veidošanās un sadursme ar sabiedrības neizpratni, akcentēta doma par personības brīvu attīstību.
- > *Dullais Dauka* (1900) ir stāsts par zēnu, kura lielākais sapnis ir sasniegt vietu, kur jūra satiekas ar debesīm. Daukas tēls, tāpat kā vairāki citi literārie tēli, noskatīts Meņģeles pagastā.
- > Meņģeles pagastā atrodas Sudrabu Edžus memoriālā māja "Siliņi".
- > Meņģeles centrā atrodas Viļņa Titāna veidots rakstnieka piemineklis un Dullā Daukas birzs. Ogres upes senkrastā, ozolu un bērzu birzī, uzstādīts akmens ar uzrakstu "Dullais Dauka".
- > Rīgā, Liepājā un Jelgavā ir Sudrabu Edžus iela.

1941

ALBERTS KRONENBERGS

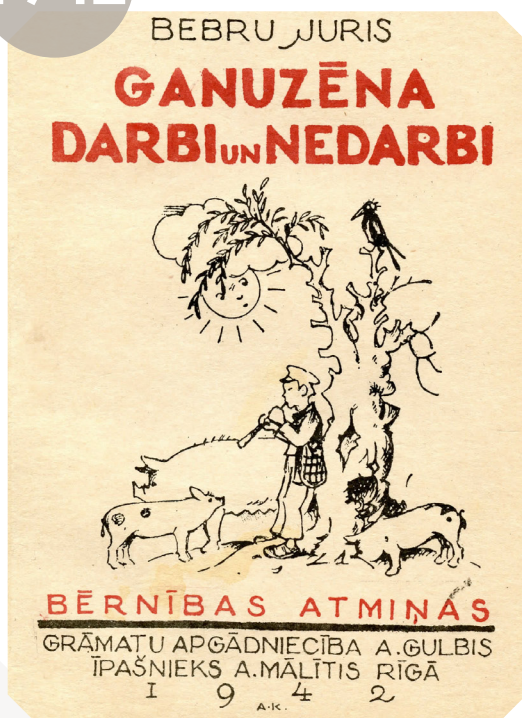
(1887–1958)

Alberts
Kronenbergs.
Ap 1935. gadu.

- > Grafiķis, bērnu grāmatu ilustrators, dzejnieks.
- > Dzimis Slokas pagastā, lauksaimnieku ģimenē.
- > Dažādās mācību iestādēs apguvis mākslinieka arodu. Kopš 1911. gada piedalījies izstādēs.
- > 1906. gadā sācis strādāt žurnālā "Stari" par ilustratoru. Bijis arī pirmais A. Jesena izdevniecības ilustrators. Veidojis māksliniecisko apdari E. Birznieka-Upīša, Raiņa u. c. rakstnieku grāmatām. Publicējis arī karikatūras.
- > Sastādījis un ilustrējis latviešu folkloras izdevumu *Pieci kaki* (1941). Ilustrējis kopumā vairāk nekā
- > 120 grāmatu bērniem, arī paša sacerētās: *Mazais ganiņš un viņa brīnišķīgais ceļojums* (1931), *Tuntuļu Jurītis* (1935), *Jērādiņa* (1937), *Sprunguļmuižā gadatirgus* (1938) u. c.
- > Daiļradei raksturīgs dzīvesprieks, humors un vienkāršība, latviskā mentalitātē sakņota, bērniem tuva pasaules izjūta. Pēc A. Kronenberga darbiem iestudētas vairākas Dailes teātra izrādes.
- > Uz A. Kronenberga kapa uzstādīts Jura Mauriņa veidots piemineklis "Mazais ganiņš". Pie A. Kronenberga vārdā nosauktās Slokas bibliotēkas atrodas koka un metāla skulptūru komplekss, veidots kā atvērta grāmatas, ap kuru izvietojušies rakstnieka radītie tēli.
- > 1995. gadā Jaņa Rozentāla Rīgas mākslas vidusskolas audzēkņiem iedibināta A. Kronenberga prēmija.
- > Jūrmalā, Slokas apkaimē ir Alberta Kronenberga iela.

1942

- > Rakstnieks, pedagogs, tulkotājs.
- > Īstajā vārdā Juris Bebris. Pseidonīmi: Bideru Juris, Ziedoņu Juris, Ziedons.
- > Dzimis Cesvaines pagastā, saimnieka ģimenē.
- > Beidzis Baltijas Skolotāju semināru Rīgā.
- > Bijis pedagogs, skolu pārzinis un inspektors, rakstnieks, žurnālists, redaktors, tulkotājs, Liepājas Latviešu biedrības priekšnieks, organizējis un

BEBRU JURIS

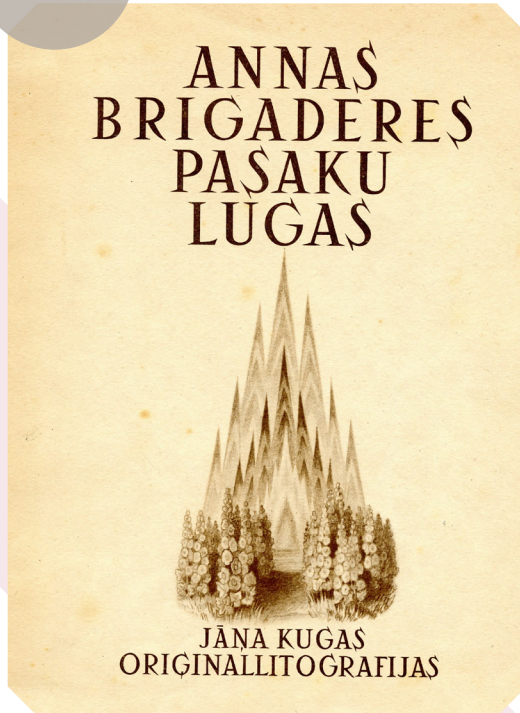
(1859–1951)

Bebru Juris.
1919. gads.
Fotogrāfs: J. Bokums.

- vadījis vairākus korus. Ilgus gadus aktīvi darbojies Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijā.
- > Rakstījis dzejoļus, stāstus, mācību grāmatas, rakstus par izglītību un skolām, publicējis arī materiālus par pedagoģiju un valodniecību. Sastādījis pārskatus par mācību grāmatu izdevumiem, Rīgas Latviešu biedrības izdevumiem u. c.
  - > Dzejoļi un stāsti publicēti presē. Grāmatās izdoti bērnišķas un jaunības atmiņu tēlojumi *Ganuzēna darbi un nedarbi* (1942) un *Ganuzēns skolā un darbā* (1944).
  - > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni, Tēvzemes balvu un Lietuvas Vītauta Dižā ordeni (tulkojis lietuviešu dainas).

1943

ANNA BRIGADERE

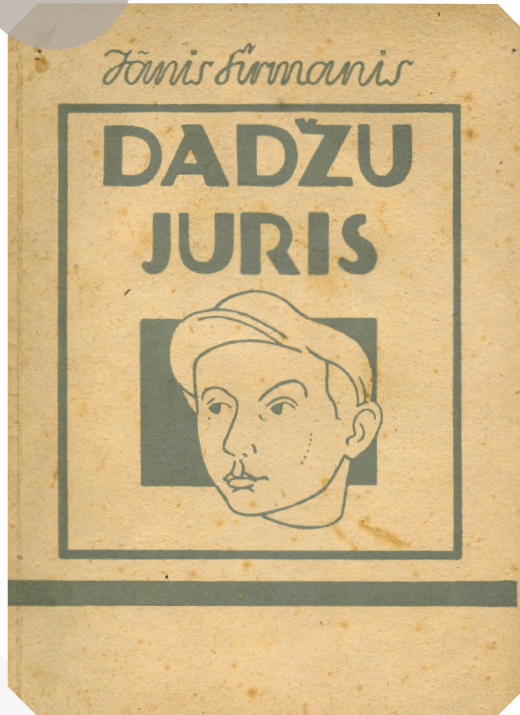
(1861–1933)

Anna Brigadere tautiskā tērpā pie grāmatu skapja. Ap 1925. gadu. Fotogrāfs: Dz. Vībulis.

- > Rakstniece, dramaturģe, dzejniece.
- > Pseudonīmi: Mežmeita, Tezejs, Niekalbis, Ziņotājs no Olimpa u. c.
- > Dzimusi Tērvetes pagastā, kalpu ģimenē.
- > Tuvākie draugi bērnībā rasti dabā. No tēva Annele mantojusi atziņu visai dzīvei – darbu nevar sākt, kad grib, un atmest, kad tīk. Bērnības atmiņas iekļautas grāmatā *Dievs. Daba. Darbs* (1926).
- > Jaunībā ļoti paticis teātris, vēlāk labprāt skatījusies savu lugu iestudējumus.
- > Papildus rakstniecībai strādājusi par pārdevēju, mājskolotāju.
- > 1903. gadā Rīgas Latviešu teātra direktors lūdzis Annu Brigaderi pārtulkot no vācu valodas lugas Ziemassvētku izrādēm. Tās viņai šķitušas neinteresantas, tāpēc nolēmusi uzrakstīt pati. Deviņās dienās tapusi pazīstamākā luga *Sprīdītis*.
- > Lugās bērniem ir gan interesants sižets, gan vērtīgas mācības. Tā luga *Princese Gundega un Karalis Brusubārda* (1912) cildināts darbs kā dzīves augstākais pamats.
- > Literārās darbības 25 gadu jubilejā kā tautas balvu saņēmusi no valsts zemes gabalu ar ēkām Tērvetes krastā, ko nosaukusi par “Sprīdīšiem”.
- > Rakstnieces bērnu dienā par spīti stiprajam lietum uz Rīgas Meža kapiem viņu izvadīja apmēram kilometru garš sērotāju gājiens.
- > Tērvetē iekārtots muzejs un dabas parks “Sprīdīši”, kur var sastapt rakstnieces darbu varoņu skulptūras.
- > Jelgavā un Aucē ir Annas Brigaderes iela.

1944

- > Rakstnieks.
- > Dzimis Vilzēnu pagastā, kurpnieka ģimenē.
- > 14 gadu vecumā pilnībā uzņēmis gādību par sevi, jo vecāki agri miruši. Strādājis par laukstrādnieku.
- > Mācījies Rīgas Skolotāju institūtā, 17 gadus strādājis vairākās skolās.
- > 1944. gadā emigrējis uz Vāciju, kur strādājis dažādus darbus (fabrikas krāsnkuris, skārda spodrinātājs, sētnieks, grāmatsējējs u. c.). 1949. gadā izceļojis uz ASV.
- > Literāro darbību sācis ar publikācijām laikrakstos un žurnālos, pēc

JĀNIS ŠIRMANIS

(1904–1992)

Jānis Širmanis.
1940. gads. Fotografāfs:
Tālvāldis Lindbergs.

- tam pievērsies bērnu literatūrai. Top *Kapteinis Lāčaķepa* (1936) un *Lielās pasaules sākums* (1939). Pasaka *“Pīkstīte”* (1943) ievada sacerējumu virkni, kurā darbojas ar cilvēciskām īpašībām apveltīti dzīvnieki. Vairākās grāmatās sastopams populārākais tēls suns Kriksis: *“Kriksis”* (1947), *“Kriksis Mežamājā”* (1949), *“Kriksis trimdā”* (1952), *“Kriksis un Tomiņš Amerikā”* (1955). Bērniem saprotamā izteiksmē atklāts latviešu tautas traģiskais liktenis Otrā pasaules kara gados un bēgļu gaitās.
- > Darbos (arī stāstā *“Dadžu Juris”*) nereti darbojas pusaudži ar sarežģītiem likteņiem, bāreņi, kuru raksturs nobriest saskarsmē ar dzīves grūtībām. Viens no varoņiem bieži ir iejūtīgs, ar teicamu pusaudžu psiholoģijas izpratni apveltīts pedagogs.
  - > Apbalvots ar Pasaules brīvo latviešu apvienības (PBLA) Kultūras fonda Goda balvu pedagogijā un PBLA Tautas balvu.

1945

ASPAZIJA

(1865–1943)

Aspazija.
1894. gads.
Fotogrāfs:
Emanuels Egerts.

- > Dzejniece, dramaturģe, tulkotāja, sabiedriskā darbiniece. Ievērojamākā sieviete latviešu literārajās aprindās 19. gs. 90. gados.
- > Īstajā vārdā Johanna Emīlija Lizete Rozenberga. Ienākot literatūrā, izvēlējusies sengrieķu hetēras, vēlāk Atēnu valstsvīra Perikla otrās sievas Aspazijas vārdu.
- > Dzimusi Zaļenieku pagastā, turīga zemnieka ģimenē.
- > Mācījusies Jelgavas Trīsvienības sieviešu ģimnāzijā.
- > Strādājusi par skolotāju. Iesaistījusi politiskajos procesos, aizstāvēt sieviešu tiesības. Par literatūras galveno uzdevumu tolaik uzskatījusi sabiedriskās domas veidošanu.
- > Divreiz precējusies. Otrajā laulībā stājusies ar dzejnieku Raini. Pēc 1905. gada revolūcijas sagrāves kopā ar Raini devusies ilgstošā trimdā uz Šveici, no kurienes abi atgriezās 1920. gadā.
- > Dzejā romantiķe. Bērnības un jaunības dienu izjūtas iekļautas liriskās autobiogrāfijās *Saulains stūrītis* (1910) un *Ziedu klēpis* (1911).
- > Unikāla ir Aspazijas un Raiņa sarakste (vairāk nekā 2500 vēstuļu). 2009. gadā tā iekļauta UNESCO programmas "Pasaules atmiņa" reģistrā.
- > Apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni, Atzinības krustu un Tēvzemes balvu.
- > Rīgā un Jūrmalā iekārtoti Aspazijas muzeji.
- > Jūrmalā, Dubultos uzstādīts Artas Dumpes veidots pieminēklis, bet Majoros atrodas Zigrīdas Džoanas Rapas un Jura Rapas darināts pieminēklis "Rainis un Aspazija".
- > Rīgā ir Aspazijas bulvāris, Jūrmalā un Jelgavā – Aspazijas iela.

1946

- > Rakstnieks, dramaturgs, literatūrzinātnieks, literatūrkritiķis.
- > Dzimis Skrīveru pagastā, rentnieka ģimenē.
- > Pēc Skrīveru pagastskolas pašizglītojies, daudz lasījis, apguvis krievu, vācu, franču, itāļu valodu.
- > 1919. gadā iesaistījies P. Stučkas valdībā un aizbraucis lieliniekiem līdzīgi uz Krieviju. 1920. gadā atgriezies dzimtenē, apcietināts, pēc galvojuma atbrīvots, vēlreiz apcietināts un atbrīvots saskaņā ar amnestiju.
- > Strādājis par skolotāju, žurnāla redaktoru, literatūrzinātnieku, kritiķi, tulkotāju.
- > Pēc Otrā pasaules kara kļuvis par LVU Latviešu literatūras katedras vadītāju un profesoru, Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Valodas un lite-

ANDREJS UPĪTS

(1877–1970)

Andrejs Upīts.
1934. gads.
Fotosalons "Klio" Rīgā.

ratūras institūta dibinātāju un direktoru, LPSR Rakstnieku savienības priekšsēdētāju.

- > Viens no daudzpusīgākajiem un ražīgākajiem latviešu rakstniekiem: sarakstījis 20 romānu, 12 stāstu un noveļu krājumu, virkni dramaturģijas sacerējumu. Darbi bērniem un jauniešiem: *Jaunā dzērve* (1913), *Pa Lauča pēdām* (1926), *Ūdeņos* (1929), *Vilnīša brauciens uz austrumiem* (1942).
- > Stāstā *Sūnu ciema zēni* (1940) izmantots folkloras motīvs par laimes lāci, kas spēj atvairīt nelaiemes. Laimes lāča meklētāji atgriežas bešā, tomēr iegūst izpratni, ka laime ir pašu mājās un tikai ar darbu var panākt vēlamo.
- > PSRS Valsts prēmijas laureāts.
- > Rīgā un Skrīveros iekārtoti memoriālie muzeji.
- > Rīgā, Kronvalda parkā atrodas Alberta Terpilovska veidots pieminekļis.
- > Rīgā, Dundagā, Jūrmalā, Ogrē un Skrīveros ir Andreja Upīša iela.

1947

MONTA KROMA

(1919–1994)

Monta Kroma.
20. gs. 50. gadi.

- > Dzejniece, atdzejotāja, žurnāliste.
- > Dzimusi Jelgavā, drēbnieka ģimenē.
- > Jau bērnībā iemēģinājusi roku dzejošanā.

Liriskajā stāstā par piektās klases skolnieku *Svinīgais solījums* (1947) attēloti literārā varoņa pārdzīvojumi un pārdomas, kas saistās ar iestāšanos pionieros.

- > Strādājusi ķīmijas laboratorijā, par autobusa kasieri, izdevniecībā.
- > 1940. gadā uzņemta nelegālajā Komunistiskajā partijā. Otrā pasaules

kara laikā bijusi sanitāre un sakar-niece Sarkanajā armijā, ievainota.

- > Studējusi Latvijas Valsts universitātē un Augstākajos literatūrasursos Maskavā.

- > 20. gs. 40. un 50. gadu darbi atbilst sociālistiskā reālisma dogmām. 60. gados atsacījusies no tām, sākusī rakstīt asociatīvus dzejoļus brīvajā pantā, kuros dominē sievietes iekšējās pasaules atklāsme,

pašanalīze un domas par mūžību. Būtiska loma ir dzejoļu grafiskajam attēlam, dzejoļu ritmika un apveids veidots mirkļa un dvēseles noskaņas tvērumā.

1948

- > Dzejnieks, redaktors, politiķis.
- > Īstajā vārdā Voldemārs Lukss.
- > Dzimis Smārdes pagastā, drēbnieka ģimenē.
- > Pirmā pasaules kara laikā ģimene evakuējās uz Sibīriju, Latvijā atgriezās 1921. gadā.
- > Beidzis Latvijas Universitātes Filoloģijas un filozofijas fakultāti.
- > 1938. gadā iesaistījies nelegālajā organizācijā "Sarkanā palīdzība", kas bija saistīta ar komunistisko pagrīdi.
- > Otrā pasaules kara sākumā dzīvojis Urzumā (Krievija), vēlāk iestājies

VALDIS LUKSS

(1905–1985)

Latviešu strēlnieku divīzijā, pēc tam darbojies frontes laikrakstā "Latviešu Strēlnieks" un avīzē "Par Padomju Latviju".

- > Atgriezies Rīgā, bijis laikraksta "Literatūra un Māksla" redaktors, vēlāk LPSR Rakstnieku savienības valdes pirmais sekretārs.
- > Pirmie dzejoļi – emocionāli ekspressīva, sabiedriski aktuāla lirika – parādījās periodikā 1925. gadā. Kara laika dzeja atgādina karavīra dienasgrāmatu. Pēckara dzejai raksturīgs padomju iekārtas slavinājums, sociālisma jauncelsmes tēlojums un atmiņas par karu. Pazīstams arī kā dziesmu tekstu autors.
- > Bērnu dzejai piemīt spridzīga atjautība un humors, talantīgi tvertas sava laika tēmas, mazajiem saprotamā veidā risināti svarīgi jautājumi.
- > LPSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks (1955) un LPSR Valsts prēmijas (1958) laureāts.

Valdis Lukss.
20. gs. 50. gadi.

Valdis Lukss

1949

- > Dzejnieks, dramaturgs, tulkotājs, kultūras darbinieks, politiķis.
- > Īstais vārds Jānis Pliekšāns. Izmantojis arī pseidonīmus: Jānis Jasēns Pliķšis, Pēterpiliētis, Henricus Lettus u. c.
- > Dzimis Dunavas pagastā, kur tēvs apsaimniekojis vairākas pusmuižas.
- > Studējis juridiskās zinātnes Pēterburgā. Darbojies jurisprudencē, bijis laikraksta redaktors, tulkotājs.
- > Par piederību organizācijai "Jaunā strāva" 1897. gada maijā apcietināts. Tā paša gada Ziemassvētkos cietumā salaulājies ar Aspaziju. Izsūtīts uz Krieviju.
- > Atgriezies no izsūtījuma, aktīvi iesaistījies 1905. gada revolūcijas notikumos. Pēc tās sagrāves emigrējies uz Šveici, kur kopā ar Aspaziju dzīvo-

RAINIS

(1865–1929)

Rainis 60 gadu jubilejas svinībās Nacionālajā teātrī. 1925. gads.

jis Kastanjolas ciematā. No turienes abi atgriezušies 1920. gadā.

- > Miris savā vasarnīcā, apglabāts Rīgas Jaunajos kapos, kas vēlāk pārdēvēti par Raiņa kapiem.
- > Literārais mantojums ir ļoti plašs. Par bērnu dzejas klasiku kļuvuši dzejoļu krājumi: *Zelta sietiņš* (1920), *Puķu lodziņš*, *Lellīte Lollīte* (abi 1924), *Vasaras princīši un princesītes*, *Putniņš uz zara* (1925).
- > Darbojas vairāki Raiņa memoriālie muzeji: "Tadenava", "Jasmuiža", Raiņa vasarnīca muzejs Jūrmalā, Raiņa un Aspazijas māja Rīgā, Raiņa un Aspazijas muzejs Šveicē, Lugano pilsētas Vēstures arhīvā.
- > Rīgā, Esplanādē atrodas Kārļa Zemdegas (mets) un Aivara Gulbja veidots piemineklis. Kārlis Zemdega veidojis arī pieminekli Raiņa kapos.
- > 1998. gadā nodibināta LZA Raiņa balva par izcilu ieguldījumu zinātnē un kultūrā.
- > Daudzās Latvijas pilsētās ir Raiņa iela.

1950

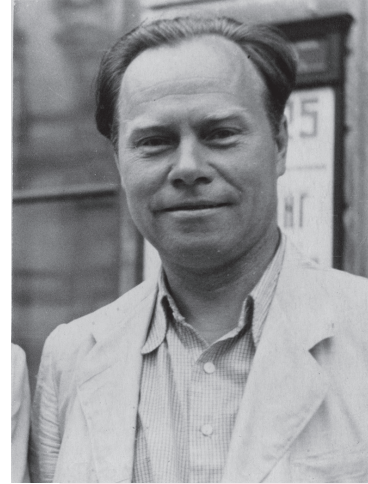
- > Dzejnieks, atdzejotājs.
- > Dzimis Smiltēnē strādnieka ģimenē.

Bērnu dzejas krājumi: *Rīts*, *Saulainās dienas* (abi 1950), *Pavasaris* (1951), *Vectētiņš un dēladēls* (1952), *Divi draugi* (1954), *Pavasara rītā* (1955). *Fabulas un humoristiskie dzejoļi* (1960). Izlase *Pavasara putni* (1978).

- > Īstajā vārdā Pēteris Pijols. Pseidonīms: Saulgriezis.
- > Mācījies Valmieras komercskolā, izglītību turpinājis pašmācības ceļā.
- > Strādājis dažādus darbus: bijis kantorists, amatierteātru režisors un aktieris (absolvējis T. Lejas-Krūmiņa dramatiskos kursus), korespon-
- > Pieaugušo dzejā dominē patētisks, sižetisks stāstījums.
- > Bērniem rakstījis vienkārši un asprātīgi, ar lirisku tēlainību un bagātu iztēli, allaž paturot prātā, ka raksta mazajiem, tāpēc dzejas tēli ir dzīvīgi un bērnam saprotami. Vienkāršiem vārdiem runāts arī par nozīmīgiem dzīves jautājumiem.

PĒTERIS SILS

(1908–1953)

Pēteris Sils.
1953. gads.

dents, tulkotājs. Otrā pasaules kara laikā cīnījies 1. Latviešu strēlnieku pulkā.

- > Pirmā publikācija – dzejolis *Dilstošais mēness* (1924) ar pseidonīmu Saulgriezis laikrakstā “Jaunatnes Dzīve”.

1951

- > Dzejnieks, tulkotājs, atdejojotājs.
- > Pseidonīmi: Anrijs, B. Šautnis, Ikars.
- > Dzimis Vecumnieku pagastā, laukstrādnieka ģimenē.
- > Agri pievērsies komunistiskajai ideoloģijai. Jau 13 gadu vecumā pirmo reizi apcietināts par darbību nelegālajā komunistiskās jaunatnes organizācijā, vairākkārt tiesāts par pretvalstisku darbību. Ieslodzījumā sācis rakstīt dzeju.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Pēc pusnakts* (1924) žurnālā “Domas”.
- > Padomju armijas rindās piedalījies Otrajā pasaules karā, pēc ievainojuma strādājis Kirovā iznākošajā

ANDREJS BALODIS

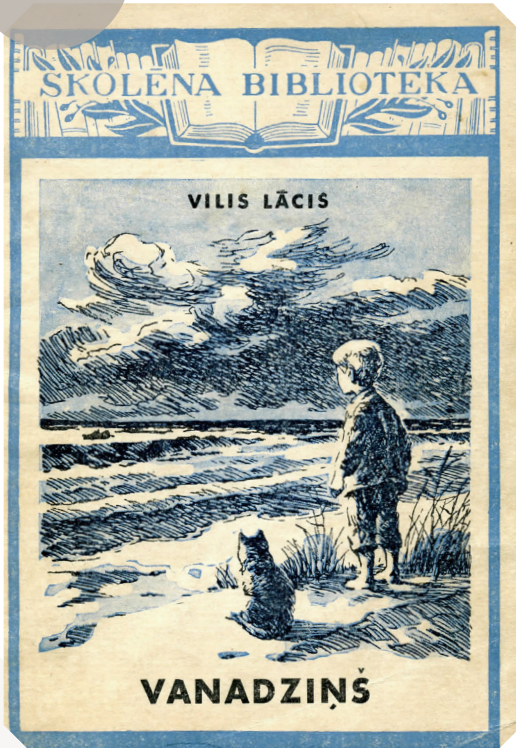
(1908–1987)

Andrejs Balodis.
1958. gads.
Fotogrāfs:
Žanis Legzdīņš.

- komunistiskās partijas laikrakstā “Cīņa”. Pēc kara ieņēmis vadošus amatus žurnālā “Karogs” un LPSR Rakstnieku savienībā.
- > Daudzu dzejoļu krājumu autors. 40.–60. gadu dzeja veltīta Otrā pasaules kara cīņai, uzvaru un miera tēmai, slavina komunisma ideoloģiju. Vēlāk dzīves skatījums kļuvis filozofiskāks. Dziesmas ar A. Baloža tekstiem komponējuši Juris Karlsons, Jēkabs Mediņš, Arvīds Žilinskis u. c.
- > Bērniem iznākuši krājumi: *Kolchoza bērni* (1951), *Spurdzes* (1964), *Kamu-kamu kājiņas* (1970).
- > LPSR Valsts prēmijas laureāts.

1952

- > Rakstnieks, politiķis.
- > Īstajā vārdā Jānis Vilhelms Lāce.
- > Dzimis Rīgā, ostas strādnieka ģimenē.
- > Pirmā pasaules kara laikā ģimene evakuējusies uz Altaju (Krievija), tur beidzis Barnaulas Skolotāju semināru.
- > Strādājis par ostas krāvēju, kuģa kurinātāju, zvejnieku, bibliotekāru. Mūža otrajā pusē aktīvi darbojies politikā, bijis Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājs un PSRS Augstākās Padomes Tautību padomes priekšsēdētājs.
- > Pirmā publikācija – feļetons laikrakstā “Sibīrijas Cīņa”.

VILIS LĀCIS

(1904–1966)

Vilis Lācis.
20. gs. 50. gadi.

- > Populārs kļuvis ar laikrakstā “Jaunākās Ziņas” publicēto romānu *Zvejnieka dēls* (1933), pēc kura motīviem 1939. gadā uzņemta pirmā latviešu pilnmetrāžas mākslas filma (rež. V. J. Lapenieks).
- > Sarakstījis 20 romānus, 58 stāstus, 6 lugas. Padomju varas laikā agrākos darbus pārstrādājis atbilstoši ideoloģijas prasībām un sociālistiskā reālisma kanonam.
- > Teātros iestudēti 14 romānu un garo stāstu dramatisējumi, uzņemtas mākslas filmas “Uz jauno krastu”, “Akmeņainais ceļš”, “Zītaru dzimta” u. c., sacerēta opera “Uz jauno krastu” un balets “Rigonda”.
- > Smeldzīgais stāsts *Vanadziņš* (periodikā 1936) vēsta par mazu puišēnu, viņa tēvu zvejnieku un rotaļu biedru kaķēnu. Pēc stāsta motīviem uzņemta televīzijas īsfilma un animācijas filma, uzrakstīta TV opera – viencēliens.
- > LPSR Tautas rakstnieks.
- > Rīgā, Meža kapos atrodas A. Gulbja veidots rakstnieka kapa piemineklis.

1953

ELĪNA ZĀLĪTE

(1898–1955)

Elīna Zālīte.
20. gs. 50. gadi.
Fotogrāfs: Jānis
Pilskalns.

- > Rakstniece, dzejniece, dramaturģe, tulkotāja.
- > Dzimusi Gaujienas pagastā, amatnieku ģimenē.
- > Mācījusies Valkas sieviešu ģimnāzijā, kā eksterne beigusi Puškina ģimnāziju Tērbatā.
- > Strādājusi par skolotāju, bijusi Dailes teātra dramaturģe.
- > Pirmais dzejolis – *Baznīcā* (1923) laikraksta “Latvijas Vēstnesis” pielikumā.
- > Spilgta romantiskās dzejas pārstāve. Lielu popularitāti iemantojis dzejoļu krājums *Sila ziedi* (1931; līdz 1940. gadam pieci izdevumi). Dzejas forma tradicionāla, izteiksmē vienkārša, emocionāla. Lugām raksturīgs lirisks pamattonis, prasme ielūkoties cilvēku pārdzīvojumos un labsirdīgi pasmaidīt par viņu vājībām. Populārākā un mākslinieciski nozīmīgākā ir komēdija *Rudens rozes* (1938).
- > Plaši pazīstams ir romāns *Agrā rūsa* (1944). Liepājas un Valmieras teātrī izrādīts Jāņa Lūsēna un Pētera Brūvera tāda paša nosaukuma mūzikls. Gunārs Cilinskis uzņēmis filmu “Agrā rūsa”.
- > LPSR Nopelniem bagātā kultūras darbiniece.
- > Apē atrodas E. Zālītes memoriālā māja, kuru rakstnieces tēvs, būdams amatnieks, izjaucis un pārvedis no Trapenes pagasta. Šajā mājā rakstniece pavadījusi bērnību, vēlāk braukusi turp vasarās.
- > Dzejnieces atdusas vietā Rīgā, Raiņa kapos atrodas K. Zemdegas veidots piemineklis. Pie Apes vidusskolas novietota R. Kalniņas-Grīnbergas darināta skulptūra.

1954

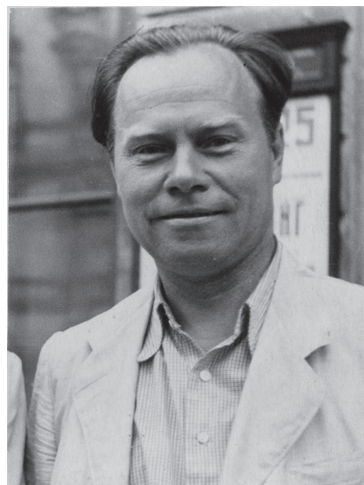
- > Dzejnieks, atdzejotājs.
- > Dzimis Smiltēnē strādnieka ģimenē.

Bērnu dzejas krājumi: *Rīts, Saulainās dienas* (abi 1950), *Pavasaris* (1951), *Vectētiņš un dēladēls* (1952), *Divi draugi* (1954), *Pavasara rītā* (1955). *Fabulas un humoristiskie dzejoļi* (1960). Izlase *Pavasara putni* (1978).

- > Īstajā vārdā Pēteris Pijols. Pseudonīms: Saulgriezis.
- > Mācījies Valmieras komercskolā, izglītību turpinājis pašmācības ceļā.
- > Strādājis dažādus darbus: bijis kantorists, amatiertheātru režisors un aktieris (absolvējis T. Lejas-Krūmiņa dramatiskos kursus), korespon-
- > Pieaugušo dzejā dominē patētisks, sižetisks stāstījums.
- > Bērniem rakstījis vienkārši un asprātīgi, ar lirisku tēlainību un bagātu iztēli, allaž paturot prātā, ka raksta mazajiem, tāpēc dzejas tēli ir dzīvīgi un bērnam saprotami. Vienkāršiem vārdiem runāts arī par nozīmīgiem dzīves jautājumiem.

PĒTERIS SILS

(1908–1953)

Pēteris Sils.
1953. gads.

dents, tulkotājs. Otrā pasaules kara laikā cīnījies 1. Latviešu strēlnieku pulkā.

- > Pirmā publikācija – dzejolis *Dilstošais mēness* (1924) ar pseidonīmu Saulgriezis laikrakstā “Jaunatnes Dzīve”.

1955

- > Rakstnieks, tulkotājs.
- > Pseudonīms: Ķeksis.
- > Dzimis Ungurmuižas pagastā, drēbnieka ģimenē.
- > Pirmā pasaules kara laikā ar vecākiem evakuējies uz Vjanku, kur mācījies Lauksaimniecības tehnikumā.
- > 1922. gadā atgriezies Latvijā, sākmā strādājis gadījuma darbus, pēc tam pievērsies rakstniecībai.
- > Piedalījies Latvijas PSR Rakstnieku savienības izveidē 1940. gadā.
- > Otrā pasaules kara gados iestājies Latviešu strēlnieku divīzijā, vēlāk bijis LPSR Valsts mākslas ansambļa literārās daļas vadītājs Ivanovā.
- > Pēc atgriešanās Latvijā ieņēmis at-

JŪLIJS VANAGS

(1903–1986)

bildīgus amatus presē un kultūras iestādēs.

- > Pirmā nozīmīgā publikācija – stāsts *Bankrots* (1927) laikraksta “Sociāldemokrāts” pielikumā “Literatūra un Dzīve”.
- > Rakstījis dzeju, prozu, lugas, aprakstus, feļetonus. Vairāku libretu un kinoscenāriju autors. Kopā ar Frici Rokpelni sarakstījis 1945. gadā apstiprinātās Latvijas PSR himnas tekstu (Anatola Liepiņa mūzika). Dzejā slavinājis padomju ideoloģiju. Daudzi dzejoļi tapuši par dziesmu tekstiem.
- > Nozīmīgākie sacerējumi bērniem un jaunatnei ir prozas darbi ar bagātu izziņas materiālu. Grāmatā *Mazā Mikiņa lielie darbi* (1955) apkopoti nelieli stāstiņi par puisēna dzīvi laukos viena gada garumā.
- > Latvijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks un Baltkrievijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks (tulkojis baltkrievu literatūru).

Jūlijs Vanags.
1954. gads.

1956

- > Dzejnieks, atdzejotājs, tulkotājs.
- > Dzimis Krotē pagastā, zemnieku ģimenē.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātes Arhitektūras fakultātē.
- > Strādājis par redaktoru Latvijas Telegrāfa aģentūrā un Radoraidījumu un televīzijas komitejā.
- > Pirmais dzejolis – *Slēpotāja* (1946) laikrakstā "Padomju Students".
- > Rakstījis pieaugušajiem un bērniem.

ALFRĒDS KRŪKLIS

(1921–2003)

Alfrēds Krūklis.
1958. gada
19. maijs.

Vislielāko popularitāti izpelņījusies mīlas lirika. Rakstījis tekstus dziesmām, ar A. Krūkļa vārdiem tapuši vairāki simti solo, estrādes un kora dziesmu, vokāli simfoniskie darbi (komponisti Raimonds Pauls, Mārgers Zariņš, Arvīds Žilinskis, Uldis Stabulnieks un daudzi citi).

- > Izdoti dzejoļu krājumi: *Pavasaris dzimtenē* (1953), *Zvaigžņu karavānas* (1964), *Ķiršu lietus* (1977), *Vienas rozes dēļ* (1985), *Rozes uz barikādēm* (1995), *Skurba kā cēriņš* (1997), *Atnāc kaut sapnī* (2000) u. c.
- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.
- > Krotē, dzejnieka dzimto māju vietā, ik gadu maijā notiek piemiņas pasākums "...un mežābele maijā zied".

1957

DZIDRA RINKULE-ZEMZARE

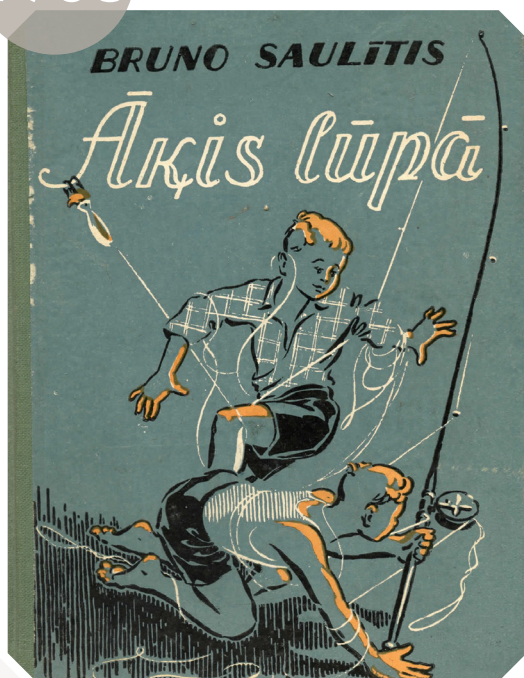
(1920–2007)

Dzidra Rinkule-Zemzare. Aptuveni 20. gs. 50. gadu sākums.

- > Populāra bērnu rakstniece, dzejniece, ilustratore.
- > Dzimusi Rīgā, tēvs bijis poligrāfists, strādājis arī tirdzniecībā, māte – skolotāja.
- > Studējusi Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātē.
- > Strādājusi par skolotāju.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Draugam* (1942) žurnālā “Laikmets”.
- > Nopietni rakstniecībai pievērsusies 50. gados. Darbojusies žurnālos “Bērniība” un “Zīlīte”.
- > Rakstījusi pasakas prozā un dzejā, stāstus, tēlojumus: *Iedomīgais sienāzis* (1956), *No kā visi izbijās* (1956), *Kā Ruksītis ciemos gāja* (1958), *Gribulītis* (1961) u. c. Par vienu no būtiskākajām kā bērniem, tā pieaugušajiem uzskatījusi vada-dzību izzināt pasauli, tāpēc prasmīgi rosinājusi interesi pētīt un izprast dabu un cilvēkus.
- > Sadarbībā ar komponistu Arvīdu Žilinski tapuši bērnu dziesmu krājumi. Skaņdarbus ar Dz. Rinkules-Zemzares tekstiem sacerējuši arī citi komponisti.
- > Mūža otrajā pusē sākusi aktīvi zīmēt un gleznot, lai gan nekur to īpaši nav mācījusies. Ilustrējusi daudzas savas bērnu grāmatas.
- > Pēc grāmatas *Kapteiņa pulkstenis* (1967) tapusi spēlfilma “Kapteiņa Enriko pulkstenis” (1968; scenārija autore pati rakstniece). Pēc grāmatas *Kā Ruksītis ciemos gāja* motīviem filmu studijā “Animācijas brigāde” uzņemta leļļu filma “Ruksīša ceļojums”. Vairāki darbi iestudēti Leļļu teātrī.
- > Par grāmatu *Dzīvais koks* (1982) saņēmusi Pastariņa prēmiju.

1958

- > Rakstnieks, dzejnieks, tulkotājs, literatūrzinātnieks.
- > Pseudonīms: Voldis Kalniņbergs-Putra.
- > Dzimis Rīgā, strādnieka ģimenē.
- > Otrā pasaules kara laikā mobilizēts Latviešu leģionā. Pēc kara atradies filtrācijas nometnē pie Ļeņingradas (Sanktpēterburga).

Darbā *Āķis lūpā* (1958) stāstīts par divu draugu piedzīvojumiem.

- > Pēc atgriešanās Latvijā darbojies Leļļu teātrī – bijis butafors, literārās daļas vadītājs un administrators. Vēlāk Latvijas Valsts izdevniecības Bērnu un jaunatnes literatūras redakcijas redaktors, Daiļliteratūras nodaļas vadītājs.
- > Darbi bērniem: poēma *Draugu pulkā* (1951), dzejoļu krājumi *Maija balsis* (1955), *Miegamice* (1956), *Kad saule spīd* (1957), *Draugi* (1958), *Tētis, es un mūsu klase* (1966), prozas grāmata *Seši no Valolas ielas* (1962). Bērnu lugas iestudētas Leļļu teātrī.

BRUNO SAULĪTIS

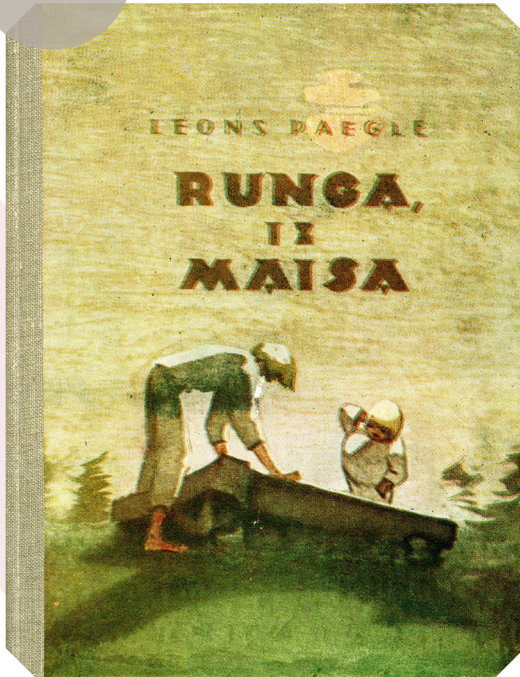
(1922–1970)

Bruno Saulītis.
1963. gads.

- > Dzejot sācis skolas gados. Pirmais dzejoļu krājums *Pret rītu* iznācis 1943. gadā.
- > Rakstījis dzeju, prozu, lugas. Nozīmīgs prozas darbs ir romāns *Ošu gatve* (1969), kurā attēlotas Otrā pasaules kara beigas un pirmās miera dienas Latvijā. Pēc romāna uzņemta filma “Fronte tēva pagalmā” (rež. Ēriks Lācis).
- > Labs dzejas teorijas zinātājs un kritiķis, rakstīja apcerējumus un kritikas, mūža nogalē pievērsies kinodramaturģijai, vairāku scenāriju autors.

1959

- > Rakstnieks, pedagogs, tulkotājs, sabiedriskais darbinieks.
- > Pseidonīmi: Juni, Justus, Arlekīns, Sarkanais Arlekīns.
- > Dzimis Vidrižu pagastā, kalēja ģimenē.
- > Mācījies Valmieras Skolotāju seminārā. Pirmā pasaules kara laikā dzīvojis Maskavā, studējis A. Šaņavska Maskavas Tautas universitātes Vēstures un filozofijas fakultātē, bijis Maskavas latviešu skolu padomes priekšsēdētājs.
- > Pēc atgriešanās Latvijā bijis Rīgas 1. vidusskolas pārzinis un viens no skolu sistēmas reformatoriem, lasījis lekcijas pedagogiem. 1921. gadā par darbošanos Komunistiskajā partijā apcietināts un notiesāts ar iz-

LEONS PAEGLE

(1890–1926)

Leons Paegle.
Ap 1924.–
1926. gadu.
Fotogrāfs:
Viktors Gulbis.

- sūtījumu no valsts, tomēr spriedums atcelts. 1922. un 1925. gadā kā kreiso arodnieku kandidāts ievēlēts Rīgas pilsētas domē. 1923. gadā uzturējies Vācijā un Itālijā. 1925. gadā atkārtoti apcietināts, bet slimības dēļ pret drošības naudu atbrīvots.
- > Pirmais dzejolis – *Audējai* (1908) laikraksta “Latvija” literārajā pielikumā.
- > Rakstījis dzeju, lugas, stāstus un romānus. Darbos spēcīgs personības garīgās brīvības un varmācības pretstatījums. Prozā literāri augstvērtīgākie ir stāsti jaunatnei. Sastādījis un tulkojis mācību grāmatas.
- > Sarakstījis vairāk nekā 20 lugu, arī lugas bērniem. Viena no populārākajām ir pasaku luga deviņās ainās *Runga iz maisa* (1926). Tās radio variants iestudēts Latvijas Radio 1.
- > Siguldā, Cēsīs un Valmierā ir Leona Paegles iela.

1960

- > Rakstnieks, tulkotājs, latviešu literāro pasaku meistars.
- > Dzimis Vecpiebalgas pagastā, kalēja ģimenē.
- > Pašmācības ceļā ieguvis tautskolotāja tiesības.
- > Bijis laukstrādnieks, kolportieris, rakstveža palīgs, darbojies daudzos laikrakstos.
- > Politisko vajāšanu dēļ no 1906. līdz 1909. gadam pārsvarā dzīvojis emigrācijā – Šveicē, Somijā, Norvēģijā. Pēc atgriešanās Latvijā arestēts un notiesāts. Atbrīvots 1913. gadā.
- > Viens no Latvijas valsts dibinātājiem, divu Saeimu deputāts, Latvijas rakstnieku un žurnālistu arodbiedrības līderis; leteicis Brīvības piemi-

KĀRLIS SKALBE

(1879–1945)

neklī iekaltos vārdus “Tēvzemei un Brīvībai”.

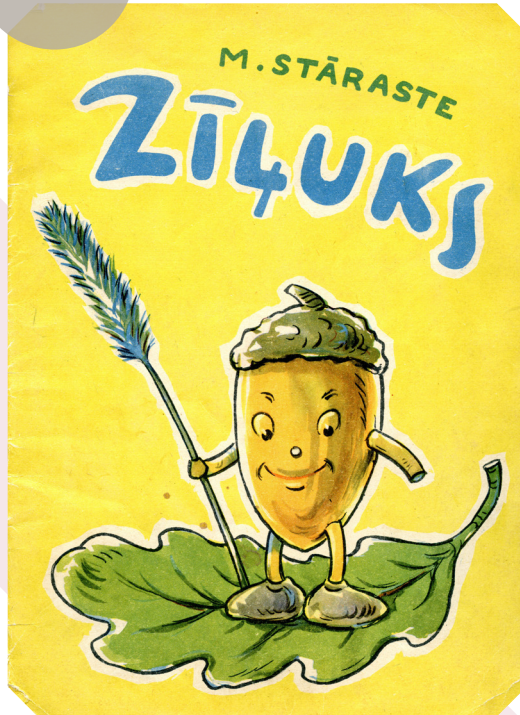
- > Otrā pasaules kara beigās emigrējis uz Zviedriju. Ļoti skumis pēc dzimtenes, saslimis un miris svešumā.
- > Kļuvis populārs jau ar pirmo pasaku *Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties* (1904). Krājums *Ziemas pasakas* (1913) iekļauts Latvijas kultūras kanonā.
- > 2014. gadā TV šovā “Lielā lasīšana” pasaka *Kāķīša dzirnavas* (1913) atzīta par populārāko grāmatu latviešu lasītāju vidū.

Kārlis Skalbe.
1911. gads.
Fotogrāfs:
Mārtiņš Lapiņš.

- > 1992. gadā urnas ar K. Skalbes un viņa dzīvesbiedres Lizetes Skalbes pelniem pārāpbedītas Vecpiebalgas pagasta “Saulrietos”, kur kopš 1987. gada darbojas memoriālais muzejs.
- > K. Skalbes kapavietas pieminekli laivas formā veidojuši Andrejs Jansons un Maija Baltiņa.

1961

- > Rakstniece, grāmatu ilustratore.
- > Dzimtais uzvārds – Barvika.

Viena no populārākajām un arī pašai māksliniecei vistuvākajām ir pasaka *Zīļuks* (1961). Ar iemīļotā tēla Zīļuka gaitām iepazinušies ne tikai latviešu bērni – grāmata izdota septiņās valodās.

- > Dzimusi Vladimirā, Krievijā.
- > Studējusi Latvijas Mākslas akadēmijā, absolvējusi Grafikas nodaļu.
- > No 1937. gada piedalījies izstādēs. Mākslinieciskās darbības 66 gados sarakstījusi un ilustrējusi ap 100 grāmatu – gan savas, gan vairāk nekā 40 citu autoru darbu. Zīmējumu stilistika ir atpazīstama, tos iemīļojušas vairākas lielo un mazo lasītāju paaudzes.

MARGARITA STĀRASTE

(1914–2014)

- > No 1993. līdz 2000. gadam kopā ar otro vīru dzīvojusi Nīderlandē. Pēc viņa nāves atgriezusies Latvijā un turpinājusi radošo darbību līdz 94 gadu vecumam.
- > 1994. gadā Latvijas Pasts izdeva pastmarku bloku “Margaritai Stārastei 80”, tajā ietilpstošās trīs pastmarkas ar savu grāmatu tēliem veidojusi pati jubilāre.
- > Pēc rakstnieces darbu motīviem uzņemtas vairākas animācijas filmas. Viņa veidojusi dekorācijas savu darbu iestudējumiem teātros.
- > Apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni, Autortiesību bezgalības balvu un Latvijas Literatūras gada balvu par mūža ieguldījumu. Par pasaku *Zīļuks* saņēmusi Pastariņa prēmiju.

Margarita Stāraste (no kreisās) un Anna Nollendorfa. 20. gs. 60. gadi.

1962

LAIMONIS VĀCZEMNIEKS

(1929–1998)

- > Rakstnieks, dzejnieks, kinoscenārists.
- > Pseudonīms: Laimis Zemnieks.
- > Dzimis Rīgā, strādnieka ģimenē.

Bērniem izdoti darbi: dzejoļu krājumi *Pūpolītis* (1959), *Sprīdīša piedzīvojumi* (1964), *Puika, valdies!* (1969), *Bite runā to pašu, ko es* (1988); prozas grāmatas *Vasara ziedu ciemā* (1958), *Mēnestiņa pirmais ceļojums* (1961), *Atdodiet mammu!* (1962), *Līvsalas zēni* (1966) u. c.

- > Strādājis par maizes cepēju, eksportoru u. c. darbos.
- > Bijis bērnu periodisko izdevumu "Bērniņa", "Zīlīte" un "Draugs" atbildīgais sekretārs un redaktors.
- > Pirmā publikācija – satīrisks dzejolis

Laimonis
Vāczemnieks.
1962. gads.
Fotogrāfs:
Jānis Lerhs.

Lišķis (1953) laikrakstā "Padomju Jaunatne".

- > Daudzu dzejoļu krājumu autors. Prozu rakstījis gan bērnu un jauniešu, gan pieaugušo auditorijai.
- > Daudzi dzejoļi kļuvuši par dziesmu tekstiem un folklorizējušies (*Vecpiebalgas ūdensrozes*, *Viss nāk un aiziet tālumā* u. c.).

- > Sarakstījis scenārijus vairākām filmām: "Līvsalas zēni" (1969, kopā ar Ē. Lāci un J. Streiču), "Dāvana vientuļai sievietei" (1973), "Kroņa numurs" (1986).
- > Latvijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks.

1963

- > Rakstnieks, dzejnieks, tulkotājs, mākslinieks.
- > Pseidonīms: P. Pārsla.
- > Dzimis Skrudalienas pagastā, rentnieka ģimenē.
- > Beidzis Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultāti; filoloģijas doktors.
- > Strādājis izdevniecībās, bijis izdevniecības "Liesma" Jaunatnes un bērnu literatūras redakcijas vadītājs, darbojies Rīgas kinostudijas Scenāriju redakcijas kolēģijā, dibinājis un vadījis grāmatu apgādus "Sprīdītis" un "Annele".
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Vēlēša-*

JĀZEPS OSMANIS

(1932–2014)

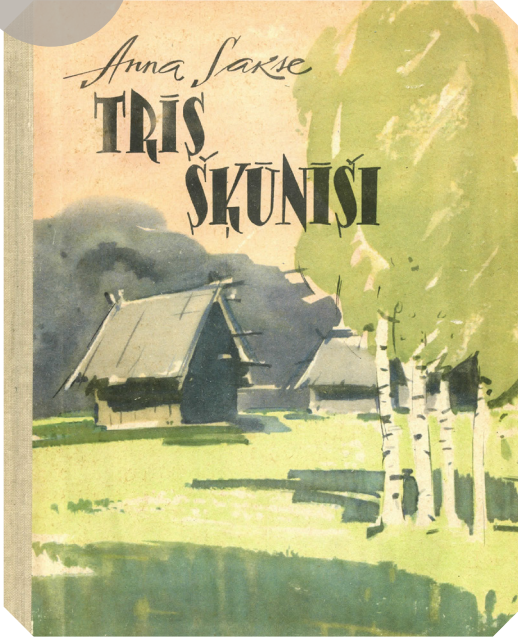

Jāzeps
Osmanis.
20. gs.
60. gadu
beigas.
Fotogrāfs:
F. Izraelsons.

nas (1947) žurnālā "Bērnība".

- > Nozīmīgs devums bērnu literatūrā – desmit dzejoļu grāmatas: *Nerātne pirkstiņi* (1956), *Šurumburums* (1968), *Krikumkrakumi* (1977), *Roku rokā* (1982) u. c.; sastādītas četras bērnu prozas un dzejas antoloģijas un bērnu sadzīves folkloras krājums *Lielais sklandrausis* (1995); sarakstīta latviešu bērnu literatūras vēsture *Saules akmens* (1977).
- > Autors divām estrādes komēdijām: *Annele* un *Sālsmaize Kartupeļu ielā*.
- > Aizrāvēs ar gleznošanu, rīkojis izstādes.
- > Par mūža veikumu grāmatniecībā saņēmis Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas goda balvu "Zelta ābele", par ieguldījumu latviešu bērnu literatūrā apbalvots ar M. Stārastes medaļu.
- > Ķeguma novada Tomes muzejā ir iekārtota dzejnieka memoriālā istaba.

1964

- > Rakstniece, dzejniece, tulkotāja, publiciste.
- > Vīra uzvārdā – Abzalone. Pseidonīmi: Austra Sēja, Smīns, Trīne Grēciņa, Zane Mežadūja.
- > Dzimusi Lejasciema pagastā, sīkzemnieka ģimenē.
- > Studējusi Latvijas Universitātes Filoloģijas un filozofijas fakultātē.
- > Strādājusi par tulkotāju un korektori, saistījusies ar komunistisko pagrīdi. Darbojusies mākslinieku biedrībā “Zaļā vārna”.
- > Otrā pasaules kara laikā evakuējusies uz Krieviju. Latvijā atgriezusies 1944. gadā. Piedalījies Ārkārtējās komisijas darbā, kas izmeklēja fašisma nodarījumus. Strādājusi laikrakstā “Cīņa”.

ANNA SAKSE

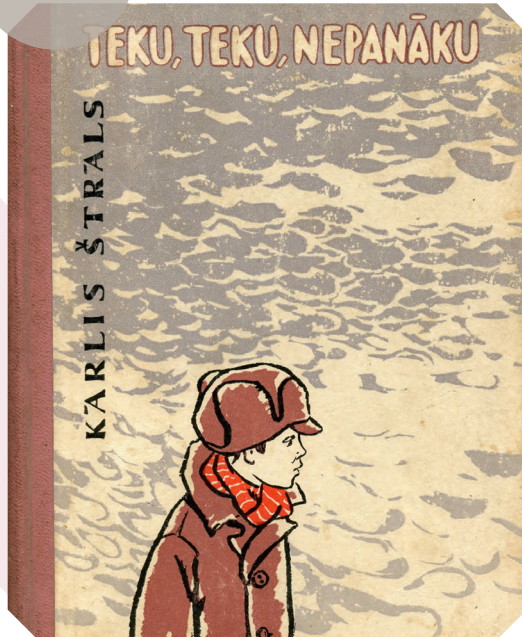
(1905–1981)

Anna Sakse.
Ap 1945. gadu.

- > Pirmā publikācija – dzejolis *Dieva sapnis* (1925) laikrakstā “Tukuma Ziņas”.
- > Prozā pieaugušajiem dominē politiskās un ekonomiskās norises Latvijā, sociālā tematika, psiholoģiski pārliecinošs kara laika pārdzīvojumu tēlojums.
- > Ar jaunām iezīmēm un tēliem papildinājusi literārās pasakas žanru, ietverot latviešu tautas pasakām raksturīgo mentalitāti daudzveidīgās krāsās. Pasakas apkopotas krājumos *Kalējdēls Kaspars* (1964) un *Pasakas par ziediem* (1966).
- > Stāsta bērniem *Trīs šķūņi* (1944) darbība risinās 1942. gada vasarā. Vīrs Meikšānu sādžas notiek gaisa kauja. Tiek sašauta krievu lidmašīna, un lidotājs izlec ar izpletni. Sādžas bērni palīdz viņam noslēpties un nokļūt pie partizāniem.
- > PSRS Valsts prēmijas laureāte.
- > Rīgā, Mežaparkā ir Annas Sakses iela.

1965

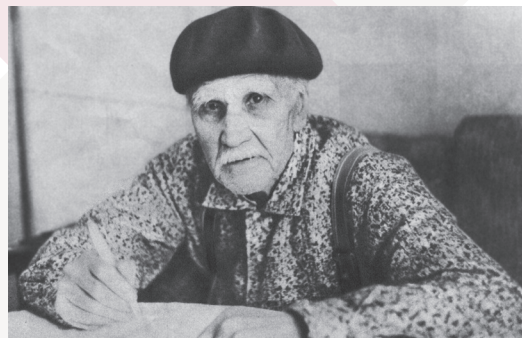
- > Rakstnieks, dzejnieks.
- > Dzimis Stukmaņu pagastā, Daugavas plostnieka un ādmiņa ģimenē.
- > 13 gadu vecumā skolas gaitas nācies pārtraukt, turpmākā izglītība iegūta pašmācību ceļā. Ieguvis skolotāja tiesības.
- > Bijis plostnieks, pārcēlājs, skolotājs, dienējis 24. Simbirskas kājnieku pulkā Polijā. Aktīvs 1905. gada revolūcijas atbalstītājs. Piedalījies Pirmajā pasaules karā, bijis virsnieks, smagi ievainots, ārstējies Maskavā, pēc tam līdz 1920. gadam dzīvojis Kubanā, Krievijā.
- > Latvijā strādājis literārajos izdevumos. Izdevis un rediģējis laikrakstu

KĀRLIS ŠTRĀLS

(1880–1970)

“Plēsums”, piedalījies dekadentu žurnāla “Dzelme” dibināšanā, bijis tā redaktors.

- > Pirmās publikācijas – dzejolis *Iešu turp...* un skice *Saites* (1902) laikraksta “Pēterburgas Avīzes” literārajā pielikumā.
- > Rakstījis dzeju, prozu, dramaturģiju. Daiļradei raksturīgi dziļa smelze, pasaules sāpju motīvi, arī misticisms, daudz liktenīgas traģikas. Proza psiholoģiski reālistiska ar naturālisma un arī romantisma iezīmēm. Personāžu vidū daudz pusaudžu. Dzejā daudzi dzejoļi pēc formas līdzinās tautasdziesmām.
- > Daiļradi ļoti spēcīgi ietekmējis karš. Tas izpaužas vairākos darbos – poēmā *Kauja pie Glemu liepas* (1916), stāstu krājumā *Ugunīgie krasti* (1923), bet visvairāk romānā *Karš* (1922–1926), kura trešās daļas manuskripts pazudis Otrā pasaules kara laikā.

Kārlis Štrāls. 1969. gads. Fotogrāfs: Jānis Putra.

1966

- > Rakstniece un skolotāja.
- > Dzimtais vārds Vilhelmīne Jansone.
- > Dzimusi Rīgā, galdnieka ģimenē, bet lielāko dzīves daļu pavadījusi Kurzemes mežu viducī pie Usmas ezera.
- > Mācījusies Ģ. Odiņa tirdzniecības skolā Rīgā, vairākus gadus arī Latvijas Mākslas akadēmijā, ieguvusi mājskolotājas tiesības.

Iznākušas vairākas grāmatas bērniem: *Parādi man pasauli* (1957), *Par zēnu, kas nenoslīka* (1960), *Skanīgā krūze* (1966) u. c. Lai gan lielākā daļa darbu radīti dzīves otrajā pusē, tajos nereti atklājas jauna cilvēka skatījums uz dzīvi.

VILMA DELLE

(1892–1980)

Vilma Delle. 1970. gads.
Fotogrāfs: Gunārs Janaitis.

- > Strādājusi skolās, Pirmā pasaules kara laikā arī latviešu bēgļu bērnu skolā Maskavā.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Ņēmējam* (1913) žurnālā “Druva”.
- > Otrā pasaules kara gados literāro darbību pārtraukusi uz ilgu laiku. Pēc kara strādājusi kolhozā.
- > Rakstīt atsākusi 1956. gadā.
- > Stāstu un noveļu meistare, rakstījusi arī dzeju, tēlojumus un lugas. Darbos psiholoģiski niansēti atklāti galvenokārt lauku ļaužu raksturi un akcentēti ētiskie principi.

1967

- > Ārste un rakstniece.
- > Vīra uzvārdā – Griķe.
- > Dzimusi Pēterburgā, Pirmā pasaules kara laikā evakuēta laukstrādnieka ģimenē.
- > Beigusi Latvijas Universitātes Filoloģijas un filozofijas fakultāti (1940) un Latvijas Valsts universitātes Medicīnas fakultāti (1950).

VELTA ZUNDE

(1916–1998)

Velta Zunde.
20. gs. 70. gadi.

- > Strādājusi par ārsti dažādās Latvijas vietās un arī Medicīnas vēstures muzejā Rīgā.
- > Pasakas un stāsti izdoti grāmatās: *Laimdotas pasakas* (1961), *Pa pēdām* (1963), *Pasakas par Usmu* (1964), *Lejup par Gauju* (1967). Žurnālā “Karogs” publicētas *Teiksmas par Latgales ezeriem* (1968).

1968

ERIKS
ĀDAMSONS

- > Dzejnieks, prozaīķis, dramaturgs, tulkotājs.
- > Pseidonīms: Ēriks Rīga.
- > Dzimis Rīgā, grāmatveža ģimenē.
- > Studējis tieslietas Latvijas Universitātē.
- > Strādājis grāmatnīcā, meža darbos u. c., vēlāk profesionāls rakstnieks un tulkotājs.
- > Pirmā publikācija – komēdija *Amora apburtā lapene* (1924; autorizdevums).
- > Darbojies mākslinieku biedrībā “Zaļā vārna”, bijis smalks estēts kā dzīvē, tā literatūrā.
- > Darbos dominē divas galvenās tē-

ERIKS ĀDAMSONS

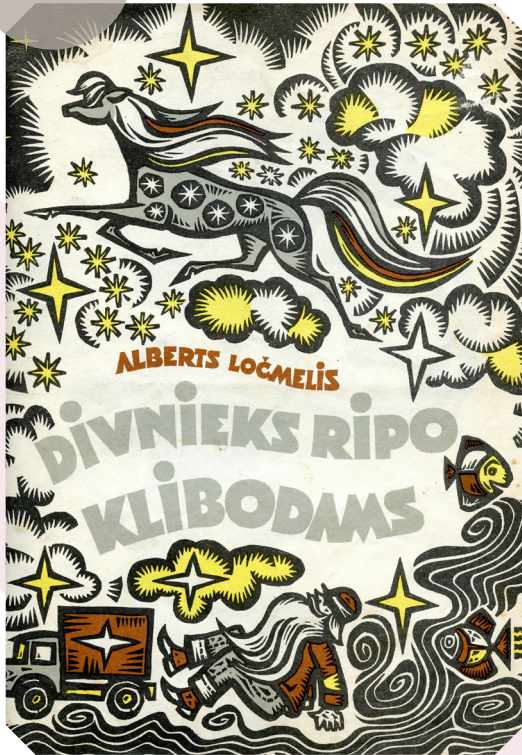
(1907–1946)

Eriks Ādamsons.
20. gs. 30. gadi.
Fotosalons
“Fotobrom”.

- mas: skaistuma kults jeb estētisms un cilvēka dabas “smalkās kaites”. Sacerējumiem raksturīga groteska un ironija, sīki aprakstītas detaļas, tāpēc tā tiek dēvēta par ornamentālisma literatūru. Dzejas stilistikās iezīmes: dekadence, baroks un jūgendstils. Prozā nozīmīgākais darbs ir noveļu krājums *Smalkās kaites* (1937), kas iekļauts Latvijas kultūras kanonā; uzrakstījis vienu romānu *Sava ceļa gājējs* (1943; publicēts presē).
- > Skaņdarbus ar dzejnieka vārdiem komponējuši Margērs Zariņš, Raimonds Pauls, Niks Gothams.
  - > Pasakas bērniem *Čigānmeitēns Ringla* (1939) un *Koklētājs Samtabikse* (1943) rakstītas liroepiskā formā, ar humoru un asprātīgu sižetu. Pēc pasakas *Čigānmeitēns Ringla* motīviem radīts mūzikls (Jānis Lūsēns, Inese Zandere).
  - > Raiņa un Aspazijas piemiņas fonda prēmijas laureāts.

1969

- > Dzejnieks, prozaiķis.
- > Dzimis Baltinavas pagastā, zemnieku ģimenē.
- > Beidzis Liepājas Pedagoģisko institūtu un Ļeņingradas (tagad Pēterburgā) Augstāko partijas skolu.
- > Strādājis par pedagogu, preses izdevumu un izdevniecību redakcijās, recenzējis dzejoļu krājumus žurnālā "Karogs", "Draugs" u. c.
- > Pirmā publikācija – stāsts *Divi draugi* (1950) žurnālā "Bērniņa".

ALBERTS LOČMELIS

(1937)

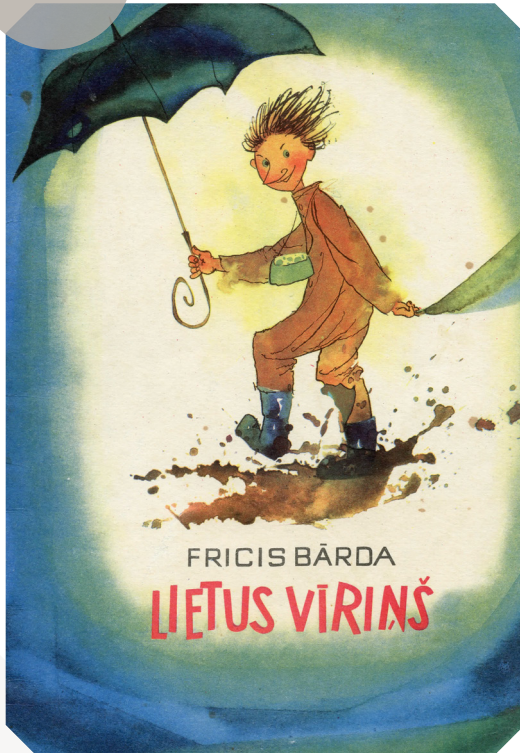
- > Rakstījis gan bērniem, gan pieaugušajiem. Krājumi pieaugušajiem: *Strazda svilpe* (1965), *Nianse* (1971), *Likteņlīnijas* (1975), *Malks mīlestības* (1979), *Dūmakas uz līčiem* (1982). Laikmetam atbilstoša, reālistiska dzeja, atmiņas par bērnības zemi, dzimto Baltinavu, tuviem cilvēkiem.
- > Dzejoļu krājumi bērniem: *Es dzīvoju pie Ežezera* (1962), *Divnieks ripo klibodams* (1969), *Ozolvīri* (1970), *Virpulītis* (1980), *Riteņi vai tīģeri* (1989), *Cik skudra stipra* (2001, arī pasakas). Pirmajos krājumos dominē optimistisks noskaņojums, laimīgās bērnības, pieaugušo un bērnu sirsnīgo attiecību atspoguļojums.
- > Sastādījis latviešu epigrammu krājumu *Kamenes* (1987), latvisko un atdzejoto epigrammu krājumu *Zobgaļu uzraksti* (2000).

Alberts Ločmelis.
1962. gads.

1970

- > Dzejnieks.
- > Pseidonīmi: Fr. Br., Brada-Brada.
- > Dzimis Pociema pagastā, saimnieka ģimenē.
- > Jaunībā kā brīvklaušītājs apmeklēja lekcijas filozofijā Tērbatas, vēlāk Vīnes Universitātē, tomēr slimību un materiālo grūtību dēļ atgriezies Rīgā.
- > Strādājis par skolotāju, skolu inspektoru, augstskolas pasniedzēju, vadījis Izglītības biedrību, darbojies literāros žurnālos. Bijis aktīvs literāro procesu vērtētājs.
- > 1911. gadā iznācis pirmais un vien-

FRĪCIS BĀRDA

(1880–1919)

gais dzīves laikā izdotsis dzejoļu krājums “Zemes dēls”, kam noformējumu veidojis Janis Rozentāls.

- > Lielu daļu Pirmā pasaules kara laikā pavadījis bēgļu gaitās Krievijā. 1918. gada rudenī atgriezies Rīgā. Progresējot slimībai, pāragri devies mūžībā.
- > Spilgts romantiskās dzejas meistars. Iemīļotas tēmas: dzimtene, mīlestība, daba, dzīvība, nāve, dvēsele, mūžība. Izcils bērnu dzejas autors. Mīļākais temats un gadalaiks – daba un pavasaris. Katrā lapā un ziedā saskatījis dzīvību un sajutis Dieva elpu.

*Frīcis Bārda.
Ap 1910. gadu.
Fotosalons
“Klio” Rīgā.*

- > Dzejnieki bija arī brālis Antons Bārda un sieva Paulīna Bārda. Dzimtajās mājās “Rumbiņos” iekārtots Bārdu dzimtas muzejs.
- > Umurgas kapos uzstādītais Teodora Zaļkalna veidotais pieminēklis “Sērojošā mūza” nav saglabājies.

1971

- > Dzejnieks, skolotājs, bērnu literatūras popularizētājs un izdevējs.
- > Īstais vārds Vilis Lejnīeks. Pseudonīms Plūdons (arī Plūdonis). Citi pseidonīmi: Argus acs, Drumsis, Dzelksnis, Garzobis, Mefistofelis u. c.
- > Dzimis Bauskas pagastā, saimnieka ģimenē.
- > Mājās rīkojis teātra izrādes, izdevis žurnālu ar saviem dzejoļiem.
- > Izglītojies Baltijas Skolotāju seminārā Kuldīgā.
- > Gandrīz 40 gadu strādājis par skolotāju gan lauku, gan Rīgas skolās, rakstījis mācību grāmatas.
- > Izcilākais balādes meistars latviešu literatūrā. Daiļradei raksturīga virtuozā valoda, precīza kompozīcija,

VILIS PLŪDONS

(1874–1940)

Vilis Plūdons.
1926. gads.
Fotogrāfs: Vilis
Rīdžinieks.

smalka formas izjūta un muzikalitāte. Dabas daudzveidība atklāta īpatnējās redzes gleznās.

- > Pirmā dzejnieka grāmata bērniem *Mazā Anduļa pirmās bērņības atmiņas* (1901) ir autobiogrāfisks darbs. Pasaka *Eža kažociņš* (1921) veltīta vecmāmiņai. Dzejas krājumi bērniem: *Vītola stabulīte* (1923), *Kad Ziemassvētki pievārtē* (1930), *Pasaciņu šūpulītis* (1933), *Brīnumstabulīte* (1937), *Rūķīšu grāmata* (1939).
- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni un Tēvzemes balvu.
- > Bauskas novada Ceraukstes pagasta "Lejenieku" mājās iekārtots memoriālais muzejs.
- > Bauskā, Saules dārzā ir uzstādīts Ģirta Burvja veidots pieminēklis dzejniekam.
- > 1996. gadā nodibināta Latvijas Zinātņu akadēmijas Viļa Plūdoņa balva literatūrzinātnē.
- > Bauskā, Iecavā un Rojā ir Viļa Plūdoņa iela.

1972

- > Rakstnieks, tulkotājs.
- > Dzimis Liepājā, dzelzceļnieka ģimenē.
- > Studējis Liepājas Skolotāju institūtā, beidzis Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultāti.
- > Strādājis par žurnālistu, literāro līdzstrādnieku un sekretāru dažādos periodiskajos izdevumos, vēlāk kļuvis par izdevniecības "Liesma" redaktoru.
- > Pirmā literārā publikācija – dzejolis

HARIJS GĀLIŅŠ

(1931–1983)

Harijs Gāliņš.
1980. gads. Fotogrāfs:
Juris Krieviņš.

Draudzība (1953) laikrakstā "Padomju Jaunatne".

- > Vairāku dzejoļu krājumu un prozas grāmatu autors. Dzejā viena no galvenajām tēmām ir jūra, dzimtās Kursas daba un ļaudis. Būtisku liriskas daļu veido mīlestības dzejoļi, mātei un mirušajiem draugiem veltīti darbi. Dzejas izteiksme ir skarba, daudz lietoti apvidvārdi, profesionālismi. Prozā nozīmīgs ir autobiogrāfiskais cikls, ko veido stāstu un noveļu krājums *Nāves ūtrupe* (1968), *Karūsām jāķer līdakas* (1972) un garais stāsts *Jāsēj rudzi* (1976). Ciklam raksturīgs neidealizēts, godīgs tēlojums, kas piešķir darbiem dokumentālu patiesumu.
- > Bērniem uzrakstīts dzejoļu krājums *Svešās spalvas* (1972).

1973

- > Rakstnieks, dzejnieks, tulkotājs.
- > Pseidonīms: H. Biruts.
- > Dzimis Zlēku pagastā, zemnieka ģimenē.
- > Pašmācības ceļā apguvis klavieru un vijoles spēli, ieguvis skolotāja tiesības. Pirmā pasaules kara laikā bēgļu gaitās Krievijā vadījis latviešu kori.
- > Līdztekus literārajai darbībai strādājis dažādus darbus – bijis ierēdnis, pedagogs, grāmatvedis, tulkotājs, novadpētnieks u. c.
- > Rakstījis dzejoļus, prozu, lugas, skolas grāmatas, tulkojis, sastādījis antoloģijas. Dzīves laikā iznākušas 54 grāmatas. Prozā nozīmīgu vietu

HERBERTS DORBE

(1894–1983)

Herberts Dorbe.
20. gs. 70. gadi.

- ieņem vēsturiskie romāni, kam sižeti gūti dzimtās puses Ventspils pagātnē.
- > Nozīmīgākais devums literatūrā ir darbi bērniem: *Izas dziesmiņas* (1929), *Sirsniņa* (1933), *Leļļu brauciens* (1958), *Es un mani draudziņi* (1969), *Tas notika Kaķpēdiņu bulvārī* (1971), *Aina ar brālīti meklē cālīti* (1973) u. c. Tēlainajos, ritmiskajos, asprātīgajos dzejoļos rotaļīgums plūstoši savijas ar audzināšanu, jo autora mūža aicinājums bija pedagogija. Šķelmīgi asprātīgā pasaka dzejā *Aina ar brālīti meklē cālīti* stāsta par cālīti Tuku, kas dodas iepazīt pasauli. Ceļā cālēns sastop gliemezi, kurmi un citus dzīvnieciņus un uzzina, kā tie dzīvo.
  - > Ventspilī atrodas H. Dorbes memoriālā māja, kurā apkopoti materiāli arī par citiem Ventspils novada literātiem.

1974

- > Populāra bērnu rakstniece, dramaturģe, arhitekte.
- > Dzimtais uzvārds – Vīgante.
- > Dzimusi Rīgā, strādnieka ģimenē.
- > Studējusi arhitektūru Latvijas Valsts universitātē.
- > Strādājusi par Tehniskās uzskaites biroja tehniķi un par inženieri arhitekti Zemes ierīcības projektēšanas institūtā.
- > 50. gadu vidū pievērsusies bērnu grāmatu rakstniecībai. Pirmā pub-

Tekstu autore vairākām bilžu grāmatām: *Labi sēņu māmiņai* (1967), *Es pazīstu pulksteni* (1969), *Mana Rīga* (1980) u. c. Rakstījusi arī tēlojumus bērniem par ceļojumiem uz svešām zemēm: *Leviņa Āfrikā* (1974) un *Ato un brīnumpērle* (1975).

ZENTA ĒRGLĒ

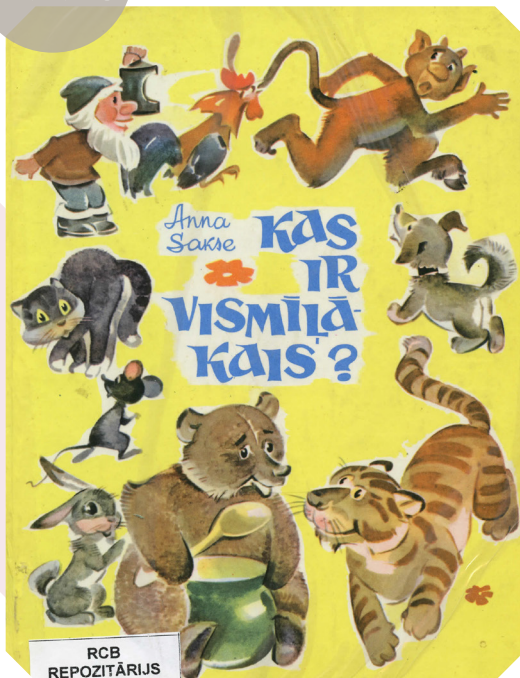
(1920–1998)

Zenta Ērgle. 20. gs.
70. gadu beigās.

- likācija – garais stāsts *Mūsu sētas bērni* (1954) žurnālā “Bērniņa”.
- > Sarakstījusi vairāk nekā 30 grāmatu bērniem, daudzas no tām ir detektīvstāsti, kuru varoņi ir atjautīgi un rošīgi pusaudži. Sižetā liela nozīme dēku elementiem un asprātīgām situācijām. Stāstos *Starp mums, meitenēm, runājot...* (1976), *Bez piecām minūtēm pieauguši* (1983), *Nosargāt mīlestību* (1987) tēlota skolas dzīve, bērnu un pieaugušo attiecības.
- > Pēc rakstnieces stāstu *Tā tik bija vasara* (1959) un *Noslēpumainais atradums* (1980) motīviem iestudēta teātra izrāde.

1975

- > Rakstniece, dzejniece, tulkotāja, publiciste.
- > Vīra uzvārdā – Abzalone. Pseudonīmi: Austrā Sēja, Smīns, Trīne Grēciņa, Zane Mežadūja.
- > Dzimusi Lejasciema pagastā, sīkzemnieka ģimenē.
- > Studējusi Latvijas Universitātes Filoloģijas un filozofijas fakultātē.
- > Strādājusi par tulkotāju un korektori, saistījusies ar komunistisko pagrīdi. Darbojusies mākslinieku biedrībā "Zaļā vārna".
- > Otrā pasaules kara laikā evakuējusies uz Krieviju. Latvijā atgriezusies 1944. gadā. Piedalījies Ārkārtējās komisijas darbā, kas izmeklēja fa-

ANNA SAKSE

(1905–1981)

šisma nodarījumus. Strādājusi laikrakstā "Cīņa".

- > Pirmā publikācija – dzejolis *Dieva sapnis* (1925) laikrakstā "Tukuma Ziņas".
- > Prozā pieaugušajiem dominē politiskās un ekonomiskās norises Latvijā, sociālā tematika. Īsprozā psiholoģiski pārliecinošs kara laika pārdzīvoju tēlojums.
- > Stāstu un pasaku grāmatas bērniem: *Trīs šķūnīši* (1944), *Čitas burtnīca* (1958), *Kā zaķis brauca uz Rīgu pēc skābu kāpostu sēklām* (1986) u. c. Literārās pasakas žanru papildinājusi ar jaunām iezīmēm un tēliem, latviešu tautas pasakām raksturīgo mentalitāti ietverot daudzveidīgās krāsās. Pasakas apkopotas krājumos *Kalējdēls Kaspars* (1964) un *Pasakas par ziediem* (1966).

Anna Sakse.
20. gs. 70. gadi.

- > PSRS Valsts prēmijas laureāte.
- > Rīgā, Mežaparkā ir Annas Sakses iela.

1976

- > Rakstniece, māksliniece.
- > Īstajā vārdā Mirdza Grigule (dzimusi Dāboliņa).
- > Dzimusi Neretas pagastā, zemnieku ģimenē.
- > Beigusi Rīgas Pedagoģiskā institūta Ķīmijas un bioloģijas fakultāti.
- > Strādājusi dažādus darbus, bijusi pedagoģe.
- > Pirmā publikācija – stāsts *Ganu meitēns, Džips un čūska* (1974) žurnālā "Zīlīte".

MIRDZA KĻAVA

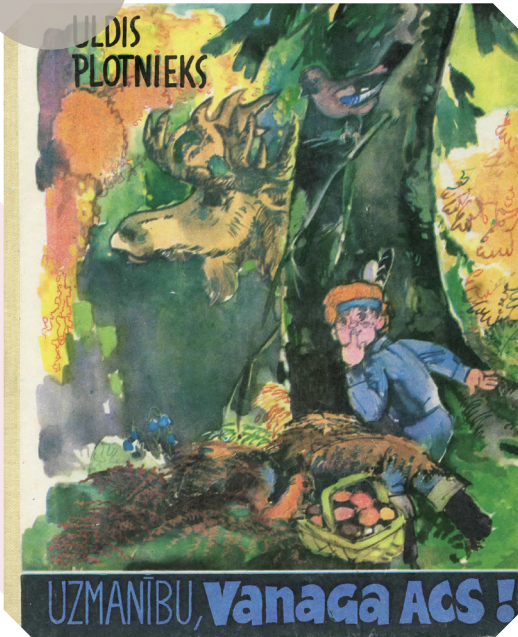
(1924)

Mirdza Kļava.
1983. gads.

- > Rakstījusi dažādos žanros, galvenokārt bērniem. Iznākušas grāmatas: *Vāverēns Toms un viņa draugi* (1976), *Inga – detektīvs* (1979), *Raiībā vasara* (1979), *Tas iesākās pusnaktī* (1983), *Baltā ziema* (1986). Daļēji autobiogrāfisks ir romāns jaunatnei *Māra Rīgā* (1979). Sarakstījusi populārzinātnisku grāmatu bērniem par abiniekiem *Mēs arī esam pasaulē* (1984), romānu *Katram sava orhideja* (1983) u. c. darbus. Bērniības atmiņas *Es dzīvoju "Mūsmājās"* (1977) ievēd lasītāju Neretas "Riekstiņos", kur bērniņu pavadījis arī Jānis Jaunsudrabiņš.
- > Sastādījusi dzīvesbiedra dzejnieka Arvīda Grigūļa izlasi *Soļi uz lielceļa* (1986) un Jāņa Poruka humoristiskās prozas krājumu *Kāpēc Sinepīts nodeva savu balsi Šekspīram* (1985).

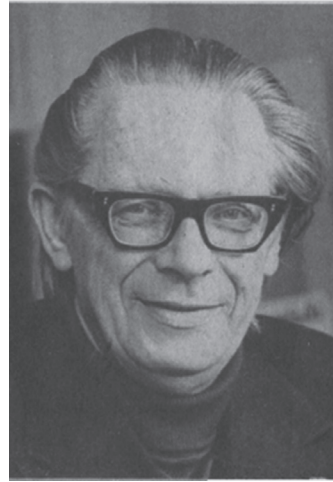
1977

- > Rakstnieks.
- > Pseudonīms: Uldis Roga.
- > Dzimis Valkā, skolotāju ģimenē.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātes Bioloģijas fakultātē.
- > Strādājis par skolotāju, žurnālistu.
- > Pirmā publikācija – apraksts *Mazie*

ULDIS PLOTNIEKS

(1924–1979)

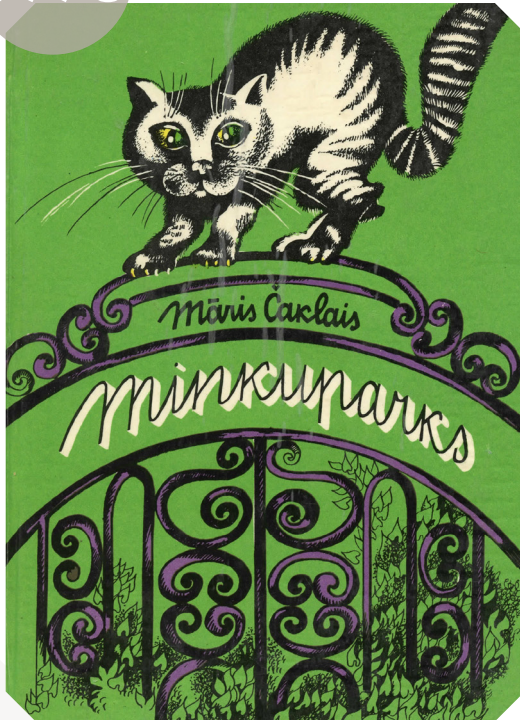
Uldis Plotnieks.
20. gs. 70. gadi.

darbu darītāji (1951) žurnālā “Bērni-
ba”.

- > Rakstījis skolas un pirmsskolas vecuma bērniem, galvenokārt par dabu. Materiālu izklāsts tēlaini, izmantojot personifikācijas. Grāmatas: *Pie makšķernieku ugunskura* (1957, kopā ar Frici Rūmnieku), *Kvāks* (1960), *Ūdeņi aicina* (1971), *Uzmanību, Vanāga acs!* (1977), *Viļņu šūpolēs* (1982), *Kur meži šalc* (1984) u. c. Pārsvarā darbi rakstīti skolēniem, lai viņi labāk izprastu dabas likumus un norises, kļūtu par aktīviem tās sargātājiem.

1978

- > Dzejnieks, publicists, atdzejotājs.
- > Dzimis Saldū, tirgotāja ģimenē.
- > Beidzis Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultāti.
- > Strādājis periodiskajos izdevumos, bijis laikraksta "Literatūra un Māksla" un žurnāla "Karogs" galvenais redaktors, starptautiskā P.E.N. kluba Latvijas centra prezidents.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Marts* (1960) laikrakstā "Literatūra un Māksla".
- > M. Čaklā literārais mantojums ir plašs: 17 dzejoļu krājumi, 10 dzejas izlases (no tām 5 bērniem), 4 eseju un 6 prozas grāmatas. Sarakstījis grāmatas par spilgtām personībām – komponistu Imantu Kalniņu, Latvi-

MĀRIS ČAKLAIS

(1940–2003)

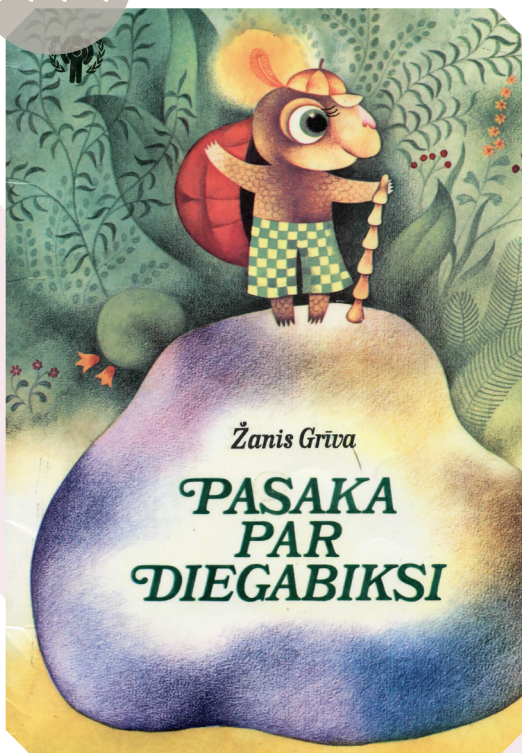
jas valsts prezidenti Vairu Vīķi-Freibergu u. c.

- > Vairāki simti dzejoļu kļuvuši par dziesmu tekstiem iemīļotiem dažādu žanru skaņdarbiem. Kopdarbā ar Juri Kulakovu tapusi muzikāla poēma "Čigāns sapnī", kas iestudēta Daugavpils teātrī (rež. H. Petrockis).
- > Krājumi bērniem: *Bimm-bamm* (1973), *Minkuparks* (1978), *Ķocis* (1984), *Aprīļa pilieni* (1990), *Uzraksti uz sētas* (1999). Dzejoļos apvienoti rotaļu un izziņas momenti.
- > Krājumā *Minkuparks* sastopams viens no spilgtākajiem M. Čaklā bērnu dzejas tēliem – Perpendikuls, kā arī citi interesanti personāži. "Vendijas dziesmiņa" atsauc atmiņā brāļu Ziemeļu dziesmu "Uzsniga sniedzīš balts".
- > LPSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks. Saņēmis F. Nansena starptautisko prēmiju, Triju Zvaigžņu ordeni, Herdera balvu (Vīnes Universitātē).

Māris Čaklais. 1979. gads.
Fotogrāfs: Gunārs Janāitis.

1979

- > Rakstnieks, politiskais darbinieks.
- > Īstajā vārdā Žanis Folmanis. Pseudonīmi: Ž. Aizupnieks, J. Vaivars, Ačuks, Don Kučiljo u. c.
- > Dzimis Aizupes pagastā, muižas kalpa ģimenē.
- > Agri sācis strādāt lauku darbus, pēc tam dažādus gadījuma darbus.
- > Bijis Latvijas Komunistiskās partijas

Pasaka par Diegabiksi ir viens no populārākajiem sava laika darbiem bērniem. Tas stāsta par bruņurupucēnu, kurš dodas meklēt laimi, bet, apceļojis plašo pasauli, saprot, ka laimes zeme ir mājās. Pasaka iestudēta Leļļu teātrī.

biedrs, brīvprātīgi devies uz Spāniju, kur internacionālās brigādes sastā-

ŽANIS GRĪVA

(1910–1982)

Žanis Grīva.
1966. gads.

vā karojis pilsoņu karā. Piedalījies arī Otrajā pasaules karā, smagi ievainots.

- > Pēc atgriešanās Latvijā strādājis laikrakstā "Cīņa", bijis Drāmas teātra literārās daļas vadītājs, PSRS Augstākās Padomes deputāts, Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs, Vispasaules miera padomes loceklis.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Divas vēstules* (1931) žurnālā "Domas".
- > Rakstījis stāstus, noveles, romānus, lugas, daudz izmantojis paša pieredzē gūtos iespaidus. Bērniem sarakstītas grāmatas: *Pasaka par Diegabiksi* (1960), *Pasaka par zelta brīnumskroti* (1963), *Pasaka par Skudri un Mīkstpēdiņu* (1965), *Bitītes Dūcenītes ceļojums* (1968) u. c.

- > Latvijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks.

1980

- > Dzejnieks, rakstnieks, publicists, sabiedriskais darbinieks.
- > Dzimis Ragaciemā, zvejnieka ģimenē.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātē un M. Gorkija Literatūras institūta Augstākajos literārajosursos Maskavā.
- > Strādājis par skolotāju, bibliotekāru, Latvijas Kultūras fonda priekšsēdētāju. Bijis atjaunotās Latvijas Republikas Augstākās Padomes deputāts.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Dzejniekam* (1957) žurnālā “Dadzis”.
- > Rakstījis dzeju, publicistiku, apceres par literatūru, kinoscenārijus. Nereti pirmais identificēja problēmu un rosināja risināt. Dzeja daudz komponēta.
- > Literāro pasaku meistars: *Krāsainās pasakas, Lāču pasaka, Blēnas un pasakas*. Bērniem: *Sākamgrāmata, Es, cilvēks, pasaule* u. c.
- > Grāmatu *Blēnas un pasakas* var lasīt kā aizraujošu intelektuālu rotaļu tiklab mazi kā lieli.
- > Dailis teātrī iestudēta leģendāra izrāde “Motocikls” (1967, rež. P. Pētersons), Jaunajā Rīgas teātrī – “Ziedonis un Visums” (2010, rež. A. Hermanis).
- > Dzejoļu krājumi *Es ieeju sevī* (1968) un *Taureņu uzbrukums* (1988), kā arī *Epifānijas* (1971–1974) iekļautas Latvijas kultūras kanonā. Katru gadu tiek piešķirta I. Ziedoņa balva.
- > Saņēmis Triju Zvaigžņu ordeni un daudzus citus apbalvojumus.
- > Lai veicinātu jaunradi un veidotu dažādus kultūras attīstības projektus, izveidots I. Ziedoņa fonds “Viegli”, kas Krimuldas pagastā nodibinājis I. Ziedoņa muzeju “Dzirnakmeņi”.

IMANTS ZIEDONIS

(1933–2013)

*Imants Ziedonis.
1983. gads.
Fotogrāfs: Gunārs
Janaitis.*

1981

- > Dzejnieks, rakstnieks, publicists.
- > Dzimis Jelgavā, advokāta un skolotājas ģimenē.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultātē.
- > Strādājis par kombainieri, atslēdznieku, klubu darba metodiķi, darbojies vairākos periodiskajos izdevu-

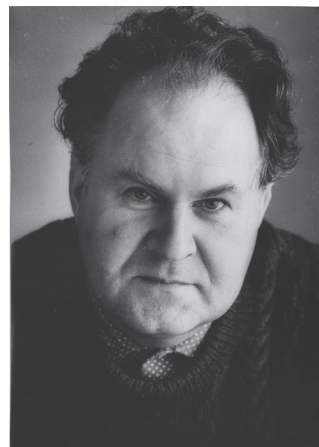
Izlasē *Meldru puikas, meldru vīri* (1981) apkopoti dzejoļi pirmsskolas vecuma bērniem. Daudzi no tiem kļuvuši par dziesmiņām, bet *Skudriņa Tipa* dzīvo arī tāda paša nosaukuma animācijas filmā (rež. A. Bērziņš).

mos, sastādījis dzejoļu krājumus, atdzejojis.

- > Pirmais dzejolis – *Telefons* (1963)

VITAUS LŪDĒNS

(1937–2010)

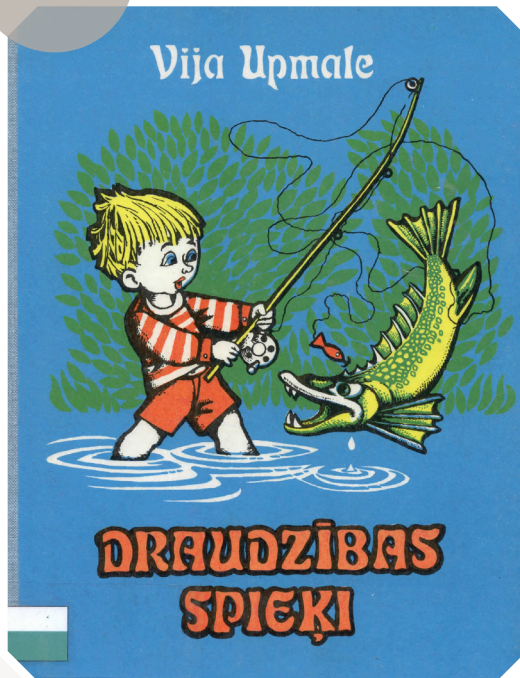
Vita Lūdēns.
1981. gads.
Fotogrāfs: Gunārs Janaitis.

žurnālā “Karogs”.

- > Galvenokārt rakstījis dzeju, nedaudz arī prozu un dramaturģiju. Dziļa interese par Latvijas vēsturi, sākot ar senvēsturi un folkloru līdz pat strēlniekiem, rosinājusi pievērsties liropikas žanram. Sakārtojis E. Virzas un E. Stērstes darbu krājumus.
- > Sarakstījis 13 bērnu dzejas krājumus: *Zēni, zaķi, varavīksnes* (1966), *Miega dzirnas* (1971), *Sisis Vijoļkāja* (1974), *Saulēniņi* (1986), *Princis iet pa mākoņiem* (1993), *Trešais susuriņš* (1998), *Klau, kur Vau?* (2004) u. c. Dzejā rotaļīgi un sirsnīgi tvērtā bērnu ikdiena, nereti izmantoti dzīvnieku tēli, jaušama tuvība folklorai.

- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni. Saņēmis Ojāra Vācieša literāro prēmiju un Viļa Plūdoņa prēmiju literatūrzinātnē.

1982

- > Skolotāja, rakstniece.
- > Dzimusi Ērgemes pagastā, zemnieku ģimenē.
- > Mācījusies Cēsu Skolotāju institūtā, beigusi Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultāti.
- > Strādājusi par skolotāju.
- > Pirmā publikācija – skice *Bitīte* (1960) laikrakstā “Padomju Jaunatne”.
- > Daiļrades sākumposmā rakstījusi grāmatas bērniem: *Mazais Muks* (1968), *Brīgas un kapteiņi* (1971), *Mans pasta balodis* (1972), *Jautrās*

VIJA UPMALE

(1932–1996)

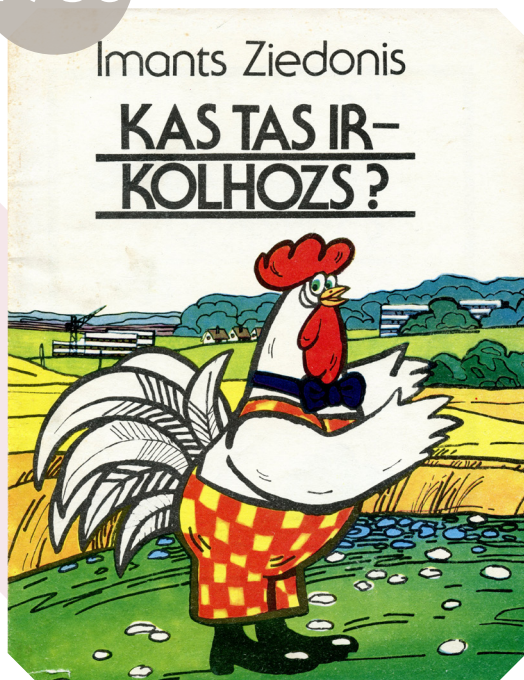
nedienas (1973), *Papagaiļa saulesvece* (1977), *Draudzības spieķi* (1982) u. c. Literārie varoņi tēloti dažādās dzīves situācijās – skolā un mājās, darbos ieskanas arī autobiogrāfiski motīvi.

- > Prozā pieaugušajiem rakstījusi par ļaužu likteņiem dažādos vēstures griežos. Tādiem darbiem kā stāstu krājums *Mežkroņa gravīras* (1982), romāns *Zemes sāpe* (1989) u. c. raksturīgs psiholoģiski precīzs cilvēku un sociālās vides atspoguļojums.
- > Pēc V. Upmales stāstu motīviem uzņemta spēlfilma “Saulesvece” (1986, rež. L. Ločmele).
- > Olaines pilsētas Vēstures un mākslas muzejs izdevis grāmatu “Ar gaišumu un smeldzi sirdī” (2007), kurā apkopotas rakstnieces laikabiedru atmiņas un apceres par viņu.
- > Ērgemes skolā izveidota rakstnieces piemiņas ekspozīcija.

Vija Upmale. 1982. gads.

1983

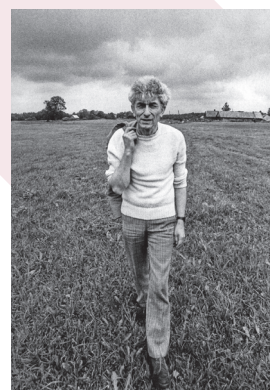

- > Dzejnieks, rakstnieks, publicists, sabiedriskais darbinieks.
- > Dzimis Ragaciemā, zvejnieka ģimenē.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātē un M. Gorkija Literatūras institūta Augstākajos literārajosursos Maskavā.
- > Strādājis par skolotāju, bibliotekāru, Latvijas Kultūras fonda priekšsēdētāju. Bijis atjaunotās Latvijas Republikas Augstākās Padomes deputāts.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Dzejniekam* (1957) žurnālā “Dadzis”.
- > Rakstījis dzeju, publicistiku, apceres par literatūru, kinoscenārijus. Nereti pirmais identificēja problēmu un rosināja risināt. Dzeja daudz komponēta.

IMANTS ZIEDONIS

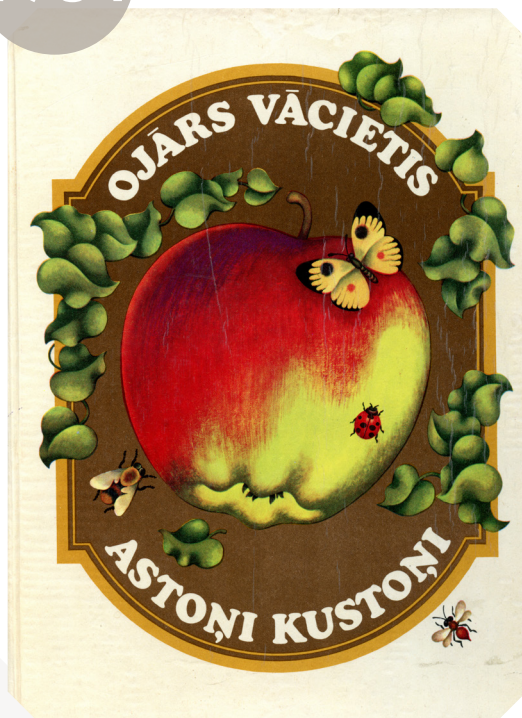
(1933–2013)

- > Literāro pasaku meistarš: *Krāsainās pasakas, Lāču pasaka, Blēņas un pasakas*. Bērniem: *Sākamgrāmata, Es, cilvēks, pasaule* u. c.
- > Grāmatā bērniem *Kas tas ir – kolhozs* (1984) uzskatāmi un ar vieglu humoru, skaidrota kolhoza rašanās un būtība. Pēc tās tapusi arī animācijas filma.
- > Dailies teātrī iestudēta leģendāra izrāde “Motocikls” (1967, rež. P. Pētersons), Jaunajā Rīgas teātrī – “Ziedonis un Visums” (2010, rež. A. Hermanis).
- > Dzejoļu krājumi *Es ieeju sevī* (1968) un *Taureņu uzbrukums* (1988), kā arī *Epifānijas* (1971–1974) iekļautas Latvijas kultūras kanonā. Katru gadu tiek piešķirta I. Ziedoņa balva.
- > Saņēmis Triju Zvaigžņu ordeni un daudzus citus apbalvojumus.
- > Lai veicinātu jaunradi un veidotu dažādus kultūras attīstības projektus, izveidots I. Ziedoņa fonds “Viegli”, kas Krimuldas pagastā nodibinājis I. Ziedoņa muzeju “Dzirnakmeņi”.

Imants Ziedonis.
1983. gads. Fotoģrāfs:
Gunārs Janaitis.

1984

- > Dzejnieks, rakstnieks, atdzejotājs, tulkotājs.
- > Dzimis Valkas apriņķa Trapenē, kalpa ģimenē.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātē.
- > Strādājis laikrakstos un žurnālos, bijis Rīgas kinostudijas redaktors.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Traktoriests* (1949) žurnālā “Bērnība”.
- > Viens no populārākajiem latviešu dzejniekiem. Dzīves laikā publicēti 18 dzejoļu krājumi un divas īsprozas grāmatas, iztulkots M. Bulgakova romāns *Meistars un Margarita* (1979). Lielākus un mazākus skaņdarbus ar dzejnieka vārdiem sacerējuši daudzi komponisti.

OJĀRS VĀCIETIS

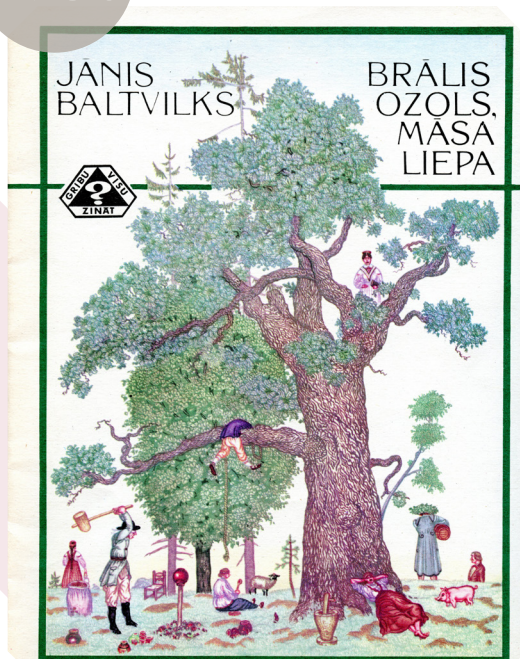
(1933–1983)

Ojārs Vācietis. 1983. gads.

- > Bērnu dzejai raksturīgs dziļš saturs un novatoriska forma. Krājumi: *Sasiesim astes* (1967), *Kabata* (1976), *Sveču grāmata* (1988), *Viens pa ceļu gāja* (1999) u. c. Pēc vairākiem dzejoļiem režisore R. Stiebra uzņēmusi animācijas filmas.
- > Izlasē *Astoņi kustoņi* (1984) mijas fantāzija un realitāte, paradoksālas un ačgārnas situācijas, rotaļas un nopietnība.
- > Latvijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks, Latvijas PSR Tautas rakstnieks, PSRS Valsts prēmijas laureāts.
- > O. Vācieša vārdā nosaukta iela Rīgā. Šīs ielas 19. namā, kur dzejnieks dzīvoja kopš 1960. gada, atrodas memoriālais muzejs.
- > Carnikavas pašvaldība sadarbībā ar O. Vācieša muzeju ik rudeni piešķir dzejnieka vārdā nosauktu literāru prēmiju gada spilgtākajam dzejoļu krājumam.

1985

JĀNIS BALTVILKS

(1944–2003)

Jānis Baltvilks.
20. g. 80. gadu
sākums. Fotogrāfs:
Andris Krieviņš.

- > Dzejnieks, rakstnieks, ornitologs.
- > Dzimis Smārdes pagastā, zemnieku ģimenē.
- > Beidzis Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas (tagad Latvijas Lauksaimniecības universitāte) Agromijas fakultāti, studējis Latvijas Valsts universitātes Bioloģijas fakultātē. K. Griguļa iedvesmots, apguvis ornitologa prasmes.
- > Dzejoļu krājumi bērniem: *Meža malas zaļais knauķis* (1979), *Skrejvaļi pieļiek soli* (1981), *Kā zilīte pie loga* (1987), *Zāle visu dienu zaļa* (1990), *Vilki velk malku* (2003). Dzejā daudz izmantota fonētiska saspēle, dzīvnieku tēli.
- > Prozas grāmatas bērniem: *Sarunas par putniem* (1981), *Brālis ozols, māsa liepa* (1985), *Stāsti par ceļojumiem* (1988), *Circeņa malciņa* (1997), *Saule met loku* (2002) u. c.

Grāmata *Brālis ozols, māsa liepa* iepazīstina ar Latvijas dabas bagātībām – kokiem. Darbam piešķirta Pastariņa prēmija.

- > Strādājis skolā, ZA Bioloģijas institūtā, laikrakstos un izdevniecībā "Liesma". Latvijas P.E.N. kluba biedrs. Darbojies I. Ziedoņa dižkoku atbrīvotāju grupā.
- > Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padome ik gadu piešķir Jāņa Baltvilka starptautisko Baltijas jūras reģiona balvu bērnu literatūrā un grāmatu mākslā.

1986

- > Dzejnieks.
- > Dzimis Rīgā, strādnieku ģimenē.
- > Beidzis Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultāti.
- > Jau studiju laikā strādājis žurnālā "Karogs", pēc tam – par redaktoru Latvijas Valsts izdevniecības (vēlāk izdevniecība "Liesma") Bērnu un jaunatnes literatūras redakcijā.

Izlasē *Sēņu lietus* (1986) apkopoti dzejoļi pirmsskolas un jaunākā skolas vecuma bērniem.

- > Pirmais dzejolis – *Es pazinu tevi* (1955) laikrakstā "Padomju Jaunatne".

IMANTS LASMANIS

(1937–1977)

Imants Lasmanis.
1976. gads. Fotogrāfs:
Laimonis Bļodnieks.

- > Dzejoļu krājumi pieaugušajiem: *Ceļi šķērso horizontu* (1962), *Dziesmas zaļajai zālei* (1965), *Saknes* (1966), *Mana maize* (1971), *Koncentrēšanās* (1975). Sastādījis dzejas izlases, rakstījis literatūrkritiskus rakstus presei, sagatavojis koncentrētu A. Pumpura eposa *Lāčplēsis* pārstāstu (1975).
- > Bērnu dzejas krājumi: *Agrie strazdi* (1963), *Ežu dzīres* (1965), *Marts ar lazdas zaru* (1968), *Jautrais gads* (1972), *Izbiedēti burti* (1976). Dzejā bērnu ikdienas piedzīvojumi, daudz humora, dzīvīgs dabas atainojums, personificēti tēli, arī tautas pasaku apdare.
- > I. Lasmaņa dzeja dzīvo daudz populāros latviešu šlāģeros. Bērnu dzejoļiem mūziku komponējis arī R. Pauls.

1987

- > Dzejniece, rakstniece, tulkotāja, atdzejotāja.
- > Dzimusi Rīgā, strādnieku ģimenē.
- > Beigusi M. Gorkija Literatūras institūtu Maskavā.
- > Strādājusi laikrakstos, lielāko mūža daļu – par tulkotāju.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Zemes atmoda* (1947) laikrakstā “Padomju Jaunatne”.
- > Liriskā atskabargains spīvums savijies ar trauslu maigumu. Galvenais motīvs – cilvēka un tautas pašcieņas un pašapziņas saglabāšana. Krājums *Gadu gredzeni* (1966) izraisīja skandālu Padomju Latvijas politiskajā vidē, un rakstniecei uz ilgu

VIZMA BELŠEVICA

(1931–2005)

Vizma Belševica.
1990. gada
18. aprīlis.
Fotogrāfs: Margīta
Gūtmane.

laiku tika liegta publicēšanās iespēja. Viņa regulāri tika pakļauta varas orgānu represijām un cenzūrai.

- > Pazīstamākais prozas darbs – daļēji autobiogrāfiskā triloģija *Bille* (1992–1999).
- > Savdabīga literārā mantojuma daļa ir pasakas bērniem, kas iekļautas arī krājumā *Zem zilās debesu bļodas* (1987).
- > Pēc stāsta *Tās dullās Paulīnes dēļ* (1977) uzņemta spēlfilma, tā dramatisējums iestudēts Valmieras Drāmas teātrī. Daudzi populāri komponisti (R. Pauls, I. Kalniņš, U. Stabulnieks u. c.) sacerējuši dziesmas ar V. Belševicas vārdiem.
- > Krājumi *Gadu gredzeni*, *Dzeltu laiks* (1987) un triloģija *Bille* iekļauti Latvijas Kultūras kanonā.
- > A. Upīša un O. Vācieša prēmiju laureāte. Saņēmusi Triju Zvaigžņu ordeņa, Gada balvu par mūža ieguldījumu literatūrā u. c. apbalvojumus. Bijusi nominēta Nobela prēmijai literatūrā.

1988

- > Dzejniece.
- > Īstajā vārdā: Ilga Bērziņa (precējusies – Mašlakova).
- > Dzimusi Cēsīs, namdara ģimenē.
- > Beigusi Cēsu Skolotāju institūta Dabaszinību un ģeogrāfijas fakultāti un Rīgas Pedagoģisko institūtu.
- > Darbojusies Cēsu jauno autoru apvienībā.
- > Strādājusi par bibliotekāri Rīgā, vēlāk par skolotāju vairākās skolās. Bijusi Rīgas Pionieru pils Jauno autoru pulciņa vadītāja.

ILGA BĒRZA

(1933–2012)

Ilga Bērza (1. rindā vidū) ar Rīgas Pionieru pils Jauno autoru pulciņa dalībniekiem. 20. ģs. 70. gadi. Fotogrāfs: Jānis Rožukalns.

- > Pirmā plašākā dzejas publikācija 1969. gadā laikrakstā “Literatūra un Māksla”. Iedrošinājumu turpināt literāro darbību saņēmusi no Rakstnieku savienības dzejas konsultantes M. Ķempes un tautā mīlētās dzejnieces Ā. Elksnes.
- > Sarakstījusi vairākus dzejoļu krājumus: *Upeņvējš* (1972), *Ugunspuķe* (1979), *Gaujas māte* (1988), *Balta veste Amatai* (2002), *Prieka putnu pārnākšana* (2008) u. c. Liriskā dominē Latvijas dabas un folkloras motīvi, dzimtenes vēstures tēmas, darbu nozīmīgāko daļu veido patriotiskā dzeja.
- > Dziesmas ar I. Bērzas vārdiem sacerējuši tādi komponisti kā A. Balodis, V. Salaks, J. Porietis. Arī Latvijas 90. gadadienai veltītajā Ē. Ešenvalda kantātē “Latvija. Gadalaiku impresijas” (2008), skan I. Bērzas dzejas rindas.

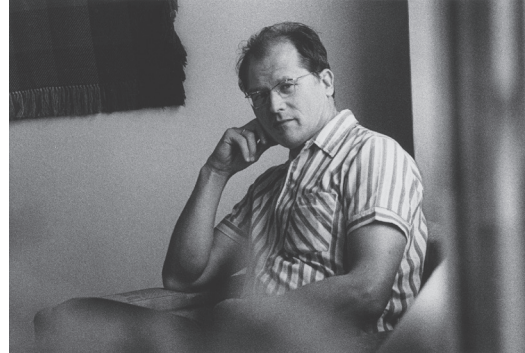
1989

- > Dzejnieks, prozaiķis.
- > Dzimis Baltinavas pagastā, zemnieku ģimenē.
- > Beidzis Liepājas Pedagoģisko institūtu un Ļeņingradas (tagad Sanktpēterburga) Augstāko partijas skolu.
- > Strādājis par pedagogu, preses izdevumu un izdevniecību redakcijās, recenzējis dzejoļu krājumus žurnālā "Karogs", "Draugs" u. c.
- > Pirmā publikācija – stāsts *Divi draugi* (1950) žurnālā "Bērnība".

ALBERTS LOČMELIS

(1937)

Alberts Ločmelis. 1986. gads.
Fotogrāfs: Aivars Liepiņš.

- > Rakstījis gan bērniem, gan pieaugušajiem. Krājumi pieaugušajiem: *Strazda svilpe* (1965), *Nianse* (1971), *Likteņlīnijas* (1975), *Malks mīlestības* (1979), *Dūmakas uz līčiem* (1982). Laikmetam atbilstoša, reālistiska dzeja, atmiņas par bērnības zemi, dzimto Baltinavu, tuviem cilvēkiem.
- > Dzejoļu krājumi bērniem: *Es dzīvoju pie Ežezera* (1962), *Divnieks ripo klibodams* (1969), *Ozolvīri* (1970), *Virpulītis* (1980), *Riteņi vai tīģeri* (1989), *Cik skudra stipra* (2001, arī pasakas). Pirmajos krājumos dominē optimistisks noskaņojums, laimīgās bērnības, pieaugušo un bērnu sirsnīgo attiecību atspoguļojums.
- > Sastādījis latviešu epigrammu krājumu *Kamenes* (1987), latvisko un atdzejoto epigrammu krājumu *Zobgaļu uzraksti* (2000).

1990

- > Rakstniece, dramaturģe, pedagoģe.
- > Īstajā vārdā Undīna Jātniece.
- > Dzimusi Lazdonas pagastā, kalpu ģimenē.
- > Studējusi Rīgas Pedagoģiskajā institūtā.
- > Strādājusi par skolotāju, skolas direktori.
- > Pirmā publikācija – tēlojums *Vēstule pedagoģijas lektoram* (1955) laikrakstā “Skolotāju Avīze”.
- > Spilgtākā romantisma stila pārstāve latviešu prozā pēckara gados. Romānu, lugu, stāstu, miniatūru, eseju, publicistisku rakstu autore. Nozīmīgi daiļrades iedvesmas avoti: daba, kara un pēckara laiks, cilvēku

ILZE INDRĀNE

(1927)

Ilzi Indrāni sveic Imants Ziedonis. 1987. gads.

psiholoģija. Darbos tradicionālais, lauciniecisks dzīves apliecinājums apvienots ar emocionāli dziļu iekšējās pasaules atklāsmi.

- > Vairākām paaudzēm rakstniece visspilgtāk asociējas ar pirmo romānu *Lazdu laipa* (1963). Stāsts par jauniešu mīlestību un nākotnes sapņiem tika uzvests gan Valmieras, gan LPSR Jaunatnes teātrī, gan daudzos jo daudzos pašdarbības kolektīvos.
- > Grāmatas bērniem: *Tipsis, Topsis un Tedis* (1960), *Kur ir tāda egle?* (1964), *Labā diena* (1967), *Cīņa ar milzi* (1969), *Meklēju zēnu ar zaļām acīm* (1975), *Slotu karalis* (1990) u. c.
- > Lugas iestudētas profesionālajos un amatiereteātros. Pēc romāna *Ūdensnesējs* (1971) uzņemta divsēriju spēlfilma “Liktenim spītējot” (rež. Ē. Lācis).
- > Latvijas PSR Nopelniem bagātā kultūras darbiniece, E. Veidenbauņa prēmijas un Latvijas PSR Valsts prēmijas laureāte. Apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni.

1991

Andra NEIBURGA

- > Prozaīke, tulkoātāja.
- > Dzimusi Rīgā, krāsotāja un medicīnas māsas ģimenē.
- > Beigusi Latvijas Mākslas akadēmijas Rūpnieciskās mākslas nodaļu.
- > Strādājusi periodiskajos izdevumos (žurnālu "Avots" un "Karogs" māksliniece), Latvijas Rakstnieku savienībā.
- > Pirmā publikācija – stāsts *Spīdēja saule* (1985) laikrakstā "Literatūra un Māksla".
- > Īsprozas grāmatas: *Izbāzti putni un putni būros* (1988), *Stum, stum* (2004).
- > Tulkojusi (arī M. Bulgakova romānu "Suņa sirds"), dramatisējusi un

ANDRA NEIBURGA

(1957)

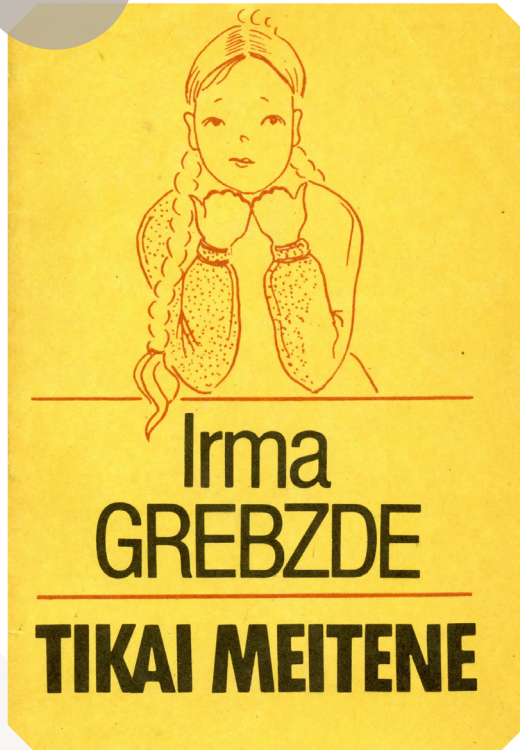

Andra Neiburga.

adaptējusi literārus darbus, kas iestudēti teātros.

- > 2001. gadā pēc LNB Bērnu literatūras centra iniciatīvas ar Starptautiskās bērnu un jaunatnes grāmatu valdes (IBBY) Nīderlandes nodaļas finansējumu izdota stāstu grāmatīņa bērniem *Pāri pār tiltu*, kurā iekļauti latviešu un nīderlandiešu autoru stāsti, arī A. Neiburgas stāsts *Melnais caurums*.
- > Stāsts par *Tilli un Suņu vīru* (1991) ir smeldzīga grāmata par Rīgas nomales vienkāršo ļaužu dzīvi, par patiesu draudzību un labestību, par to, ka ne vienmēr viss ir tāds kā izskatās. Darbs ir iestudēts Dailes teātrī (rež. A. Liniņš un A. Matīsa) un Latvijas Radio, uzņemta arī spēlfilma "Suņu vīrs un Tille" (rež. D. Slagūne).
- > Jaunajā Rīgas teātrī pēc A. Neiburgas stāstu motīviem tapusi izrāde "Stum stum" (rež. Ģ. Ēcis).
- > Saņēmusi Pastariņa prēmiju, Autoritātes bezgalības balvu, laikraksta "Diena" Gada balvu kultūrā.

1992

- > Rakstniece.
- > Īstajā vārdā Irmgarde Priecīga. Pseudonīms: J. P.
- > Dzimusi Reņģē, dzelzceļnieka ģimenē.
- > Studējusi Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātē.
- > Strādājusi Lauksaimniecības kamerā Jelgavā.
- > Pirmie stāsti publicēti 30. gados.

Grāmata *Tikai meitene* (1969) varones ģimene kara laikā pazudusi Vācijā, un viņai pašai jāatrod sava vieta jaunajā zemē, Kanādā.

IRMA GREBZDE

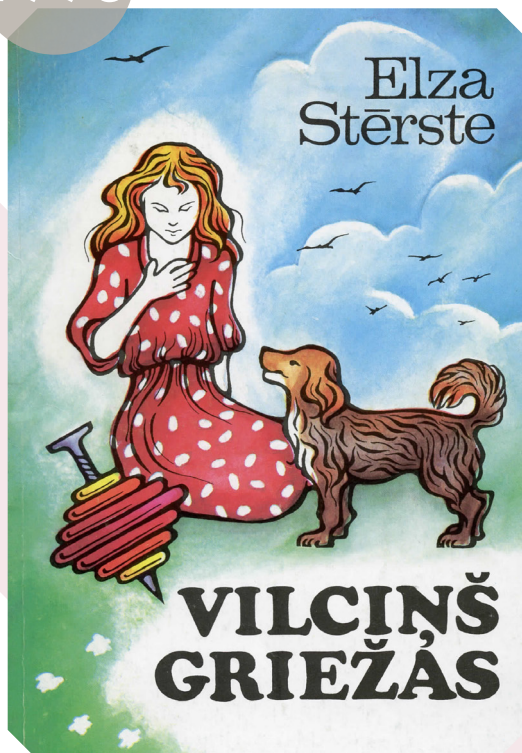
(1912–2000)

- > Otrā pasaules kara beigās emigrējusi uz Vāciju, vēlāk pārcēlusies uz Kanādu, kur nodzīvota mūža lielākā daļa. 1960. gadā salaulājusies ar Nikolaju Rubeni un pieņēmusi dubultuzvārdu Grebзде-Rubene.
- > Lielākā daļa darbu izdoti trimdā, daudzi pirmizdevumi iznākuši Helmara Rudzīša apgādā "Grāmatu draugs".
- > Romānu un stāstu autore. Lauku dzīves tematiku un tēlu raksturojumu nereti papildina anekdotiskas situācijas. Skarbi, brīžiem naturāli tēlotas bēgļu gaitas, vēlāk pievēršusies ieceļotāju dzīves atspoguļojumam Kanādā. Darbu centrā bieži jaunu sieviešu likteņi, daudz autobiogrāfisku materiālu.

Irma Grebзде.
1964. gads.

1993

- > Dzejniece, prozaiķe, dramaturģe, tulkotāja.
- > Vīra uzvārdā: Liekna-Virza (vīrs rakstnieks Edvards Virza). Pseudonīms: Naurēnu Elza.
- > Dzimusi Vecpiebalgas pagastā, sabiedriskā darbinieka un jurista Stērstu Andreja ģimenē.
- > Studējusi mūziku Pēterburgas Konservatorijas klavierklasē un klasisko filoloģiju Sorbonnas universitātē Parīzē.
- > Strādājusi par skolotāju, Leļļu teātra dramaturģi.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Krusts* (1903) žurnālā “Apskats”.
- > Iznākuši seši dzejas krājumi un vai-

ELZA STĒRSTE

(1885–1976)

Elza Stērste.
20. gs. 30. gadi.

rākas izlases. Lirika franču kultūras apgarota, smalki izkopta dzejas tehnika. Sarakstījusi mazpulku himnas *Lai ar sauli laukā ejam* vārdus.

- > Pēc Otrā pasaules kara kopā ar inteliģences grupu apcietināta. Par “dzimtenes nodevību” notiesāta uz 25 gadiem spaidu darbos un izsūtīta uz Sibīriju. Amnestēta 1955. gadā. Izsūtījums smagi iedragājis veselību.
- > Rakstījusi arī prozu, lugas, apceres, t. sk. beletrizētu tēva dzīvesstāstu – romānu *Andreja Zīles dzīve* (1937).
- > Bērniem izdoti dzejas krājumi *Piķa Brencis*, *Tālais ceļojums* (abi 1939), *Lāča miegs* (1942), *Saulītei ir tāda vara* (1972) un garais stāsts *Vilciņš griežas* (1936).
- > Dzejnieces mazmeita Anna Žīgure iemūžinājusi viņas dzīves gājumu un devumu latviešu literatūrā biogrāfiskajā romānā “Marselīne. Elza Stērste. Dzīves dzeja” (2005).
- > Ozolnieku novadā, Sidrabenes pagastā atrodas E. Virzas un E. Stērstes memoriālā māja “Billītes”.

1994

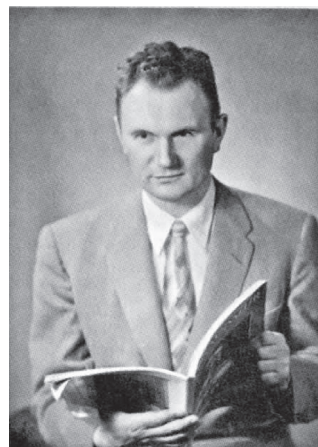
- > Rakstnieks, redaktors, savus darbus veltījis Latgalei.
- > Latgaliešu valodā – Juoņs Klīdziejs.
- > Dzimis Viļānu pagastā, zemnieku ģimenē.
- > Rakstīt sācis jau skolas gados. Pir-

Romānā *Cilvēka bērns* (1956) aprakstītas bērnības atmiņas. Tas ir apliecinājums rakstnieka teiktajam, ka svešumā vienlaikus dzīvojas vairākas dzīves: reālā dzīve amerikāniskajā vidē, trimdas latvieša dzīve un zaudētās dzimtenes dzīve. Šī trešā ar klīdzējisku siltumu ir ierakstīta grāmatā.

mā publikācija 1931. gadā. Regulāri publicējis dzejoļus, tēlojumus, stāstus, rakstus latgaliešu periodiskajos izdevumos, kopš 1934. gada – arī latviešu literārajā valodā.

JĀNIS KLĪDZĒJS

(1914–2000)

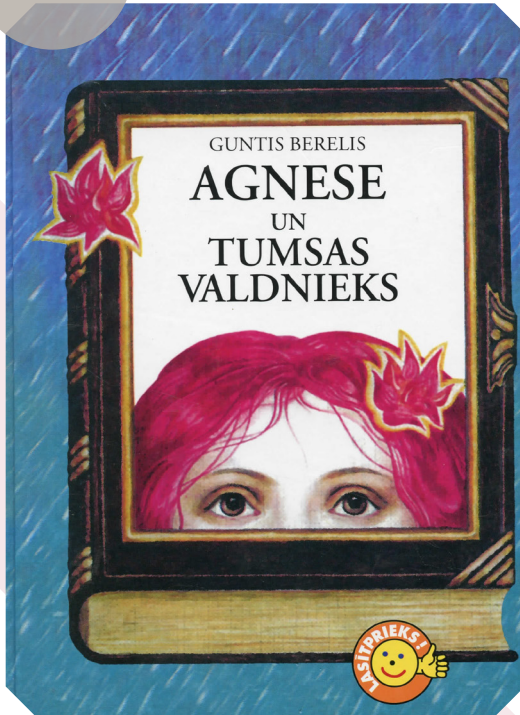

Jānis Klīdzējs
Kalifornijas Valsts
universitātes
bibliotēkā.
1967. gads.

- > Otrā pasaules kara beigās devies bēgļu gaitās uz Vāciju, bet lielāko mūža daļu pavadījis Kalifornijā, ASV.
- > 28 grāmatu autors, klīniskās socioloģijas maģistrs, pasniedzējs, psihologs psihiatriskajā klīnikā. Īpaša vieta gan rakstnieka dzīvē, gan darbos bijusi mūzikai.
- > 1991. gadā kinorežisors J. Streičs pēc romāna *Cilvēka bērns* motīviem uzņēmis filmu ar tādu pašu nosaukumu.
- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

> Kantinieku pagasta padomes ēkā, netālu no rakstnieka bērnības mājām “Upmaļiem”, iekārtota Jāņa Klīdzēja istaba, savukārt Sakstagala pamatskolā ir “Boņuka istaba”.

1995

- > Literatūrkritiķis, rakstnieks.
- > Pseudonīms: Viesturs Reimers.
- > Dzimis Cēsīs.

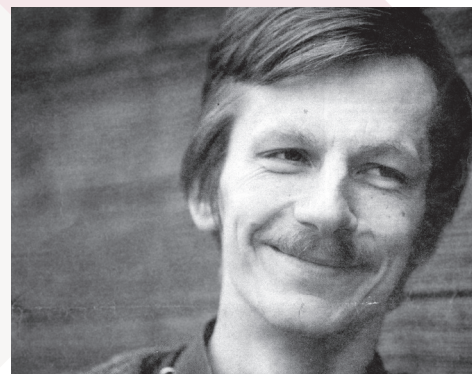
Sacerējis arī grāmatas bērniem. *Agnese un Tumsas valdnieks* (1995) ir fantāzijas žanrā sarakstīts romāns, ko autors sākotnēji bija iecerējis kā meitai Agnesei veltītu pasaku.

- > Studējis LVU Fizikas un matemātikas fakultātē un Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes un bibliogrāfijas nodaļā.
- > Bijis bibliotekārs, žurnāla “Karogs” kritikas nodaļas redaktors, pēc tam vadītājs.
- > Pirmā publikācija – recenzija laikrakstā “Literatūra un Māksla” (1986).

GUNTIS BERELIS

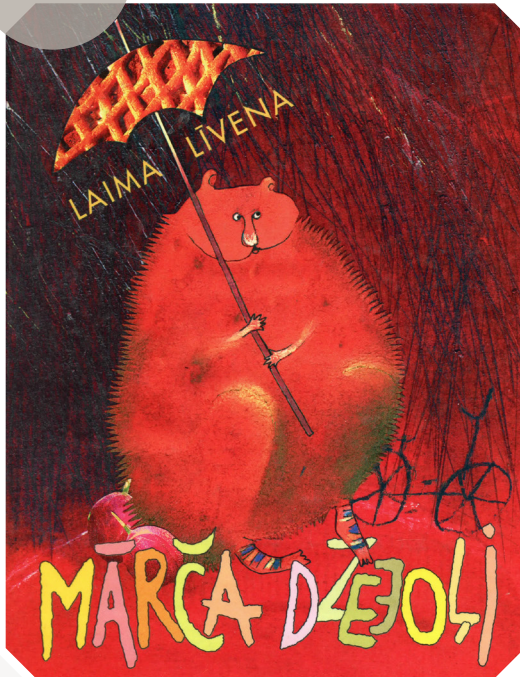
(1961)

- > Uzakstījis ievērojamu skaitu literatūrkritisku darbu, kuros vērtētas aktuālās norises latviešu prozā. Daudzu grāmatu priekšvārdu un pēcvārdu autors, rediģējis latviešu un tulkotās literatūras izdevumus. Nozīmīgi ir pētījumi *Latviešu literatūras vēsture* (1999) un *Neēd šo ābolu, tas ir mākslas darbs* (2001). Rakstījis arī kultūrvēsturiskas ievirzes ceļojumu aprakstus.
- > Līdztekus literatūrkritiskajiem un pētnieciskajiem darbiem raksta prozu – sākumā īsākas formas darbus (izdoti vairāki stāstu krājumi), bet ar laiku pievērsies romāniem un šajā jomā guvis vislielākos panākumus.
- > Saņēmis Latvijas Literatūras gada balvu, Latvijas Kultūras fonda godalgu kritikā, laikraksta “Diena” gada balvu kultūrā, Egona Līva balvu “Krasta ļaudis” u. c. balvas.

Guntis Berelis. 1997. gads.
Fotogrāfs: Jānis Buls.

1996

- > Dzejniece, atdzejojāja.
- > Īstajā vārdā – Laimdota Līvena.
- > Dzimusi Kandavas pagastā, skolotāju ģimenē.
- > Neklātienē studējusi M. Gorkija Literatūras institūtā Maskavā.
- > Pirmā publikācija – dzejoļu kopa Saldus rajona laikrakstā “Padomju

Rakstījusi arī bērniem. *Mārcā dzejoļi* (1996) ir grāmata jaunākā skolas vecuma bērniem.

Zeme” (1964). Pēc dalības Jauno autoru seminārā dzejniece M. Ķempe mudinājusi L. Līvenu studēt Maskavā.

LAIMA LĪVENA

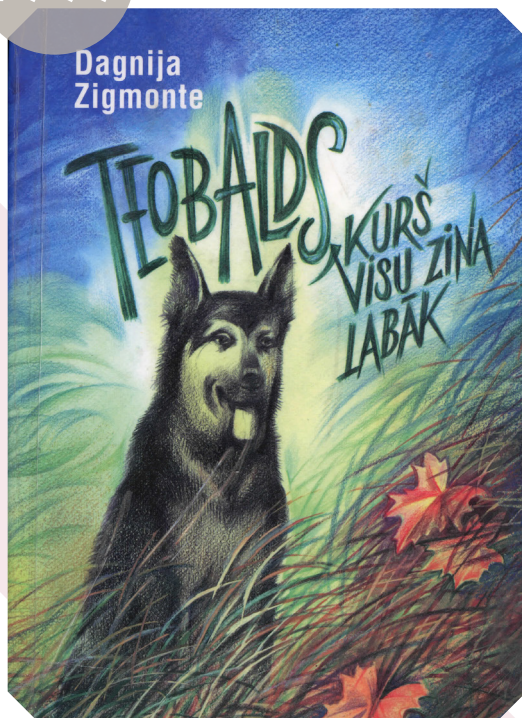
(1943–2006)

Laima Līvena.

- > Strādājusi par zootehniķi, strādnieci fabrikā, bērnudārza audzinātāju, bibliotekāri, literāro konsultanti, tulkotāju u. c. Latvijas P.E.N. kluba biedre.
- > Radošās personības veidošanos ietekmējusi draudzība ar tulkotāju un disidenti, vēlāk politieslodzīto, Maiju Silmali, kuras iespaidā attīstījās dzejnieces literārā gaume un nostiprinājās iekšējs opozicionārisms padomju varai.
- > Iznākuši astoņi dzejoļu krājumi. No debijas grāmatas *Caur ziemas dienām* (1967) līdz beidzamajam krājumam *Bezlaicīte* (2005) lirika uzrunā ar tiešumu un atvērtību, tajā nolasāma sievietes pasaule laika un notikumu griežos.
- > Daudzi populāri komponisti (I. Kalniņš, R. Kalsons, Ģ. Ramans u. c.) sacerējuši dziesmas ar L. Līvenas vārdiem.

1997

- > Rakstniece.
- > Līdz 1957. gadam publicējusies ar Dagnijas Cielavas vārdu.
- > Dzimusi Rīgā.
- > Absolvējusi Rīgas Pedagoģiskā institūta Valodu un literatūras fakultāti.

Grāmatās *Teobalds, kurš visu zina labāk* (1974) un *Kāpura kāzas* (1988) tēlota dzīvnieku pasaule, uzsvērta tajā valdošā harmonija, kādas trūkst bērnu un pieaugušo attiecībās.

- > Strādājusi vairākos žurnālos. Ilgus gadus piedalījies žurnāla "Dadzis" veidošanā, daudzu tajā publicēto humoristisko stāstu autore. Bijusi LPSR Akadēmiskā Drāmas teātra literārās daļas vadītāja.
- > Pirmā publikācija – stāsts *Mežos*

DAGNIJA ZIGMONTE

(1931–1997)

Dagnija Zigmonte.
1996. gads.
Fotogrāfs: Valdis Semjonovs.

(1956) žurnālā "Karogs".

- > Rakstījusi romānus, stāstu krājumus, grāmatas bērniem un atmiņas. Prozas centrā indivīda psiholoģiskās problēmas, cilvēka dzīves pamatvērtību meklējumi dažādos vēstures posmos. Sarakstījusi scenārijus filmām "Lietus blūzs", "Viktorija" (abām rež. O. Dunkers) un "Valsis mūža garumā" (rež. Dz. Ritenberga).
- > Bērnu literatūras devums: *Bērni un koki aug pret sauli* (1959), *Lidotājs* (1978), *Svešinieks* (1981), *Māja ar zaķa ausīm* (1987) u. c.
- > Vairāki darbi dramatisēti un iestudēti teātros. Pēc romāna *Jūras vērti* (1963) uzņemta divsēriju televīzijas filma (rež. S. Tarasovs).
- > Pēc rakstnieces nāves izdota viņas dienasgrāmata divās daļās "Dagnija" (1998–1999).

1998

Dagnija Dreika
pasakas un tēlojumi
bērniem un
pieaugušajiem

> Rakstniece, dzejniece, tulkotāja.

Grāmatā *Burvi, mans burvi...* (1998) apkopotas pasakas un tēlojumi bērniem un pieaugušajiem.

> Arī Dagnija Dreika-Matule.

> Dzimusi Rīgā, arhitekta ģimenē.

> Absolvējusi LVU Svešvalodu fakultātes Franču valodas un literatūras nodaļu.

> Pirmā publikācija – dzejolis *Neona gaisma* (1967) laikrakstā “Komunisti”.

> Strādājusi par pastnieci, grāmatvedi, mašīnrakstītāju, redaktori, daudz atdzejojusi un tulkojusi no franču, angļu, krievu, spāņu, poļu, bulgāru, horvātu u. c. valodām.

DAGNIJA DREIKA

(1951)

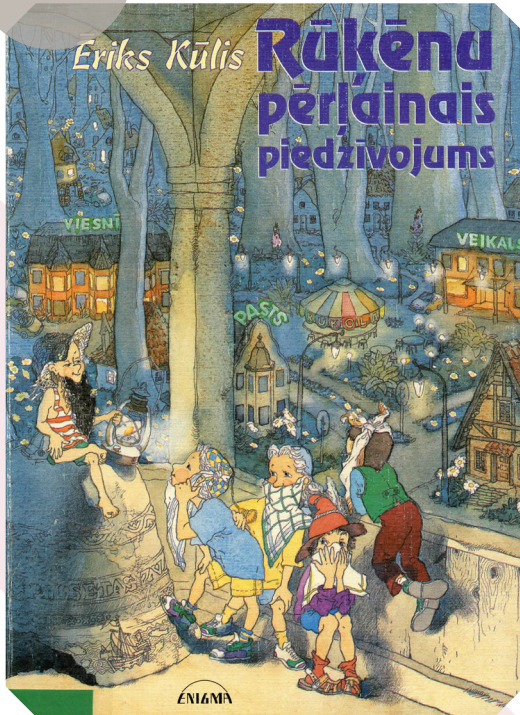
Dagnija Dreika.
2000. gads.
Fotogrāfs: Timurs
Subhankulovs.

> Izdoti vairāki dzejas krājumi, prozas darbi pieaugušajiem un bērniem. Dzejai raksturīga spilgti iezīmēta vide un estētiska izsmalcinātība, ko bagātina pasaules kultūras reminiscences. Prozas darbi emocionāli piesātināti.

> Daudzu populāru dziesmu vārdu autore. Ar D. Dreikas vārdiem skaņdarbus komponējuši R. Pauls, A. Kublinskis, B. Reznīks, Z. Liepiņš u. c. skaņraži. 20. gadsimta 80. gadu vidū pēc dzejnieces libreta iestudēts B. Reznīka mūzikls “Robinsons Krūzo”.

> Saņēmusi Latvijas Literatūras gada balvu par labāko tulkojumu. Pirmā latviešu autore, kas apbalvota ar Morisa Karēma balvu, ko par dzeju, atdzeju un zinātniskiem darbiem piešķir frankofoniem autoriem.

1999

- > Rakstnieks.
- > Dzimis Priekulē, laukstrādnieka ģimenē.
- > Beidzis Liepājas 3. celtniecības skolu.
- > Strādājis dažādos uzņēmumos, bijis ceha brigadieris, laikraksta "Komunists" korektors un literārais līdzstrādnieks, laikraksta "Kurzemes Vārds" izpilddirektors, viesu mājas īpašnieks.
- > Pirmā publikācija – tēlojums *Viņi raka siltumtrasi* (1962) laikrakstā "Komunists".
- > Sarakstījis daudzas grāmatas pieau-

ĒRIKS KŪLIS

(1941)

gušo un bērnu auditorijai. Prozā konkrēta, plaša ikdienas dzīves aina, bieži tēlots darba process, spilgti raksturi, arī dažādi īpatņi. Nozīmīga ir mīlestības tēma. Darbos nereti apvienojas lirisks un ironisks tēlojums, atsevišķos stāstos izmantoti groteskas elementi.

- > Grāmatas bērniem: *Niķa-Stiķa-Riķa-Ciķa pasaciņas* (1990), *Niķa un Riķa stiķi* (1996), *Joki Sviestiņciemā* (1997), *Nikniķa jaunie un jocīgie stiķi* (1998), *Rūkēnu pārļainais piedzīvojums*, *Rūkēnu testaments* (abas 1999), *Nikniķa un Spickažoka dēkas*, *Flamingo Jēpis* (abas 2000) u. c. Daudzi darbi vēsta par zinātkāro rūķīšu Niķa un Riķa dēkām. Dailē teātrī iestudēta izrāde par abu blēņdaru stiķiem.
- > Pēc garā stāsta *Nobela prēmija mīlestībā* (1984) uzņemta spēlfilma "Parāds mīlestībā" (rež. V. Brasla).
- > Pastariņa prēmijas laureāts.

Ēriks Kūlis un
Lija Bīdaka.
1999. gads.

2000

- > Skolotājs, literāts.
- > Arī Eduards Jansons-Henkuzens.
- > Dzimis Liepājā, zvejnieku ģimenē.
- > No gada vecuma dzīvojis tēvamāsas ģimenē, agri sācis strādāt. Pusaudža gados, strādājot uz dzelzceļa, smagi savainojis kāju un nonācis gūstekņu slimnīcā Liepājā, tad Kēnigsbergā, Magdeburgā, Berlīnē, Drēzdenē u. c. Pēc atgriešanās Latvijā pabeidzis pamatskolu.
- > Studējis Daugavpils Valsts skolotāju institūtā.

Jaunākā skolas vecuma bērniem domātajā darbā *Ķetaurītis un Letenīte* vēstīts par lāču mammas Pinkaines un viņas lācēnu Ķetaurīša un Letenītes dzīvi un piedzīvojumiem.

EDUARDS JANSONS

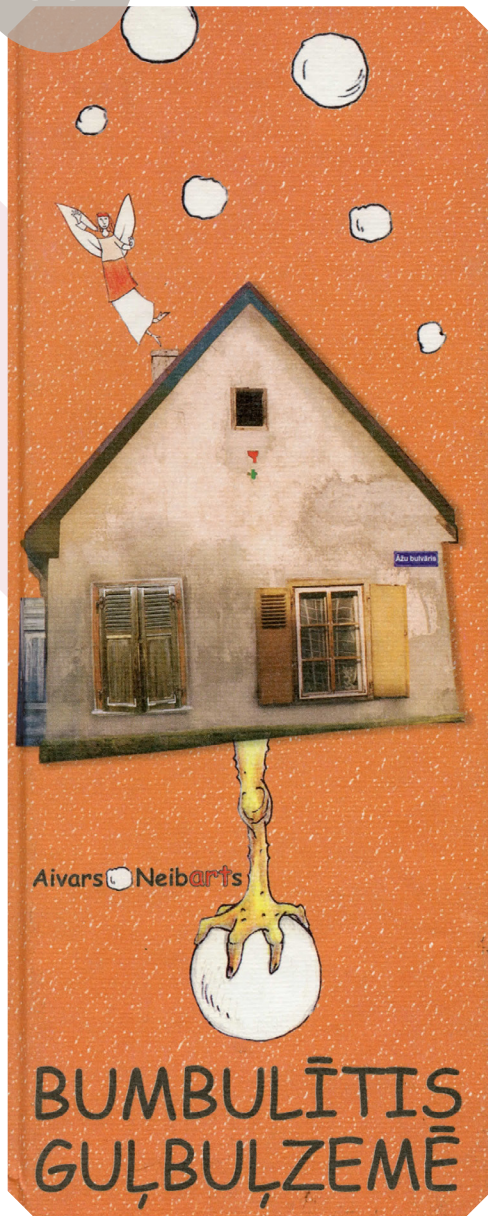
(1905–1970)

*Eduards Jansons.
20. gs. 20. gadu
beigas.*

- > Strādājis adītavā, par vācu valodas, vēstures, dabaszinību un rokdarbu skolotāju dažādās Latvijas vietās, bijis bibliotekārs. Rakstījis par pedagoģiskās metodoloģijas jautājumiem.
- > Bērnu dokumentālās daiļliteratūras pārstāvis. Lai rakstītu zinātniski pareizus darbus par putnu un zvēru dzīvi, studējis LVU Bioloģijas fakultātē. Tas ļāvis realizēt iecerī – iepazīstināt mazos lasītājus ar autentiskām dzīvās un nedzīvās dabas norisēm. Putni un zvēri E. Jansona tēlojumos nav idealizēti pasaku varoņi, bet tikai sižetiski akcentēti savas sugas indivīdi, ko autors apveltījis ar spēju sarunāties ne vien savā starpā, bet vajadzības gadījumā – arī ar cilvēkiem.
- > Sarakstījis četras grāmatas bērniem par dzīvniekiem: *Ķetaurītis un Letenīte* (1960), *Čadīte* (1964), *Ledainis* (1967), *Ragrillis* (1971).

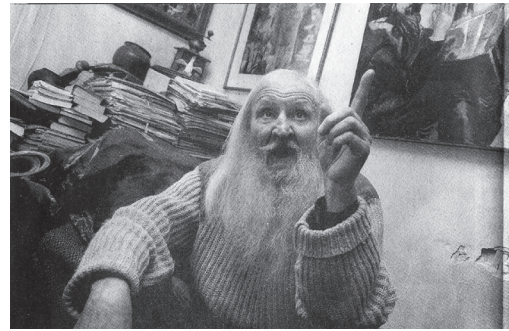
2001

- > Dzejnieks.
- > Pazīstams arī ar vārdu Ņurbulis.
- > Dzimis Liepājā, policista ģimenē.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultātē.
- > Strādājis par krāvēju, skatuves strādnieku, jumiķi, kinofilmu iznomā-

AIVARS NEIBARTS

(1939–2001)

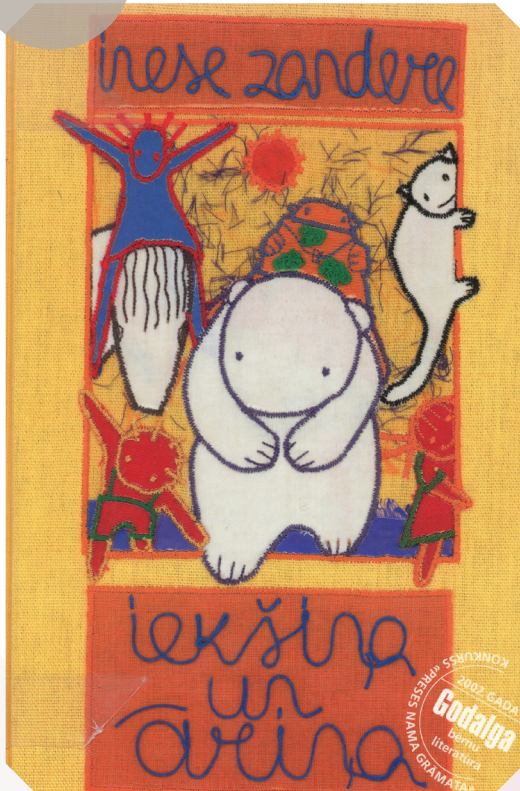
Aivars Neibarts. 2001. gads.
Fotogrāfs: Jānis Gīrnis.

šanas kantorī u. c.

- > Pirmā publikācija – dzejolis *Nēģeris* (1962) žurnālā “Karogs”.
- > Izdoti dzejoļu krājumi: *Mācos lasīt* (1968), *Lasāmgabali* (1973), *Reizesrēķins* (1979), *Kvadrātsaknes* (1984), *Vārdošana* (1990), *Aiz septiņām mūžībām* (2000) u. c. Daiļdarbos neierobežots fantāzijas lietojums un paradoksāla domāšana. Pasaules redzējums labsirdīgs, arī ironisks. Bieži izgudrojis pats savu leksiku.
- > Krājumi bērniem: *Rūķis kā jau rūķis* (1984), *Rīgas puika* (1987), *Bumbulītis Gulbulzemē: dzejpiedzīvojumi īsiem un ģariem ļaužiem* (2001) u. c.
- > Vairāki komponisti sarakstījuši dziesmas ar dzejnieka vārdiem.
- > Pēc A. Neibarta pasakām tapusi zīmējumu izrāde bērniem “7 pasakas par Ņukucīti” (rež. V. Klausītājs). Jaunajā Rīgas teātrī pēc viņa dzejas motīviem izveidota monoizrāde “Dieviņš pillā” (rež. A. Hermanis). Izrādē skan I. Baušķenieka dziesmas ar dzejnieka vārdiem.

2002

- > Dzejniece, prozaiķe, bērnu literatūras izdevēja.
- > Dzimusi Dobelē, skolotāja ģimenē.
- > Beigusi Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filozofijas fakultāti.
- > Strādājusi izdevniecībā "Avots", bijusi bērnu avīzes "LaBA", laikraksta "Diena" pielikuma "SestDiena", laikraksta "Nacionālā Neatkarība", žurnāla "Rīgas Laiks" galvenā redaktore. No 2004. gada izdevniecības "Liels un mazs" galvenā redaktore.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Es vēl biju maziņa, maziņa* (1974) laikraks-tā "Padomju Jaunatne".

INESE ZANDERE

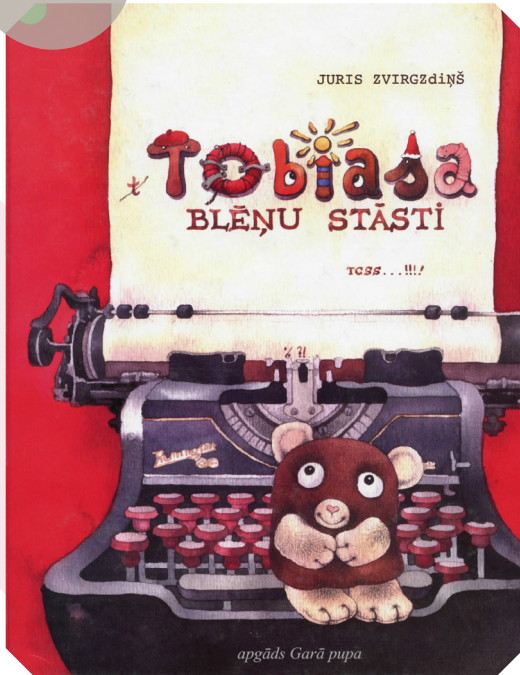
(1958)

- > Rakstījusi dzeju, dokumentālo prozu, libretus. Darbi bērniem: *Kas aug manā dārziņā* (1991), *Iekšņa un ārēja* (2002), *Lidojošie burti* (2003), *Ja tu esi sivēns* (2006), *Princešu piedzīvojumi* (2010), *Kā Lupatiņi mazgājās* (2011) u. c.
- > Pēc dzejoļiem uzņemtas animācijas filmas, komponētas daudzas dziesmas, veidoti muzikālie uzvedumi. Kā scenāriste un dziesmu vārdu autore piedalījies Latvijas Televīzijas bērnu raidījumu veidošanā.
- > Grāmatā *Iekšņa un ārēja* ir spēlējami, minami panti, skaitīkļi, baidīkļi un skraidīkļi u. c. lietas gan maziņiem, gan skolas bērniem. Izdevums saņēmis daudzas literārās balvas. Jaunajā Rīgas teātrī tapusi tāda paša nosaukuma izrāde, dzejas kompozīcija iestudēta arī Latvijas Radio 1.
- > Saņēmusi Triju Zvaigžņu ordeni, Latvijas Literatūras gada balvu, Pastariņa prēmiju u. c. apbalvojumus.

*Inese Zandere. 2001. gads.
Fotogrāfs: Gints Mālderis.*

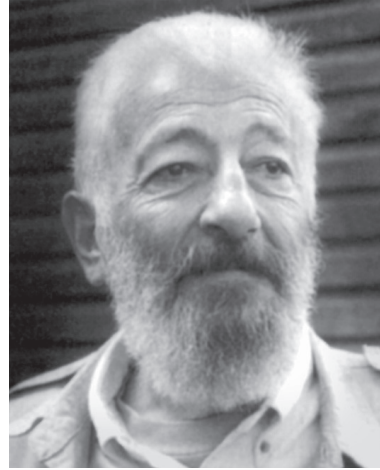
2003

- > Rakstnieks.
- > Dzimis Rīgā.
- > Studējis Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filozofijas fakultātē.
- > Strādājis par krāvēju, noliktavas pārzini, sargu u. c. darbus, bijis apgādu "Vaga" un "Artava" redaktors.
- > Pirmā publikācija – humoristisks stāsts *Loms* (1982) žurnālā "Liesma".
- > Raksta gan bērniem, gan pieaugušajiem.
- > Kopā ar G. Gudertu sarakstītā luga

JURIS ZVIRGZDIŅŠ

(1941)

Juris Zvirgzdiņš. 2003. gads.
Fotogrāfs: Jāzepe Danovskis.

- > *Jubilejas gads* (1989; publicēta žurnālā "Teātra Vēstnesis") iestudēta Rīgas Jaunatnes teātrī, Sidnejas Latviešu teātrī (Austrālija) un angļu valodā arī Ņujorkā (ASV). Latvijas Radio iestudētas 11 rakstnieka raidlugas.
- > Bērnu rakstnieka karjeru aizsāka piedzīvojumu romāns *Reiz senos laikos Kurzemē* (1999). Darbos prasāmīgi savīti bērnu uztverei piemēroti sižeti, vēstures notikumi un svarīgas dzīves patiesības. Vārdu spēļu meistars. Grāmatas *Tobiasa blēņu stāsti* (2003) galvenais varonis ir spēļu lācītis, kurš kļuvis par klasisku J. Zvirgzdiņa darbu personāžu.
- > Saņēmis Latvijas Literatūras gada balvu, Jāņa Baltvilka balvu, Pastariņa prēmiju.

2004

- > Dzejnieks, rakstnieks, žurnālists.
- > Pseudonīmi: V. Amols, V. Kapelis, M. Vībotnis, E. Sūna.
- > Dzimis Liepājā.
- > Beidzis Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultāti.
- > Strādājis par ugunsdzēsēju, fotogrāfu, inkasentu, žurnālistu bērniem domātajos periodiskajos izdevumos. Izveidoja bērnu žurnālu "Ezis". Grāmatu apgāda "Zaļais circenis" direktors.

Grāmatā *Vardes kurkst kabatās* (2004) vēstīts par divu brāļu blēņdaru piedzīvojumiem. Dažādo nebēdnību klāstu autors savācis, uzklausot bērnu stāstus.

MĀRIS RUNGULIS

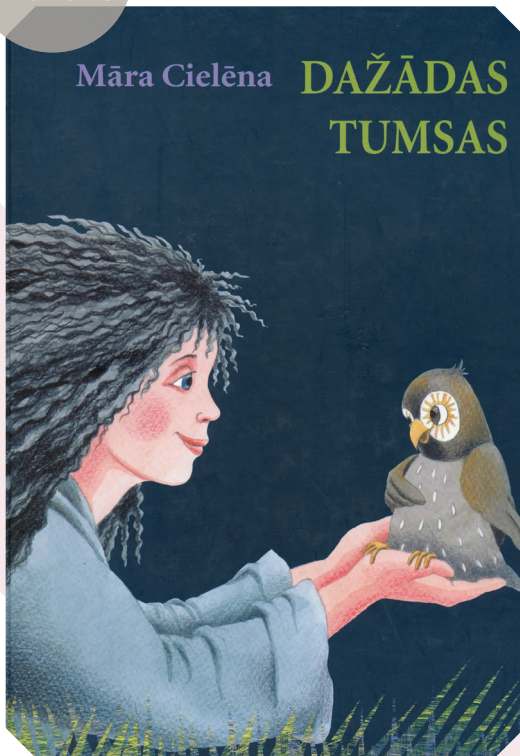
(1950)

Māris Rungulis un Agija Staka.
2005. gads. Fotogrāfe: Ligita Ieviņa.

- > Pirmā publikācija – dzejolis *Kadiķu ogas* (1968) laikrakstā "Komunists".
- > Izdevis grāmatu par bērnu un jauniešu literatūru *Turēt aiz astes laiku. Bērniības atmiņas, esejas, uzrunas, intervijas un portretējumi* (2010). Publicējis aprakstus un intervijas ar rakstniekiem un māksliniekiem.
- > Līdztekus darbam presē uzrakstījis vairākus desmitus grāmatu bērniem un jauniešiem: dzejoļu grāmatas *Rasas pilieni* (1979), *Vēja spēles* (1984), stāstu krājumu *Ilmārs un Laima* (1990) u. c. Sastādījis bērnu folkloras un jaunrades krājumus. Iedibinājis un attīstījis folkloras tradīcijās sakņotus grafiskās dzejas, komiksu, spoku stāstu un skaitāmpantu žanrus. Īpaši populārs ir krājums *Spoku stāsti* (1991).
- > Saņēmis Jāņa Baltvilka balvu, Latvijas Literatūras gada balvu, Pastariņa prēmiju u. c. apbalvojumus.

2005

MĀRA CIELĒNA

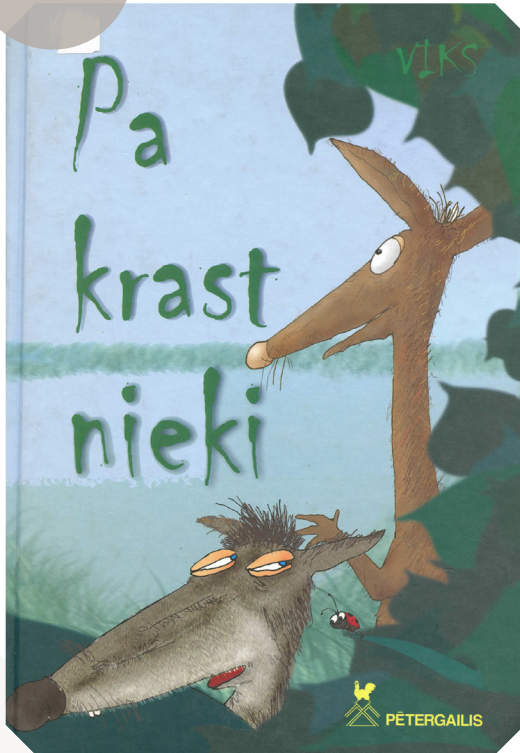
(1954)

Māra Cielēna.
2002. gads.
Fotogrāfs:
Aigars Eglīte.

- > Dzejniece, rakstniece, izdevēja, tulkotāja.
- > Dzimusi Rīgā, augstskolas docētāju ģimenē.
- > Grāmata *Dažādas tumsas* (2005) stāsta par tumsām, par to, ka katrai no tām ir savs uzdevums un raksturs.
- > Beigusi Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultāti.
- > Strādājusi Latvijas Zinātņu akadēmijas Valodas un literatūras institūtā, bijusi izdevniecību "Liesma" un "Sprīdītis" redaktore, izdevniecību "Madris" un "Lietusdārzs" redaktore un līdzīpašniece.
- > Pirmās dzejas publikācijas laikrakstā "Literatūra un Māksla" (1970).
- > Rakstījusi gan pieaugušajiem, gan bērniem, arī recenzijas par dzeju, sastādījusi latviešu mīlas lirikas izlasi, daudz tulkojusi.
- > Viena no redzamākajām latviešu bērnu literatūras rakstniecēm. Izdotas vairāk nekā 50 grāmatas: dzejoļu krājumi, literārās pasakas, prozas darbi.
- > Daudzi dzejoļi iedvesmojuši komponistus (G. Freidenfeldu, A. Kukuvasu, J. Lūsēnu u. c.) dziesmu sacerēšanai. Pēc rakstnieces prozas darbiem uzvestas teātra izrādes bērniem.
- > Saņēmusi Anša Lerha-Puškaiša prēmiju, Pastariņa prēmiju un Latvijas Literatūras gada balvu.

2006

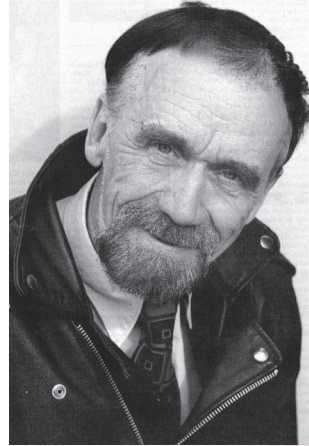

- > Rakstnieks, tulkotājs, atdzejotājs.
- > Īstajā vārdā Viktors Kalniņš.
- > Dzimis Rīgā, strādnieku ģimenē.
- > Studējis angļu valodu un literatūru Latvijas Valsts universitātes Svešvalodu fakultātē.

Pakrastnieki (2006) ir dialogos un īsos aprakstos veidots stāsts par Mazbriedītes pakrastes iemītnieku dzīvi, attiecībām, notikumiem. Raksturu komikas, asprātības un rotaļīguma ziņā varoņi atsauc atmiņā pasaulslaveno lācīti Pūku.

- > Strādājis par montētāju, atslēdznieku, arhitekta vietas izpildītāju, kurjeru, inženieri, scenāristu, augstskolas pasniedzēju.
- > Raksta dzeju un prozu bērniem un

VIKS
(1939)

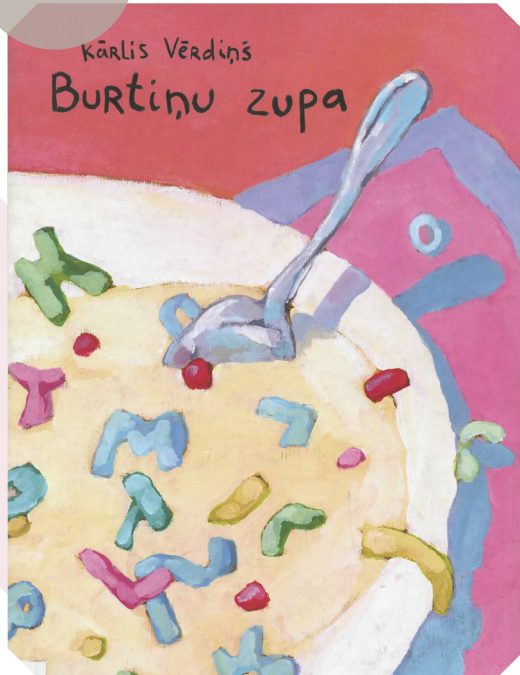
Viks. 2004. gads.
Fotogrāfs:
Raitis Puriņš.

pieaugušajiem, arī dziesmu tekstus, kas izmantoti dažādu komponistu dziesmu cikliem un teātra izrādēm.

- > Pirmais dzejolis – *Pasaciņa* (1968) žurnālā “Liesma”.
- > Bērnu literatūrā pazīstamākie darbi: *Sarežģītais zvirbulēns* (1982; uzņemta animācijas filma), *Klaidis pasaku zemē* (1983), *Zemūdens bara lielā diena* (1985), *Bana bana bala bala* (1987), *Dinīts nāk* (1990) u. c. Grāmatas ir rotaļīgas, bet rosina bērnus domāt par nozīmīgiem jautājumiem, pētīt un izziņāt pasauli.

- > Saņēmis Pastariņa prēmiju un pirmo A. Lerha-Puškaiša literāro prēmiju.
- > Dikļu pagastā ir Vika pasaku parks, aiz kura vārtiem paveras rakstnieka pasaku tēlu pasaule.

2007

- > Dzejnieks, tulkotājs, literatūrzinātnieks.
- > Dzimis Rīgā, pedagogu ģimenē.
- > Studējis Latvijas Kultūras akadēmijā, Latvijas Universitātē un Vašingtonas Universitātē Sentluisā (ASV).
- > Bijis jaunās literatūras žurnāla "Luna" redaktors, žurnāla "Latvju Teksti" kritikas nodaļas redaktors. Strādājis LU Literatūras, folkloras un mākslas institūtā, ieguvis filoloģijas doktora grādu. Daudz tulkojis un atdzejojis, sastādījis vairākus dzejas krājumus, publicējis literatūrzinātniskus pētījumus un recenzijas. Regulāri piedalās starptautiskos dzejas pasākumos.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Tīņu*

KĀRLIS VĒRDIŅŠ

(1979)

Kārlis Vērdiņš. 2008. gads.
Fotogrāfs: Lauris Vīksne.

stils (1997) laikrakstā "Rīgas Balss".

- > Katra dzejas grāmata – *Ledlauži* (2001), *Biezpiens ar krējumu* (2004), *Es* (2008), *Pieaugušie* (2015) – kļuvusi par nozīmīgu notikumu mūsdienu latviešu literatūrā, saņemot gan lasītāju, gan kritiķu atzinību.
- > Rakstījis dziesmu tekstus un libretus, sadarbojies ar Latvijas mūziķiem, komponistiem un teātra māksliniekiem.
- > Pirmā dzejoļu grāmata bērniem *Burtiņu zupa* (2007) iezīmējas ar ironisku un nesacukurotu skatījumu uz bērna pasauli, viņa attiecībām ar pieaugušajiem un lielās dzīves problēmām. Grāmata ir provokatīva un asprātīga, dzejoļi rakstīti bez didaktikas, ar cieņu pret gudru lasītāju.
- > Saņēmis Autortiesību bezgalības balvu, Latvijas Literatūras gada balvu, Jāņa Baltvilka balvu u. c. apbalvojumus.

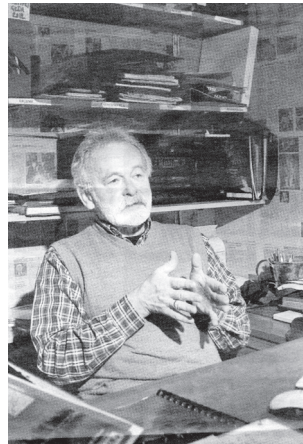
2008

- > Arhitekts.
- > Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas eksperts. Latvijas arhitektūras vēstures pārzinātājs, projektēšanas biroja "Konvents" vadītājs. Latvijas Restauratoru biedrības vecmeistars, konsultējis Rīgas pils interjeru atjaunošanu, piedalījies Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna izstrādē, Dobeles pilsdrupu kapelas, Mārtiņa baznīcas u. c. objektu arhitektoniski mākslinieciskajā izpētē. Strādājis pie Ērgemes viduslaiku pils ziemeļu torņa, Ventspils Livonijas ordeņa pils u. c. senlaiku celtnu restaurācijas.
- > Daudzu Latvijas vēsturiskajai koka

PĒTERIS BLŪMS

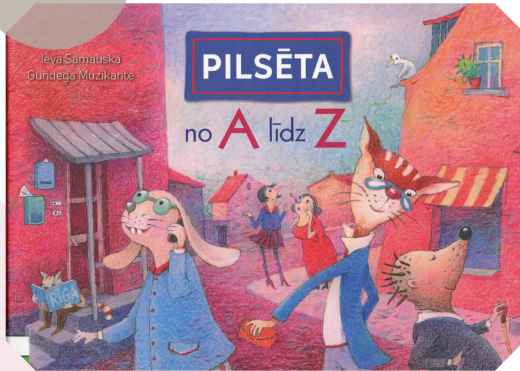
(1949)

Pēteris Blūms.
2012. gads.

- arhitektūrai veltītu publikāciju autors. Uzrakstījis vērtīgu metodisku līdzekli *Lietišķi padomi par vienkāršām lietām vēsturisko ēku īpašniekiem, lietotājiem, aprūpētājiem* (2007). Vairāku grāmatu līdzautors.
- > Sarakstījis scenāriju dokumentālai filmai "Vecrīga uz iekšu, Vecrīga uz āru" (1990, rež. P. Krilovs).
  - > Stāstu par draudzību, ceļošanu un Ēdoles pili – *Rīgas peles Ēdolē* (2008). P. Blūms uzrakstījis, uzskatot, ka bērnu literatūrā pietrūkst izziņošu daiļdarbu par kultūras vēsturi un arhitektūru.
  - > Saņēmis būvindustrijas lielo balvu "Pamatakmens" un titulu Gada arhitekts 2017. Projektēšanas birojs "Konvents" saņēmis Latvijas Arhitektūras gada balvu 2017 par Ludzas Lielās sinagogas restaurāciju.
  - > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

2009

- > Rakstniece, dzejniece.
- > Dzimusi Saldū.
- > Studējusi žurnālistiku Latvijas Universitātē.
- > Strādājusi dažādos preses izdevumos – žurnālā “Ieva”, laikrakstā “Saldus Zeme”, publicējusies žurnālos “Santa”, “Rīgas Laiks”, “Mājas Viesis” u. c.

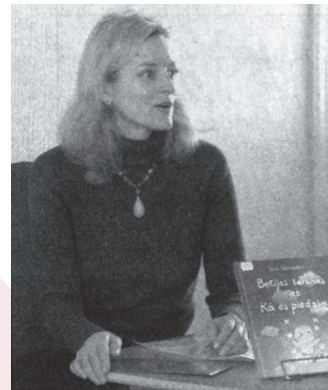
Pilsēta no A līdz Z (2009) ir dzejoļu grāmata bērniem. Tajā stāstīts, kāpēc katru Rīgas ielu sauc tā un ne citādāk, kurā pilsētas rajonā tā meklējama un kas atrodas tai līdzās.

- > Debitējusi prozā ar topošās māmiņas dienasgrāmatu *Starp diviem sirdspukstiem* (2004), kas atklāj jaunas sievietes izjūtas, gaidot pirmā bērniņa ierašanos pasaulē.
- > Pēc grāmatas *Kā uzburt sniegu* motīviem Latvijas Nacionālajā teātrī iestudēta dzejas izrāde bērniem.
- > Saņēmusi Pastariņa prēmiju.

IEVA SAMAUSKA

(1969)

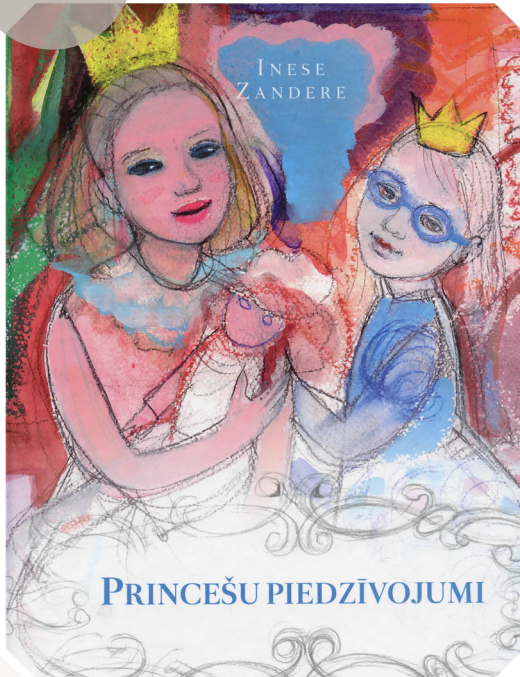
- > Viena no ražīgākajām bērnu grāmatu autorēm. Sarakstīto grāmatu klāstā ir darbi dažāda vecuma bērniem un pusaudžiem: *Kā uzburt sniegu* (2006), *Oliņš Boliņš sēž uz soliņa* (2014), *Ķiķināšanas gada-laiks* (2015), *Labākā dāvana*, *Kad aizmūk B un iemīlas V*, *Čarlīnes deguns*, *Muša, kura gribēja būt lidmašīna* (visas 2016) un daudzas citas.

Ieva Samauska.
2008. gads.
Fotogrāfe:
Laila Paegle.

2010

- > Dzejniece, prozaiķe, publiciste, bērnu literatūras izdevēja.
- > Dzimusi Dobelē, skolotāja ģimenē.
- > Beigusi Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filozofijas fakultāti.
- > Strādājusi izdevniecībā "Avots", bijusi bērnu avīzes "LaBA", laikraksta "Diena" pielikuma "SestDiena", laikraksta "Nacionālā Neatkarība", žurnāla "Rīgas Laiks" galvenā redaktore. No 2004. gada izdevniecības "Liels un mazs" galvenā redaktore.
- > Pirmā publikācija – dzejolis *Es vēl biju maziņa, maziņa* (1974) laikrakstā "Padomju Jaunatne".
- > Rakstījusi dzeju, dokumentālo pro-

INESE ZANDERE

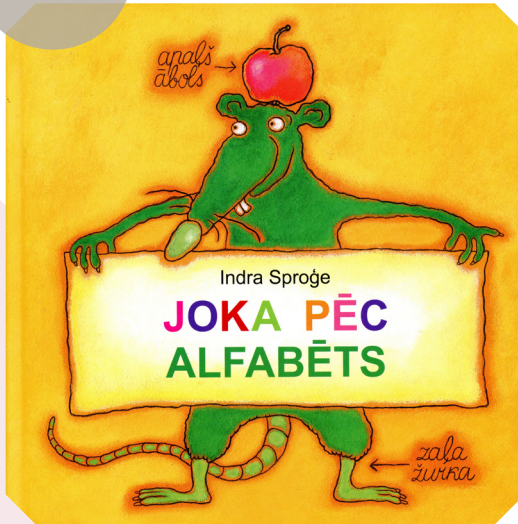
(1958)

Inese Zandere.
2010. gads.
Fotogrāfs: Jānis
Deināts.

- zu, libretus. Darbi bērniem: *Kas aug manā dārziņā* (1991), *lekšiņa un āriņa* (2002), *Lidojošie burti* (2003), *Ja tu esi sivēns* (2006), *Princešu piedzīvojumi* (2010), *Kā Lupatiņi mazgājās* (2011) u. c.
- > Pēc dzejoļiem uzņemtas animācijas filmas, komponētas daudzas dziesmas, veidoti muzikālie uzvedumi. Kā scenāriste un dziesmu vārdu autore piedalījies Latvijas Televīzijas bērnu raidījumu veidošanā.
  - > Grāmatā *Princešu piedzīvojumi* (2010) lasāmais dzejoļu cikls veltīts mazu meiteņu dzīvei. Viņu brīnumainā karaļvalsts ir daba gadalaiku ritumā. Vairākus cikla dzejoļus meiteņu korim komponējis A. Maskats, un tie iekļauti Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku repertuārā.
  - > Saņēmusi Triju Zvaigžņu ordeni, Latvijas Literatūras gada balvu, Pastariņa prēmiju un citus apbalvojumus.

2011

- > Māksliniece, izstāžu kuratore.
- > Beigusi Latvijas Mākslas akadēmijas Dizaina nodaļu, apguvusi kultūras menedžmentu Latvijas Kultūras akadēmijā.
- > Raksta, dzejo, zīmē, glezno, fotografē, veido neparastus objektus, rīko personālizstādes.
- > Būdama vienlaikus ideju, satura un dizaina autore, grāmatu mākslā realizējusi oriģinālus projektus, kuros ietverti arī didaktiski uzdevumi. Izveidojusi kalendāru 2005. gadam *Laiks vijas ap tevi*, kura pamatā interaktīva ideja par sveicienu katrai dienai. Izstrādājusi vizuālās komunikācijas komplektu (grāmatiņa un kārtis) *0 + 0 = bezgalība* (2005), kā arī izdevumu *Miljons* (2007), kas

INDRA SPROĢE

(1965)

Indra Sproģe.
2011. gads. Fotogrāfs:
Andrejs Terentjevs.

- pēc formas ir grāmata, pēc satura – spēle ar gleznojumiem, pēc kuriem bērni var mācīties lasīt. Grāmatā *Māci mani, Degunlāci* (2012) autore kopā ar grupu “Prāta vētra” palīdz bērniem apgūt reizrēķinu.
- > *Joka pēc alfabēts* (2010) ir oriģināls projekts, kurā ietilpst grāmata, plakāts un DVD disks ar filmu studijā “Rija” veidotu animācijas filmu. Skatieties filmu un dziedot līdzi, bērniem vieglāk iemācīties alfabētu. Izdota arī grāmatas versija angļu valodā *Awesome Beetle's Colours* (2017), kas palīdz iemācīties angļu valodas alfabētu.
  - > Latvijas Leļļu teātrī uzvesta izrāde “Joka pēc alfabēts”.
  - > Grāmatu mākslas konkursā “Zelta ābele 2010” izdevums *Joka pēc alfabēts* atzīts par labāko mācību grāmatu grupā. Darbs saņēmis arī citus atbalvojumus.

2012

- > Dziedātājs, mūziķis.
- > Precējies: Ūdris-Balodis, saukts arī par Ūdrīti.
- > Mācījies Latvijas Universitātes Svešvalodu fakultātē.
- > Daudz laika pavadījis ceļojot, dzīvojis Ķīnā, Honkongā, ASV un Indijā.

Pasakas par Spociņu-Jociņu (2012) ir mūsdienīga grāmata ar krāsojamo zīmējumu pielikumu. Tai pievienota arī skaņuplate ar šo pasaku lasījumiem, stāstu iestudējumiem un jautru dziesmiņu *Bur, bur* par Spociņu-Jociņu.

Pieredzētais vairāk nekā septiņu mēnešu garā ceļojumā kopā ar sievu Ilonu Balodi iemūžināts dokumentālās prozas darbā ar R. Ūdra fotogrāfijām *Rīga – Pekina jeb Ceļošana un izdzīvošana ne-sezonā* (2012).

ROLANDS ŪDRIS

(1975)

Rolands Ūdris un Ilona Balode.
2012. gads. Fotogrāfs: Kristaps Kalns.

- > 1998. gadā grupas “Jumprava” sastāvā piedalījies rokoperas “Lāčplēsis” atjaunotajā uzvedumā. Guvis atzinību un panākumus ar savu grupu “The Hobos,” kuras debijas albums *Numbvision* (1999) ieguva Latvijas Mūzikas ierakstu gada balvu. Par gada labākajiem albumiem rokmūzikā tika atzīti arī nākamie divi darbi: *Perfect Solution* (2001) un *Flashback Mornings* (2002). Līdztekus mūzikas sacerēšanai vadījis TV raidījumu. 2005. gadā dibināja folkmūzikas grupu “U.K.,” vēlāk uzsāka projektus “Maš Maš” un “Ūdris & Balode”.

- > 2016. gadā cietis nelaimes gadījumā. Pateicoties ārstēšanai un rehabilitācijai, pamazām atgūst veselību.

2013

- > Dramaturgs, literatūrzinātnieks, rakstnieks, sabiedriska darbinieks.
- > Dzimis Rīgā, rakstnieku ģimenē.
- > Beidzis Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultāti.
- > Strādājis Latvijas Zinātņu akadēmijā, bijis Latvijas Rakstnieku savienības priekšsēdētājs, Rīgas Latviešu biedrības priekšsēdētājs, Latvijas Radošo savienību padomes priekšsēdētājs.
- > Pirmā publikācija – humoreska *Redakcijas uzdevumā uz elli* (1970) žurnālā “Zvaigzne”.
- > Rakstījis romānus, stāstus, lugas, dzeju, pasakas, literatūrkritiskus un

VALDIS RŪMNIKS

(1951)

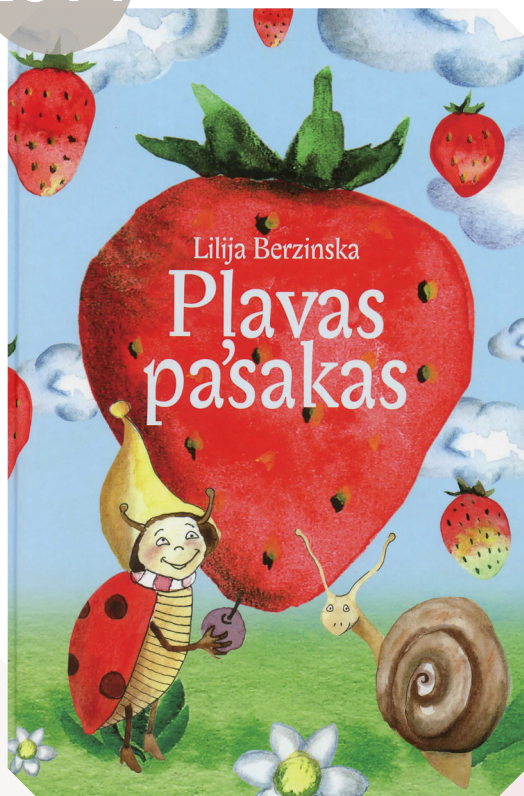
populārzinātniskus darbus. Sastādījis un komentējis A. Čaka Kopotus rakstus 6 sējumos un Raiņa Kopotu rakstu 19. sējumu. Kopā ar M. Grīnfeldi uzrakstījis grāmatu *Kāpēc es esmu Čaks?* (1988), vairāki darbi, arī populārais romāns *Kuršu vikingi* (1998), tapuši kopā ar A. Miglu.

- > Darbi bērniem: *Mārīte pazemē* (2001), *Kā raķete kaklu izārstēja* (2004), *Murjāņu pasakas* (2007), *Murjāņu kurmītis un viņa draugi* (2011) u. c.
- > *Ozola grāmata* (1998) ir fantastisks detektīvs pusaudžiem. Tajā darbojas trīs detektīvi no 7. klases, viņu vecāki, policisti, muzeja darbinieki, valdības vīri u. c. personāži. Notiek kosmosa izraisītas pārvērtības, ir bīstamas epizodes. Par romānu saņēmis “Pavasara balvu’98”. Grāmatai ir iznācis turpinājums – *Laika spēles* (2017).
- > Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņi, Latvijas Literatūras gada balvas speciālbalvu, A. Čaka balvu.

Valdis Rūmnieks.
Ap 2002. gadu.

2014

- > Rakstniece, tulkotāja, ilustratore.
- > Dzimtajā uzvārdā – Beļakova.
- > Bērniņu pavadījusi Pārdaugavā.
- > Lasījusi lekcijas Latvijas Universitātē un Rēzeknes Augstskolā. Tulko grāmatas gan pieaugušajiem, gan bērniem.

Grāmatā *Plavas pasakas* (2014) uzburta gaiša un līksma pasaule, kurā, dodoties uz Lapsu mammas dzimšanas dienu, pļavā satiekas Bizbismārite un Gliemezis. Atvelkot elpu un uzkrājot spēkus tālākam ceļam, viņi stāsta viens otram interesantus atgadījumus no draugu dzīves.

LILIJA BERZINSKA

(1978)

Lilija Berzinska.

- > Latviešu bērnu grāmatniecībā sevi pieteikusi ar pašas ilustrētu grāmatu *Nezināmais zvērs* (2009). Arī turpmākās L. Berzinskas bērnu grāmatas ir autores ilustrētas. Divas grāmatas tikušas nominētas Latvijas Literatūras gada balvai: *Ziloņu dārzs* (2012) un *Lamzaks meklē Lamzaku* (2016). 2018. gadā pie mazajiem lasītājiem devusies grāmatu *Vislielākais gardums pasaulē*.
- > Debijas grāmata pieaugušajiem – romāns *Putnu osta* (2015) – ir romantisks un aizraujošs mīlas stāsts. Nākamais darbs – pasaka pieaugušajiem *Pasaules centrs* (2017) – ir sirsnīga filozofiskas noskaņas grāmata ar skaistiem autores zīmējumiem.

2015

- > Humorists, šovmenis.
- > Darbojies televīzijas humora šovos "Brīnumzeme", "Savādi gan", "Ak, kungs", "Runā ar zvaigznēm".
- > Mūsdienīgas izglītības entuziasts un zinātkāres centru "Zili brīnumi" dibinātājs Rīgā, Jūrmalā un citviet Latvijā. Šajos centros tiek organizētas radošas nodarbības un eksperimentāli priekšnesumi, kuros bērni iegūst noderīgas zināšanas (kas ir gaisma, kā rodas vējš, zibens u. tml.).
- > *Zili brīnumi* (2010) ir viena no pē-

ALDIS KALNIŅŠ

(1974)

Aldis Kalniņš. 2014. gads.

dējos gados visvairāk pārdotajām bērnu grāmatām. A. Kalniņš ir gan teksta, gan zīmējumu autors. Tas ir iedvesmojošs vēstījums par brīnumiem, kādus ikviens var atklāt pasaulē, ja uz to paraugās no nedaudz cita skatupunkta. Krāsainā, sirsnīgā bilžu grāmata spēj ieinteresēt kā mazus, tā lielus, taču tās galvenā mērķauditorija ir jaunāko klašu skolēni vecumā no 7 līdz 11 gadiem, kā arī viņu vecāki, kuri vēlas atraktīvā veidā ar saviem bērniem pārrunāt tā dēvētās "sociālās fizikas" jautājumus. Kas ir attālums? Cik liela var būt pacietība? Vai viss ir tā, kā izskatās? Vai skaņa ietekmē mūsu uzvedību? Grāmata piedāvā atbildes uz šiem un citiem jautājumiem.

2016

Uldis Auseklis

Kaķēns margrietīnās

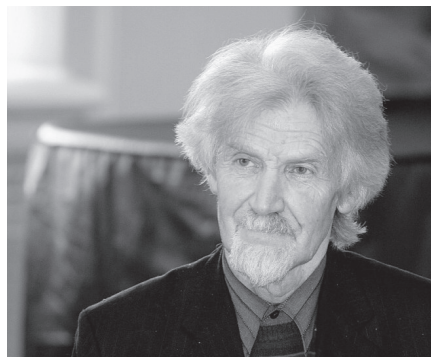
- > Dzejnieks, tulkotājs, izdevējs.
- > Dzimis Madonas rajona Mētrienas pagastā, pienotavas darbinieka ģimenē.
- > Beidzis Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultāti.
- > Strādājis muzejā, izdevniecībā, apgāda "Garā pupa" īpašnieks un izdevējs. Apgāds izdeva galvenokārt bērnu grāmatas un dzejas krājumus, kā arī mēnešrakstu "Kurmītis".

Dzejoļu grāmatā *Kaķēns margrietīnās* (2016) autors palicis uzticīgs pamatvērtībām: dabai, ģimenei, pasaules izziņai, Latvijai. Krājums var nodarēt arī literatūras skolotājiem, jo dzejnieks eksperimentē ar dažādām dzejas formām – trioletām, sonetiem, septimām u. c.

- > Pirmā publikācija – dzejolis *Daba un dzīve* (1959) laikrakstā "Stars".
- > Saņēmis Pastariņa prēmiju un Latvijas Literatūras gada balvu.

ULDIS AUSEKLIS

(1941)

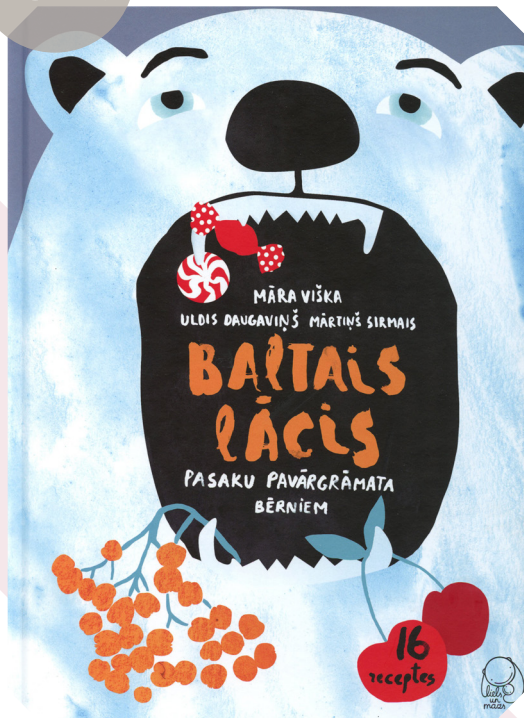

Uldis Auseklis. 2014. gads.
Fotogrāfe: Ieva Kaupuža.

- > Izdotas vairāk nekā 30 grāmatas bērniem un pieaugušajiem. Sastādījis un sakārtojis dzejoļu izlases, stāstu un pasaku krājumus un izlases, daudzus gadus veidojis ikgadējo dzejas almanahu bērniem "Garā pupa".
- > Bērnu dzejā apvienots mīlums un mūsdienīgums, izmantoti rotaļu elementi, fonētiski sabalsojumi, asprātības. Krājumi bērniem: *Mēness platmalē* (1991), *Kaķis ada zeķes zaķim* (1995), *Pulkstenis bonbongas dala* (1997), *Ķirbis saķēris iesnas* (2001), sērijā "Kurmīša" *burtnīcas bērniem* (1993) izdoti *Mazi mēles maldi*, *Trīspadsmit teikumu stāstiņi* u. c.

2017

MĀRA VIŠKA, ULDIS DAUGAVIŅŠ, MĀRTIŅŠ SIRMAIS

- > Izdevniecības “Liels un mazs” izdo- to literāro pavārgrāmatu *Baltais lā- cis. Pasaku pavārgrāmata bērniem* (2017) veidojuši trīs autori: māksli- niece Māra Viška, rakstnieks Uldis Daugaviņš un pavārs Mārtiņš Sir- mais. Piedzīvojumiem bagātā bilžu grāmata tapusi pēc mākslinieces M. Viškas idejas – gatavot kopā ar bērnu, izdomājot īpašus stāstus un izkārtojot ēdienu kā attēlu. Pasaku par neparasto leduslāci ar sešām

ķepām sarakstījis jaunais autors U. Daugaviņš, ar kuru māksliniece strādājusi kopā reklāmas aģentūrā. Pasakas varoņi piedzīvo dažādus at- gadījumus, kas viņus iedvesmo re- cepšu tapšanai. Paša ģimenē kopā ar bērniem izgudrotas un izmēģinā- tas interesantas receptes grāmatai pievienojis pavārs M. Sirmais.

- > Šajā grāmatā ēdiens ir nevis gala, bet izejas punkts, jo līdzās veselīgai ēšanai tā piedāvā plašāku vērtību – radošu attieksmi pret savu ikdienas dzīvi.
- > Māksliniece ar bilžu grāmatas ide- ju 2014. gadā veiksmīgi piedalījās pirmajā Rīgas bilžu grāmatu kvad- riennālē “Attēlu stāsts”.

Māra Viška. 2017. gads. Fotogrāfs: Aivars Liepiņš.

2018

- > Žurnālists un producents, rakstnieks, muzikants.
- > Dzimis Rīgā.
- > Beidzis Latvijas Valsts konservatoriju, iegūstot režisora profesiju.
- > 1980. gadā sācis strādāt radio. Vadījis raidījumu apvienībā "Radioie-la" Latvijas Radio 1 programmā un studijas MIX mūzikas programmu Latvijas Radio 2, taču popularitāti ieguvis, vadot raidījumu "Sirdslietu aģentūra". 1996. gadā ieguvis labākā radiožurnālista balvu "Preses nagla 96".
- > 2005. gadā iznāca pirmā Dzinta-

DZINTARS TILAKS

(1959)

Dzintars Tilaks. 2017. gads.

- ra Tilaka grāmata *Sirdslietu aģenta ritmiskas domas*. Tai sekojušas vairākas citas: *Labi, ka tā!* (2010), *Latvi – jā, latvi – nē!* (2011; erudīcijas jautājumu krājums par Latviju), *Latviskās sirdslietas*, *Laika atkārtojums* (abas 2013), *Piķis un zēvele jeb Latvju biznesa nacionālās īpatnības* (2016), *Pazīstamām personībām papildinātas Pārdaugavas piezīmes* (2017).
- > Darbi bērniem: *Čomiņš* (2016; nominēta J. Baltvilka balvai par debiju literatūrā bērniem un jauniešiem) un bērņības atmiņu grāmata *Oki doki jeb Kad mēs augām* (2017).
- > Skolas brīvlaika piedzīvojumu romāns *Labo blēņu vasara* (2018) spraiguma ziņā līdzinās trillerim. Darbība notiek Latvijas laukos. Trīs tīņi piedzīvo varenu un aizraujošu piedzīvojumu lavīnu. Autors apliecinājis lielisku spēju iejusties padsmitnieku "ādā".